

MAGYARORSZÁG MŰEMLÉKJEGYZÉKE
KOMÁROM–ESZTERGOM MEGYE

MAGYARORSZÁG MŰEMLEKJEGYZÉKE

KOMÁROM–ESZTERGOM MEGYE

KULTURÁLIS ÖRÖKSÉGVÉDELMI HIVATAL
BUDAPEST
2006

MAGYARORSZÁG MŰEMLEKJEGYZÉKE

Sorozatszerkesztő HARIS ANDREA
SOMORJAY SÉLYSETTE

Munkatárs BARDOLY ISTVÁN

A műemléki revíziót végezték BB BODÓ BALÁZS
BK BOROSSAY KATALIN
CsI CSER ISTVÁN
CsJ CSEJDY JÚLIA
CsL CSOMORTÁNY LEVENTE
GJ GÖMÖRI JUDIT
HR HERCZEG RENÁTA
KCs KERESZTESSY CSABA
MA D. MEZEY ALICE
RM RÉTI MÁRIA
SE SYLVESTER EDINA
TÁ TÓTH ÁRON
TG TOLNAI GERGELY
VL VÉRES LUJZA
VM VELLADICS MÁRTA

A jegyzéket összeállította HARIS ANDREA

Szerkesztette BARDOLY ISTVÁN
HARIS ANDREA

A jegyzéket ellenőrizte DR. NAGY KLÁRA

Képek KÖH FOTÓTÁR

Címlap: Tata, vár (trsz.: 2467)

Második oldal: Oroszlány, Majki kamalduli remetesség (trsz.: 2380)

Tervezés és nyomdai előkészítés: KLTD-Film Bt.

ISBN 963 86510 7 5 ö

ISBN 963 7474 07 2

Kiadja: KULTURÁLIS ÖRÖKSÉGVÉDELMI HIVATAL
Felelős kiadó: DR. VARGA KÁLMÁN, a KÖH elnöke

ELŐSZÓ

A MŰEMLÉKJEGYZÉK TARTALMA

A magyarországi műemlékek hivatalos jegyzéke utoljára 1990-ben jelent meg két kötetben, 1988-ban lezárt kézirat alapján. A rendszerváltást követő tömeges utcanév, helyrajzi szám, tulajdonos és funkció változás miatt azonban kiadása a megjelenést követően hamarosan újra aktuálissá vált. Ennek előkészítése folyamán megfogalmazódott az az igény is, hogy az új jegyzék a korábbinál bővebb tartalommal jelenjék meg, és ne csak az adminisztratív-, hanem a művészettörténeti adatok is kerüljenek felülvizsgálatra.

A lehetséges módszerek megfontolása során egyértelművé vált, hogy az új műemlékjegyzéket csak a teljes állományrevízió alapján lehet kiadni. Ez 1996 és 2002 között 95 %-ban elkészült, rendszeres revízió folyik még Somogy- és Baranya megyében, hiánypótlás pedig az egyes jegyzékek szerkesztéséhez kapcsolódóan. A munkában mintegy harminc, elsősorban művészettörténész végzettségű munkatárs vett részt. Az egységes adatfelvétel biztosítása érdekében minden objektumról adatlapot kellett kitölteni, kötött, illetve, szabad szöveges mezőkkel. Az egységes terminológia érdekében az adatlapokhoz kitöltési útmutató készült. A revízió alapvetően helyszíni szemlére épült, és elsődleges feladata az objektumok tényleges helyszíni, illetve földhivatali alaptérképeken történő azonosítása, valamint a szemrevételezéssel megállapítható értékek jegyzékszerű összeírása, valamint az épületekről leolvasható építéstörténeti vázlat összeállítása volt. Nem volt feladat a részletes topográfiai leírás, sem az alapvető szakirodalmon túlmenő forráskutatás. A teljes műemlékállomány helyszíni szemlén alapuló, egységes szempontrendszer szerinti és lehatárolt idő intervallumon belül történő áttekintésére 1960 óta nem volt példa. Több műemlék tartozékainak, berendezésének írásos és bőséges képi dokumentálására most került sor először. Így annak ellenére, hogy a begyűjtött anyag – minden erre irányuló intézkedés ellenére – kétségtelenül nem teljesen egységes, az országos állományrevízió olyan jelentős eredménye a műemlékvédelemnek, amelyre a további felügyeleti tevékenység és kutatómunka épülhet. Az adatlapok teljes tartalma a KÖH műemléki nyilvántartásának adatbázisába kerül, és ott szabályozott feltételek mellett kutatható.

A műemlékjegyzék az állományrevízió során összegyűjtött anyagnak csak egy meghatározott körét s emlékenként egy-egy fotót tartalmaz. Ennek ellenére több információt ad közre egy-egy emlékről, mint a korábbi jegyzék. Az ebből adódó területi következmények és más gyakorlati megfontolások együttesen eredményezték azt a döntést, hogy a jövőben sorozat jelleggel, megyénként adjuk közre a műemlékek jegyzékét. A szövegek (leírások, attribúció, datálás) a revíziós adatlapok alapján íródtak, a jegyzék szerkesztői által esetenként szükségesnek ítélt kiegészítésekkel és módosításokkal. Az egyes szócikkek végén a revíziót végző munkatársunk monogramját adjuk meg.

A MŰEMLÉKJEGYZÉK CÉLJA

A jegyzék szerkesztésekor célunk az volt, hogy a védett emlékeknek ne csak területenként összegyűjtött felsorolását adjuk, hanem segítségével az objektumokat könnyen és egyértelműen azonosítani is lehessen. Hogy ez a látszólag természetes szempont milyen kitüntetett figyelmet érdemel, az éppen a revízió során vált nyilvánvalóvá. A helyrajzi számok, az utcanév és a funkció változásai, a bel-, illetve külterületek átminősítése miatt nem egy emlék azonosítása csak hosszabb kutatás eredményeként volt lehetséges.

Az azonosításnak három feltételét határoztuk meg:

- 1.) Legyen az emlék könnyen megtalálható: ennek érdekében a fontosabb belterületi emlékek esetében lehetőség szerint, a külterületeknél kötelező jelleggel, az utca, házszám, helyrajzi szám szerepeltetése mellett szöveges orientációt is megadtunk.
- 2.) A leírás alapján legyen az objektum egyértelműen felismerhető. Az azonosítást segíti az egy jellemző nézetet ábrázoló fotó.

3.) Amennyiben a védett objektum épületegyüttest alkot, és/vagy a védelem több helyrajzi számot érint, legyen egyértelmű, hogy az együttes milyen alkotóelemekből áll, és azok melyik helyrajzi számon helyezkednek el. A szöveges leírás ezek szerint a szempontok szerint készült, részletes épületleírás nem volt a célunk.

Nem célja a műemlékjegyzéknek egy-egy védett objektum valamennyi műemléki értékkel bíró tartozékának, illetve berendezésének tételes felsorolása. E tekintetben a KÖH műemléki nyilvántartása az irányadó.

A MŰEMLEKJEGYZÉK SZERKEZETE

Általános megjegyzések

A műemlékek településenként, településen belül pedig utcák szerint található meg. Mind a települések, mind az utcák szoros betűrendben követik egymást.

A tájékozódást mutató segítő azoknál a településeknél, amelyeknél az emlékek száma vagy a leírások hossza miatt a teljes emlékanyagot nem lehet könnyen áttekinteni. A mutató a műemlék azonosításának megkönnyítését célozza. Csak olyan településrész-, objektum-, illetve intézmény neveket vettünk fel, amelyek a jelenlegi jegyzékszövegben szerepelnek, vagy az előző jegyzékekben a maitól eltérő néven voltak megtalálhatók. Településrészekre a mutatóban lehet keresni. A belterületi településrészekben fekvő műemlékeket az adott utcához soroltuk, és a településrészt a leíró szövegben megemlítettük. A külterületi emlékek a település végén található, vastagon szedett „Külterület” alfejezetben szerepelnek, több nevesített külterület esetében azok betűrendjében, egyébként a helyrajzi számok növekvő sorrendjében.

Amennyiben egy objektumot műemlékpolitikai okból népi emlékként is nyilvántartunk, akkor ezt – a korábbi jegyzéktől eltérő módon – a leírás végén „népi műemlék” megjegyzéssel jelezzük.

Kérdőjellel jeleztük, ha a datálás vagy az attribúció szakirodalommal nem támasztható alá, vagy a szakirodalom kérdésesként kezeli.

A fejléc adatairól

1. Objektum neve – törzsszám

A fejléc első sora a műemlék eredeti rendeltetésének megfelelő nevet tartalmazza. Mögötte zárójelben templom esetében annak titulusa, más épületeknél indokolt esetben az eredeti rendeltetéstől eltérő, mai használatra utaló intézmény név (pl. városháza, múzeum, szálloda, oktatási intézmény hivatalos neve, stb.) olvasható.

A törzsszám (trs.) a műemlék egyetlen soha nem változó adata. A gyors azonosítás, illetve a törzsszám szerinti keresés lehetősége végett az objektummal egy sorban, a fejléc jobb szélén kiemelten jelenik meg.

Összetartozó műemlék részek vagy történetileg egy együttest alkotó műemlékek sokszor külön törzsszámon lettek műemlékké nyilvánítva. Előfordulhat ezért, hogy egy fejléc alatt a leíró részben több, külön törzsszámmal rendelkező objektum szerepel. A törzsszámot ezekben az esetekben is az objektummal egy sorban tüntetjük fel.

2. Utca, házszám

Egy utcán belül, amennyiben a számozás ezt lehetővé teszi, először a templomot adjuk meg, ezt követi a parókia, majd egyéb objektumok, pl. szobrok következnek.

Házszám nélkül említünk egyes műemlékfajtaikat (elsősorban templomokat), amennyiben a topográfiai azonosítás szempontjából a házszám közömbös vagy éppen zavaró.

Előfordul, hogy a műemlék nem köthető nevesített közterülethez. Az ilyeneket a település végéhez soroltuk, és a leírásban kitértünk a településen belül elfoglalt helyükre.

3. Helyrajzi szám

Ha egy helyrajzi számon és egy címen (pl. temetőben) több, külön törzsszámmal védett objektum van, akkor az együttesre utaló műemlék megnevezés alatt a közös adatokat egyszer adjuk meg. Ezt követően külön címszavanként következnek a műemlékek leírása. Ilyen esetben az emlékeket mutatóztuk. Ezt az eljárást követtük, tekintet nélkül arra, hogy a teljes együttes védett-e vagy sem. (Védett együttes mellett mindig törzsszám szerepel.)

Ha több helyrajzi szám is tartozik egy törzsszámhoz, akkor a fejlécben valamennyi számot feltüntettük. Amennyiben ilyen esetben több elemből álló műemlékről van szó, akkor a leíró részben minden külön említett elem után zárójelben megadjuk a vonatkozó helyrajzi számot.

4. Stílus

A műemléket jelenleg meghatározó, domináns stílusjegy alapján került meghatározásra. Egyéb, érzékelhető stíluselemekre a leíró részben utalunk.

5. Datalás

A műemléket jelenleg leginkább jellemző építési dátum. Korábbi építési periódusokra, illetve későbbi átépítésekre a történeti részben utalunk, fennmaradt részletek esetén lehetőség szerint azokra vonatkoztatva.

A leírás

A műemlékek leírása tartalmilag öt szakaszból áll, amely folyamatos szöveggént jelenik meg.

Az objektum topográfiai meghatározása a műemlék településen belüli vagy ahhoz viszonyított helyét adja meg, amennyiben ez az azonosításhoz nélkülözhetetlen, avagy azt segíti.

Az emlék jellegének leírása utal a környezettel való kapcsolatra (tájékozás, beépítés módja, környező terepviszonyok, amennyiben ezek jellemzőek), alaprajzi elrendezésre, tömegre és a jellegzetes homlokzati elemekre (pl. rizalitok, erkélyek, stb.). Részletes homlokzatleírás nem volt cél.

Belső építészeti részletet csak akkor említünk meg, ha ez tartozékként jelentős, esetleg a datálás vagy a stílus meghatározás alapjául szolgált. Ezt követi az épület tartozékainak és berendezésének utalásszerű ismertetése (alfestés, üveglak, berendezés), az adott elem után zárójelben az ismert mesterek nevével; az orgonát külön említjük, amennyiben hangszerként is műemléki értékkel bír. A mesternevekre, berendezésre történő utalás jelzésszerű, tételes információért a KÖH műemléki nyilvántartásához kell fordulni.

A leírást az építéstörténet lényegesnek ítélt momentumainak felsorolása követi, a fejléc tartalmának megismétlése nélkül. Csak olyan adatokat szerepeltetünk, amelyek az építéstörténet szempontjából meghatározóak. A leírásban az építész és az építtető nevére, illetve a kivitelezőre külön utalás történik zárójelben. Az épület egyes részleteire vonatkozó építési dátumokat lehetőség szerint a leíró részben, az egyes épületrészek leírása után közöljük.

Komárom–Esztergom megye műemlékeinek revíziójára 1998-ban került sor, a kéziratot 2005. december 1-én zártuk le. A műemlékjegyzék a KÖH hivatalos kiadványa, amely a Műemlékvédelmi Tudományos Intézet gondozásában jelenik meg.

2005. december 1.

Haris Andrea – Somorjay Sélysette

RÖVIDÍTÉSEK

D – dél

É – észak

ev. – evangélikus

gör. kat. – görög katolikus

hrsz. – helyrajzi szám

K – kelet

KÖH – Kulturális Örökségvédelmi Hivatal

MJT – műemléki jelentőségű terület

MK – műemléki környezet

Ny – nyugat

r. k. – római katolikus

ref. – református

trsz. – műemléki törzsszám

u. – utca

ÁCS

Mutató

Forster–Degenfeld–Schonburg-kastély > Külterület, Conchópuszta

Ref. templom

2535

Fő u. 71.

hrsz.: 2264/1

késő barokk

1785

A község központjában, magaslaton, szabadon álló, egyhajós, régjalap alaprajzú templom, Ny-i homlokzata előtt toronnyal, K-i záródása felett kontyolt nyeregtetővel, D-i homlokzatához csatlakozó két, négyzetes alaprajzú előcsarnokkal, a K-i homlokzat sarkain és közepén egy-egy támpillérrel. D-i homlokzatán két román kori résablak. Síkmennyezetes hajó, a hajó K-i és Ny-i oldalán karzattal. Berendezés: historizáló, 1879, 1900. Orgona: 1901 (Kerékgyártó István). Korábbi, 13. századi templom maradványainak felhasználásával épült 1742-től. 1754-ben és 1785-ben megnagyobbították. Tornya 1802-ben épült, majd 1879-ben megmagasították. A templomot 1985-ben és 2000-ben tatarozták.

BK

KÜLTERÜLET

Forster–Degenfeld–Schonburg-kastély

11156

Conchópuszta

hrsz.: 0558/10

historizáló

1872 körül

Szabadon álló, összetett alaprajzú, aszimmetrikus tömegű épület. Egyemeletes, L-alaprajzú magjához további földszintes épületszárnyak csatlakoznak É-i és Ny-i irányban. Az egyemeletes részt kontyolt nyeregtető, a földszintes részeket lapos tető fedi. É-i homlokzata előtt pilléres portikusz. Síkmennyezetes helyiségek, részben megmaradt burkolatok és nyílásokok. Építtette a Forster család 1872 körül. 1900-ban vagy 1906-ban Degenfeld Schonburg Ottó vásárolta meg, aki bővítette az épületet. 1945 után a Komáromi Mezőgazdasági Kombinát tulajdonában volt, 1990 óta magántulajdon. Romos állapotban, részben beszakadt födémekkel. A telken: három, további melléképület.

GJ

ÁCS TESZÉR

R. k. templom (Szent Márton)

2536

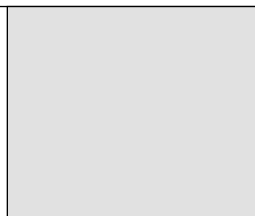
Kossuth Lajos u. 47/a.

hrsz.: 1

késő barokk

1794

Kiszélesedő utcakeresztződésben, szabadon álló, egyhajós, poligonális szentélyzáródású templom, Ny-i homlokzata előtt toronnyal, a szentély felett kontyolt nyeregtetővel, a szentély D-i oldalához csatlakozó sekrestyével. Síkmennyezetes hajó, csehstüveg boltoza-

2535

11156

2536

tú szentély. A hajó Ny-i oldalán falazott karzat, alja poroszüveg boltozatú. Berendezés: késő barokk és neogótikus, 1894. A templomkertben: kőfészület, 19. század.

BK

Lakóház (Táncsics Mihály Emlékház)

2537

Táncsics Mihály u. 44.

hrsz.: 290/1

–

1910 körül

Utca végén, fésűs beépítésben álló, téglalap alaprajzú, földszintes, nyeregretetős lakóház. Utcai homlokzatához csatlakozó kerítésben kapubejáró. Udvari homlokzatán pilléres tornác. Szoba – szabadkéményes konyha – szoba – kamra elrendezésű. Fafödémés belső terek, döngölt padozat. Építtette, Táncsics Mihály szülőháza épületszerkezeteinek felhasználásával, Schweighart Jakab, 1910 körül. Népi műemlék.

BK

ALSÓGALLA > TATABÁNYA

ÁSZÁR

Lakóház

10195

Dózsa György u. 2.

hrsz.: 459

–

1863

Szabadon álló, téglalap alaprajzú, földszintes, zsupptetős épület, egyablakos, deszkatorozatos homlokzattal. Háromosztatú elrendezésű, szabadkéményes konyha, mesztergerendás helyiségek. Az első szobában és a konyhában a 19. század végi berendezés darabjai. Népi műemlék.

BK

Jászai Mari szülőháza (Jászai Mari Emlékmúzeum)

8464

Jászai Mari u. 17.

hrsz.: 823/1

–

19. század eleje

Fésűs beépítésben álló, téglalap alaprajzú, földszintes, zsupptetős épület. Szoba – szabadkéményes konyha – szoba – kamra elrendezésű. Fafödémés belső terek, fa-, illetve téglapadozattal. Utcai homlokzatán emléktábla. Népi műemlék.

BK

Sörház

2541

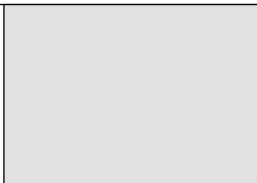
Jászai Mari u. 20.

hrsz.: 763

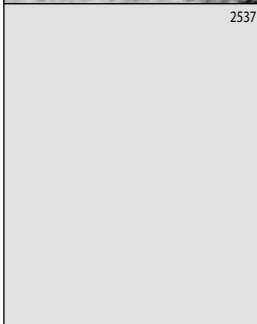
barokk

18. század második fele

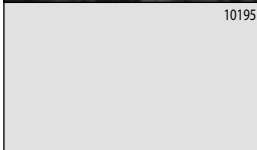
Körbekerített telek hátsó felén álló épületegyüttes, amelynek magját az U alaprajzú, földszintes, nyeregretetős épületszárny alkotja. Udvari homlokzatán befalazott kosárréses árkádok, a középtengelyben orozatos kapuépítmény pincelejárattal. É-i szárnyához

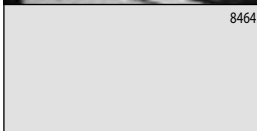
2537

10195

8464

2541

nyeregterős toldalékok csatlakoznak, amelyek végében, azokra merőleges újabb épületszárny csatlakozik. Az épületegyüttest a 20. században átalakították. Az épületrészek alapincizettek, különböző korú és típusú boltozatokkal fedettek. Építette az Esterházy-uradalom a 18. század második felében, az újabb épületszárnyak 1910-körül készültek.

BK

Ev. templom

2539

Kossuth Lajos u.

hrsz.: 65

historizáló

1894

Szabadon álló, egyhajós, téglalap alaprajzú, K-i homlokzati tornyos templom, a Ny-i záródás felett kontyolt nyeregterővel. Síkmennyezetes belső, bejárati oldalon karzattal, a karzatalj poroszsüveg boltozatú. Berendezés: 19. század vége; szószékoltár, 1897; oltárkép, kálvária: 1968 (Szita István). Épült 1894-ben, tornya és karzata 1932-ben.

BK

2539

R. k. templom (Szent György)

2538

Kossuth Lajos u. 26.

hrsz.: 208/1

barokk

1778

Szabadon álló, keletelt, egyhajós, egyenes szentélyzáródású, Ny-i homlokzati tornyos, a szentély felett kontyolt nyeregterős templom, a szentélyzáródáshoz K felé kapcsolódó, négyzet alaprajzú sekrestyével. Csehsüveg boltozatú hajó és szentély, a hajó bejárati oldalán karzat. Falképek: 1777 (Matthias Kleedorfer), restaurálva: 1909 (Krausz). Berendezés: 18. század második fele, 19. század második fele. Orgona: 1880-as évek. Középkori templom helyén épült 1764–1766 között (építész: Fellner Jakab), tornyát 1777–1778-ban emelték, kapuja 1782-ben készült el. 1846-ban és 1981-ben felújították. A templomkertben: Petrusz Kulinger sírköve, 1778 (trs.: 2540); kőkereszt: 19. század eleje, hiányos.

BK

2538

Petrusz Kulinger sírköve

2540

Kossuth Lajos u. 26.

hrsz.: 208/1

barokk

1778

Az r. k. templom (trs.: 2538) kertjében álló szív alakú sírkő, kereszttel. A sírfelirat a szív előlapjára vésvé. Rossz állapotú, több darabra tört.

BK

2540

9267

10702

2587

BÁBOLNA

Ménesközpont

9267

Mészáros út – Jókai út – Erzsébet u. által határolt terület

hrsz.: 5, 8, 3

historizáló

19. század második fele

A település központjában, szabadon álló, téglalap alaprajzú udvart körülvevő épület-együttes: emeletes főépület (kastély), földszintes oldal- és hátsószárnyakkal (az istállók és kiszolgáló helyiségek). A kastély főhomlokzata előtt a Mészáros u. felé park terül el. Az udvarban két, szabadon álló, téglalap alaprajzú épület: a fedett lovarda és az egykori laktanya. A kastély földszintjén csehüveg boltozatú, az emeleten síkmennyezetes helyiségek, öntöttvas oszlopos és korlátos lépcsőházzal. A földszintes szárnyak jelentősen átalakítottak. Az istállók egy részében megmaradt a 19. századi alaprajzi elrendezés, a lóállások és a vörös márvány jászlak. Az épületegyüttesből a kastélyt valószínűleg a Szapáry család építtette a 18. század első felében. 1789-ben II. József megbízásából báró Csekonicz József vásárolta meg ménes intézet céljára, majd 1868-ban a magyar állam kezelésébe került. Jelentősen átépítették a 19. század második felében, valamint a 20. század végén. Ezután épültek fel a földszintes istállósárnyak, a laktanya, a lovarda és az ún. Kiskastély, a Mészáros u. másik oldalán, a kastéllyal szemben: a volt vendégfogadó, majd kaszinó, illetve a Jókai u.-i szárny előtti területen: a lovas iskola és víztorony.

BK

R. k. templom (Nepomuki Szent János)

10702

Mészáros u. 1/a.

hrsz.: 1

barokk

18. század eleje

Szabadon álló, egyhajós, poligonális szentélyzáródású, É-i homlokzati tornyos templom, a szentély felett kontyolt nyeregretetővel, a hajó K-i oldalához kapcsolódó sekrestyével. Keresztboltozatokkal fedett hajó, fiókos dongaboltozatú szentély, a hajó bejárati oldalán falazott karzat. Berendezés: főoltár és mellékoltár: 18. század első fele; padok: 18. század közepe. Középkori templom helyén építtette Szluha Ferenc érsekújvári kapitány a 18. század elején. 1760-ban felújították.

BK

BAJ

R. k. templom (Assisi Szent Ferenc)

2587

Petőfi Sándor u.

hrsz.: 533

késő barokk

1795

Szabadon álló, egyhajós, egyenes szentélyzáródású, Ny-i homlokzati tornyos templom, a szentély felett kontyolt nyeregretetővel, a szentély D-i oldalához csatlakozó sekrestyével. A fő- és oldalhomlokzatokat gazdag copf vakolat-architektúra tagolja. Csehüveg boltozatú hajó, kupolás és dongaboltozatú szentély, a hajó bejárati oldalán falazott karzat. Falképek: a sekrestye boltozatán, 18. század vége; díszítőfestés: 1907 (Lohr Ferenc). Berendezés: 18. század vége. Épült 1793–1795 között (építész: Gött Antal). 1895–

1896-ban a templom életveszélyessé vált és bezárták, 1907–1908 között megújították. A templom előtt: kőkereszt, felirattal. Állíttatta Paul Schunfder, 1904.
KCs

Esterházy-nagypince

2588

Szőlőhegy
hrsz.: 2421
barokk

18. század második fele

Szabadon álló, téglalap alaprajzú, jelentősen átépített földszintes épület, jobb oldalán lejtős pincejárata. A nyolcszögű, boltozott középtérből hét, dongaboltozatos ág indul ki, amelyek közepén kettesével össze vannak kötve. A középtér felett a felszínen ún. Töltikeház. Építtette az Esterházy család a 18. század második felében (építés: Fellner Jakab?). Nevét, a pince nagy kiterjedésén túl, az 1828-ban Pesten készült 1250 akós hordóról kapta. Újabb elnevezését az 1963-ban Sárospatakról idekerült Rákóczi-dom-borműves hordóról nyerte: Rákóczi-pince.

KCs

2588

Vadászház

9175

hrsz.: 0106/b
késő barokk
1820 körül

Erdő közepén, tisztáson álló, téglalap alaprajzú, földszintes, nyeregteretű épület. Kéttengelyes, tagozatok nélküli homlokzata jobb oldalán, kis előtetővel védett egyszerű bejárat. Belső tere két helyiségből áll, fiókos dongaboltozattal fedett. Épült 1820 körül, átalakítva.

KCs

9175

BAJNA

Mutató

Kálváriakápolna és szoborcsoport > Külterület

Sándor–Metternich-kastély

2472

Gróf Sándor Móric u. 15.
hrsz.: 566, 565/2, 563, 564, 567/1, 568/1, 568/2
klasszicista
1834

Egykori angolpark É-i végében, a falu központjához közelesem álló, két udvart közrefogó épületegyüttes, melyhez istálló kocsiszinnel és a D-i parkbejáratnál megmaradt őrépület tartozik. Az együttes főépülete emeletes, a többi földszintes, részben alapincézett. A téglalap alaprajzú főépület a nagyobbik udvar Ny-i szárnya. Bejárata fölött árkádokra állított, oszlopos, a bábos korláttal lezárt attika fölé magasodó, timpanonnal lezárt hangsúlyos középrizalit. Udvari homlokzata előtt folyosó, tetején terrasszal, ami a kétfelől csatlakozó kocsiathajtókon zárul. A folyosó körbefut az egységesen alakított homlokzatú földszintes melléképületekben. A D felől csatlakozó gazdasági udvar épületeit D felől vasrácsos (Ludvig Forster) pillérsor kapcsolja a főépülethez, az együttes látványát D felől pálmaház és oszloposos homlokzatú üvegház zárja le. A főépület földszinti terei boltozottak, a pálmaház középső terében fakupola, a többi síkmenny-

2472

nyezetes. Falképek és díszítőfestés: a főépületben, barokk és klasszicista, a dísztermek mennyezete leválasztva (Alessandro Sanquirico); a nagyudvar körüli mellékszárnyakban klasszicista kifestések, leválasztva. Eredeti faburkolat, tükör, kandalló-, légfűtés-, gázvilágítás- és szellőző rendszer maradványai. A főépületet a Szlavniczai Sándor család építtette a Bot család 15. század végi palotája falainak felhasználásával, a 18. század első harmadában. A barokk kastélyt a 19. század első évtizedében Sándor Vince, és 1834-ben Sándor Móric alakította át (építész: Hild József). Az épület házasság révén a Metternich családhoz került, 1945 után szükséglakások és a helyi termelőszövetkezet használta. Helyreállítása 1981-, kutatása 1986 óta folyik. Magas kőkerítéssel zárt parkját közút hasítja ketté.

MA

Sándor–Metternich-kastély műemléki környezete (MK)

6853

A műemléki környezet a volt Sándor-Metternich-kastély egykori parkját és részben melléképületeit foglalja magában, az alábbi ingatlanok, illetve nyomvonalak határolják az óramutató járásával egyező irányban haladva: É-ről, indulva a Hősök terétől a hrsz. 567/1. Rákóczi út É-i térfalán haladva, magában foglalja a hrsz. 116/6. telket, folytatódik a Rákóczi út É-i térfalán egészen a hrsz. 908/1. becsatlakozásáig. Itt É-ra fordul a Klapka György u. becsatlakozásáig az 564., 563. hrsz.-ig, itt ÉNy-ra fordul és a Klapka György u. középtengelyében haladva, a Gróf Sándor Móric u.-ig, hrsz. 788., majd a Gróf Sándor Móric u.-ban a 807/8. hrsz.-tól egészen a hrsz. 786.-ig, innen a Gróf Sándor Móric u. Ny-i térfala alkotja a területet É-felé a hrsz. 786.-ig, onnan É-felé tovább a Sándor Móric u. középtengelyében haladva a Hősök tere felől az hrsz. 586/1. zárja le.

R. k. templom (Szent Adalbert)

2469

Hősök tere

hrs.: 570

gótikus

1487

2469

A település központjában álló, keletelt, kereszt alaprajzú, poligonális szentélyzáródású, Ny-i homlokzati tornyos templom. Támpilléres szentélyéhez D felől emeletes oratórium, É felől földszintes sekrestye csatlakozik, ezekhez kapcsolódnak a négyzetes kereszt-szárak, a szentély és a keresztházak felett kontyolt nyeregteretével. A szentélyen, részben bemutatva, gótikus, a hajó és melléktereinek homlokzatain neogótikus ablakok, a D-i kereszt szár Ny-i homlokzatán pálcátagos, késő gótikus ajtókeret, a hajó áthelyezett Ny-i bejárata. Csehüveg boltozatú templomhajó, fiókos élkereszt boltozatú szentély, dongaboltozatú sekrestye, a többi helyiség síkmennyezetes. A szentély É-i falán gótikus–reneszánsz pasztofórium, kőkeretes, késő gótikus sekrestyeajtó. Berendezés: jellemzően neogótikus, 19. század második fele. A Bot család építtette 1487-ben. A Sándor család 1698-ban, 1751-ben és 1851-ben átépíttette, a kereszthajó Simor János esztergomi érsek adományából, 1885–1895 között épült, Ny-i végében Sándor Mihály, fia, Antal által készítettett sírlapja, alatta kripta. A templomkertben: kőkereszt, 1778 (trsz.: 2470).

MA

Kőkereszt

2470

Hősök tere
 hrsz.: 570
 barokk
 1778

Az r. k. templom (trsz.: 2469) D-i homlokzata előtt álló, lépcsős alépitményen kereszt alakú, feliratos, a Sándor család grófi címerével díszített talpzat, kétoldalt volutákkal megtagmasztott hasábon álló kőkereszt korpuszsal, a kereszt tövéén Mária Magdolna. Állította a Sándor család, 1778-ban.

MA

2470

Uradmali istállóépület

2473

Rákóczi Ferenc u. 26.
 hrsz.: 116/6
 klasszicista
 1802

A kastély egykori angolparkjába utólagosan behasított közút mentén, szabadon álló, U alaprajzú földszintes, kontyolt nyeregtetős épület. É-i szárához toldalék csatlakozik, a völgybe mélyen lenyúló telkén, több újabb földszintes üzempépület. Utcai homlokzata pilaszterekkel tagolt, középen kétszárnyú ajtó, fölötté az építés dátuma, kétfelől ablakos és álzalitik. Udvari homlokzati nyílásai átalakítottak. Középső szárnyában háromhajós, oszlopokra állított csehsüveg boltozatú istállóter, a beforduló mellékszárnyakban hevederes, csehsüveg boltozatú kocsiszín, mellékterekkel. Építette gróf Sándor Vince 1802-ben.

MA

2473

Sándor család szarkofágja

11042

Temető
 hrsz.: 439
 klasszicista
 1824

Kőpillérek közötti kovácsoltvas kerítés által övezett területen álló síremlék. A kerítés két rövidebb oldalán bejárat. A kőhasábköböl összeállított emelvényre helyezett szarkofág oldalába feliratos fémablak mélyesztve, a bejáratnál szembeni fémablak a család címerével. A Sándor család három tagjának: gróf Szlavnicai Sándor Vincéné, Szapáry Anna, gróf Szlavnicai Sándor Vince és gróf Szlavnicai Sándor Sándor szarkofágja. Állította gróf Szlavnicai Sándor Vince 1824-ben. Feszület, 1836. 2003-ban felújították és egyes részeit rekonstruálták. A szarkofág körül: a Sándor–Metternich család alkalmazottainak sírkövei és síremlékei, 19. század.

MA

11042

KÜLTERÜLET**Kálváriakápolna és szoborcsoport**

10273

hrs.: 0141
 barokk
 1752

A Szomorrról Bajnára vezető közút bal oldalán, a szántásban magasodó dombon, téglalépitményen álló kálvária szoborcsoport, alatta dongaboltozatú térben Szent Anna tiszteletére szentelt oltár, a hozzá vezető út két oldalán stációk. A három kőkereszt

10273

sziklahalmot ábrázoló kőtömbön áll, a latrok szobrai csonkák. A dombon a középkori Csimaszombatja falu temploma állt. Az elpusztult templom helyére búcsújáró templom és remetelak épült 1732-ben. A kálváriát a Sándor család 1732-ben állíttatta, majd 1872-ben, 1897-ben és 1928-ban megújította. Az együttesből csak a kálvária maradt meg.

MA

BAJÓT

Mutató

Péliföldszentkereszt > Külterület

2475

R. k. templom (Szent Simon és Júda)

2475

Bánk bán tér

hrs.: 917

gótikus

15. század

Szabadon álló, keletelt, egyhajós, poligonális szentélyzáródású templom, lépcsős támpillérekkel megerősített Ny-i homlokzata előtt toronnyal, a szentély felett kontyolt nyeregretetővel, a szentély É-i oldalához kapcsolódó sekrestyével. A tornyon és a hajón középkori részletek: ablakok, D-i kapu. Síkfödémű hajó és szentély, poroszüveg boltozatú sekrestye. A hajó Ny-i oldalán kőmellvédéses karzat. Festett üvegablakok: 1938 (Pázmándi István). Berendezés: historizáló; keresztút: 1982 (Szántó Piroska). Építtette Bajóti Simon ispán 1223–1248 között, a 15. században gótikus stílusban átépítette. 1701-re a templom romossá vált, Keresztély Ágost herceg, esztergomi érsek építtette újjá 1725 előtt. Az 1760-as években tűzvész pusztította el, jelenlegi alakját 1771-ben nyerte el. 1808-ban és 1899-ben bővítették, 1927-ben restaurálták. Az 1990-es években a középkori részletek bemutatásával állították helyre. A templomhoz vezető lépcső mellett: kőkereszt fémkorpusszal, javítva, 1883. A templomdomb D-i peremén látható fal, illetve az É-ra elterülő épületnyomok valószínűleg a középkori bajóti vár maradványai.

BK

KÜLTERÜLET

PÉLIFÖLDSZENTKERESZT

R. k. templom (Szent Kereszt)

2478

hrs.: 031/4

barokk

1735

Szabadon álló épületegyüttes. A templom egyhajós, egyenes szentélyzáródású, a szentély felett kontyolt nyeregretetős épület, timpanonnal lezárt K-i homlokzata mögött fa huszártoronnyal, a szentély két oldalához csatlakozó kolostorszárnyakkal (trs.: 2479). Élkereszt boltozatú hajó és szentély, a hajó bejárati oldalán faszekeretű karzat festett mellvéddel. Festett üvegablakok: 1944 (Palka József). Berendezés: jellemzően 18. század közepe; karzat: 1743. Korábbi templom falainak felhasználásával építtette a nazaréni remeték számára gróf Esterházy Imre esztergomi érsek, 1734–1735-ben (építőmes-

2478

ter: Mayer Krisztián esztergomi kőművesmester). 1804-ben felújították. 1913–1950 között, illetve 1998-tól a szalézi rend tulajdonában.

BK

Nazarénus rendház

2479

hrsz.: 031/5

barokk

1763

Szabadon álló épületegyüttes. A kolostor a templom (trsz.: 2478) szentélyhez két oldalról, É és D felől csatlakozó, téglalap alaprajzú udvart körbezáró épületszárnyakból áll. Ny-i szárnya emeletes, a többi földszintes, tetőtere részben beépítettek. A Ny-i szárny kőkeretes kapuja felett latin feliratos kőtábla. Belső terei síkmennyezetesek. A templom szentélyéből D-re nyílik a Szent Vendel-kápolna. Festett üvegablakok: 1942–1943 (Palka József). Berendezés: jellemzően 19. század. Építtette a nazarénus rend számára gróf Barkóczy Ferenc esztergomi érsek, 1763-ban. 1925-ben felújították. 1913–1950 között, illetve 1998-tól a szalézi rend tulajdonában.

BK

2479

Kálvária-szoborcsoport

2480

hrsz.: 032/1

barokk

1740 körül

A rendháztól Ny-ra, erdős területen álló szoborcsoport, stációkkal. Lépcsős aléptímeny tetején áll a közös posztamensre helyezett kálvária kompozíció, hasáb alakú talapzaton a feszület korpuszal, két oldalán, kihasasodó talapzaton Mária és Szent János alakja. A közös posztamens két oldalán hasáb alakú talapzaton a latrok üres keresztje. Állíttatta gróf Esterházy Imre esztergomi érsek, 1740 körül. Historizáló stációk, 20. század eleje.

BK

2480

BAKONYBÁNK

R. k. templom (Szent Bertalan)

2542

Táncsics Mihály u.

hrsz.: 44

barokk

18. század második fele

Szabadon álló, keletelt, egyhajós, poligonális szentélyzáródású templom, Ny-i homlokzata előtt toronnyal, a szentély felett kontyolt nyeregtetővel, támpilléres szentélylyel, a szentély D-i oldalához csatlakozó négyzetes sekrestyével. Síkmennyezetes hajó és szentély. Berendezés: historizáló, 20. század eleje. Orgona: késő barokk, átalakítva. A korábbi, 15. századi templom 1739-ben leégett. 1748 után újjáépítették, bővítették. Tornya és főhomlokzata 1900 körüli.

BK

2542

BAKONYSÁRKÁNY

R. k. templom (Szent István király)

2543

2543

Béke u.
 hrsz.: 107
 késő barokk
 1809

Szabadon álló, egyhajós, félköríves szentélyzáródású templom, DK-i homlokzata előtt toronnyal, a szentély felett kontyolt nyeregtetővel, a szentély ÉK-i oldalán csatlakozó sekrestyével. Cseh-süveg boltozatú hajó és szentély, a hajó bejárati oldalán falazott karzat. Falképek: keresztút, 1950–1953 (Jeges Ernő). Berendezés: késő barokk, 19. század eleje. A templom 1772–1774 között épült, 1805–1809 között részben lebontották és megnagyobbították.

BK

BAKONYSZOMBATHELY

Magtár

2544

2544

Baross Gábor u. 19.
 hrsz.: 23
 klasszicista
 1834

Szabadon álló, téglalap alaprajzú, háromszintes magtárépület, mindkét végén felülkontyolt nyeregtetővel. Homlokzatai lábazattal, a földszint és az emelet között osztópárkánnyal és főpárkánnyal, a hosszoldal két végén rizalitszerűen három kváderes falsávval tagoltak. Kőkeretes, fekvő téglalap alakú, magtárablakok. Bejárat feletti kőablán kronosztikonos felirat az építés idejével: 1834.

BK

R. k. templom (Szent Imre)

2546

2546

Széchenyi u.
 hrsz.: 670
 barokk
 1760 körül

Szabadon álló, egyhajós, poligonális szentélyzáródású templom, D-i homlokzati toronnyal, a szentély felett kontyolt nyeregtetővel. A szentélyhez kétoldalt négyzet alaprajzú sekrestye, illetve grófi kápolna, a hajó Ny-i oldalához poligonális záródású kápolna és karzatfeljárát csatlakozik. A hajó bejárati oldalán karzat, melynek alja és a hajó cseh-süveg boltozatú, a szentély fiókos dongaboltozatú. Berendezés: főoltár, festmények, szószék, padok, 1770 körül. Orgona: 1830 (Karl Klöckner), átépítve. Építtette gróf Esterházy Imre és Klára 1760 körül. 1913-ban gróf Esterházy Béla felújította.

BK

Nepomuki Szent János-szobor

2545

Széchenyi u.

hrsz.: 670

barokk

18. század közepe

Az r. k. templom előkertjében, magas posztamensen álló szobor. A tagolt posztamens háromszög alaprajzú, homlokoldala ívelt vonalú, volutákkal, füzérekkel díszített, amelyen felhőkkel és puttókkal díszített talapzaton áll a szent szobra, papi ornátusban, jobb kezében bírótumot tartva. Készült a 18. század közepén. Korábbi helyéről, a Baross Gábor u. 7. sz. ház kertjéből, restaurálás után áthelyezve jelenlegi helyére 2005-ben.

BK

2545

BANA**R. k. templom** (Szentháromság)

2547

Jókai Mór u.

hrsz.: 1

historizáló

1897

A település főutcáján, szabadon álló, egyhajós, félköríves szentélyzáródású templom, D-i homlokzata előtt toronnyal, a szentély felől kontyolt nyeregtetővel, a szentély K-i oldalához csatlakozó sekrestyével. Gótizáló vakolat-architektúra, csúcsíves nyílászárók. Toronyalj keresztboltozatos, a hajó és a szentély síkmennyezetes. A hajó bejárati oldalán faszkerkezetes karzat. Berendezés: mellékoltár, székek, padok, 1897; főoltárkép, 18. század vége. Korábbi barokk templom felhasználásával épült 1897-ben.

BK

2547

BÁNHIDA > TATABÁNYA**BÁRSONYOS****R. k. plébániaház**

2548

Kossuth Lajos u. 1.

hrsz.: 4

klasszicista

1848

Szabadon álló, téglalap alaprajzú, egyemeletes, kontyolt nyeregtetős épület. Utcai homlokzatához jobb oldalon falazott kerítés kapcsolódik, vízszintes záradékú gyalog- és pilléres kocsi kapuval. Kéttraktusos elrendezésű, dongaboltozatú lépcsőház, jórészt 19. század második fele nyílászárók, fűtőnyílások. A pannonhalmi bencések nyaralójának épült 1848-ban. Felújítva 2001–2002-ben. A telken: téglalap alaprajzú, földszintes, félnyeregtetős melléképület.

BK

2548

BOKOD

2377

Ref. templom

2377

Fő u.
 hrsz.: 2
 késő barokk
 1794

A község főutcája mentén, körülkerített kertben, szabadon álló, egyhajós, téglalap alaprajzú templom, Ny-i homlokzati toronnyal, K-i záródása felett kontyolt nyeregtetővel. A szegmentíves záradékú, kőkeretes kapu a torony D-i oldalhomlokzatán nyílik. Síkmennyezetes hajó, a hajó bejárati oldalán fakarzat. Berendezés: jellemzően 20. század; karzaton legénypadok, 18. század vége. A templom 1794-ben épült, tornya 1816–1817 között készült el. 1822-ben kőfállal vették körül a templomot. 1898-ban megújították az épületet.

RM

2378

Ev. templom

2378

Fő u.
 hrsz.: 859
 késő barokk
 1781

A község főutcája mentén, utcavonalon, szabadon álló, egyhajós, téglalap alaprajzú templom, É-i homlokzati toronnyal, a D-i záródás felé csonkakontyolt nyeregtetővel. A tornyon kőkeretes, záróköves kapu. Síkmennyezetes hajó, három oldalán fa karzattal. Berendezés: szószékoltár, karzat, padok, 18. század vége. Orgona: 1816 (Reinhard György), átépítve, 1971. Épült 1781-ben (Fellner Jakab tervei alapján), tornya 1791-ben. 1981-ben felújították.

RM

2376

R. k. templom (Keresztelő Szent János)

2376

Hősök tere
 hrsz.: 795
 késő barokk
 1781

Utca felől kerítésfállal körülvevett, szabadon álló, egyhajós, egyenes szentélyzáródású templom, K-i homlokzati toronnyal, a szentély felett kontyolt nyeregtetővel, a szentély D-i oldalához csatlakozó sekrestyével. Csehüveg boltozatú hajó és szentély. A hajó bejárat felőli oldalán karzat. Falképek: 1937 (Damlár József). Berendezés: főoltár, késő barokk, 1790 körül. Korábbi templom felhasználásával építette az Esterházy család 1779–1781 között. 1937–1938-ban felújították.

RM

CSÁSZÁR

Ref. templom

2551

Kisfaludy u. 31.
 hrsz.: 192/1
 késő barokk
 1785

Utcavonaltól beljebb, szabadon álló, egyhajós, téglalap alaprajzú templom, DNY-i homlokzati toronnyal, ÉK-i záródás felé kontyolt nyeregtetővel, DK-i homlokzatához kapcsolódó téglalap alaprajzú előcsarnokkal. Síkmennyezetes hajó. A hajó három oldalán fakarzat. Berendezés: karzat, padok, Mózes-székek, szószék, 1800 körül; vörös márvány úrasztala és keresztelőkút, 1807. Orgona: 1901 (Szalay Gyula), átépítve. Az 1748-ban épült templomot 1785-ben bővítették és átalakították, tornya 1798-ban készült. Felújítva 1989-ben.

BK

2551

R. k. templom (Szent Péter és Pál)

2552

Kossuth Lajos u. 107.
 hrsz.: 148
 barokk
 1775

Utca felől kerítésfallal határolt, szabadon álló, egyhajós, egyenes szentélyzáródású templom, D-i homlokzati toronnyal, a szentély felett kontyolt nyeregtetővel, a szentély Ny-i oldalához csatlakozó sekrestyével. Csehsvégboltozatú hajó és szentély, a hajó bejárati oldalán falazott karzat. Falképek: szentélyben festett oltárarchitektúra, 1775–1776 (Dorffmeister István). Berendezés: hajó alakú szószék, padok, húsvéti gyertyatartó, keresztelőkút, 1775; oltármenzák, szentélykorlát (Johann Georg Mes). Orgona: 1793 (Luber Xavér Ferenc), átépítve. Épült 1771–1775 között (építész: Fellner Jakab). 1921-ben, illetve 1971–1976 között felújítva. A templom előtt: kőkereszt, fémkorpusszal, 1804 (trs.: 2553).

BK

2552

Kőkereszt

2553

Kossuth Lajos u. 107.
 hrsz.: 148
 klasszicista
 1804

A község főutcáján, az r. k. templom (trs.: 2552) előtt, szabadon álló kőkereszt. Lépcsős vörös márvány alépitményen hasáb alakú, felül íves lezárt, feliratos talapzaton álló kereszt fémkorpusszal, a kereszt tövében Mária-alak. A felirat szerint György Imre szombathelyi kanonok, császári plébános, sírhelye fölé állították 1804-ben. Fémkorpuz, 1902 után.

BK

2553

2549

CSATKA

R. k. templom (Sarlós Boldogasszony)

2549

Templom tér 1.

hrsz.: 117

gótikus

1361

A település középpontjában levő téren, keletelt, szabadon álló, egyhajós, egyenes szentélyzáródású templom, a hajó két oldalán kápolnasorral, nyeregtetővel fedett hajóval, amely a szentély és a főhomlokzat kápolnasora szélességében kontyolt. A főhajó fölött timpanonos oromzat. A szentély és a hajó találkozásánál, az É-i oldalon emelkedő toronnyal. A szentélyhez kapcsolódik a nyolcszög öt oldalával záródó gótikus szentély maradványa, amely jelenleg sekrestye. A hajó és a szentély csehsüveg boltozatú, a hevederek indításánál gótikus falpillérek csomkjaival. A diadalív, a hajó és a kápolna közötti nyílások csúcsívesek. A jelenlegi szentély D-i falán három gótikus, lépcsős támpillér, közöttük csúcsíves ablakok, a torony É-i oldalán csúcsíves bejárat, É-i falában reneszánsz sírkő, 1516. Falképek: a szentélyben, 1970-es évek (Nemcsics Antal). Berendezés: főoltár és keresztelőkút, 1801 (Joseph Schmidt). Orgona: 1903 (Franz Josef Swoboda), átalakítva. Kont Miklós nádor építtette pálos szerzetesek számára 1357–1361 között. A 18. század folyamán rom, átépítve 1779–1801 között. A templomkertben: első és második világháborús emlékmű, 1920.

BK

2554

Thaly-kúria

2554

Kossuth Lajos u. 89.

hrsz.: 206

barokk

18. század második fele

A falu szélén, szántóföld mellett, szabadon álló, téglalap alaprajzú, földszintes, nyeregtetős épület. Jelentősen átalakított udvari homlokzatán egy kosárféle, mellvédés tornácív. Az É-i rész kéttraktusos elrendezésű, csehsüveg boltozatú konyha, gerendamennyezetes szobák. Építtette a Thaly család a 18. század második felében. A család a falu egyik legnagyobb birtokosa volt, több házat is bírtak a településen.

BK

2481

CSOLNOK

Szentháromság-szobor

2481

Templom tér

hrsz.: 1

késő barokk

19. század eleje

Az r. k. templom kertjében, hasáb alakú, átfaragott talapzaton, arányaiban kisebb posztamens, azon hiányos és erősen lepusztult szoborcsoport, az Atya- és a Fiúisten alakjá-

val, felettük bádogtető. A 19. század elején készült Szentháromság-oszlop eredetileg a község főterén állt, maradványait 1958-ban állították fel jelenlegi helyén.

BK

DAD

Lakóház (Tájház) 10948

Dózsa u. 20.

hrsz.: 246, 247, 248

–

19. század vége

Fésűs beépítésben álló, előkertes, téglalap alaprajzú, földszintes, udvari homlokzata felé kontyolt nyeregtetős, utcai homlokzata felől deszkaoromzatos lakóház. Szoba – konyha – konyha – szoba elrendezésű. Belső terei pórfödémesek, konyhában szabadkémény. Épült a 19. század végén. Népi műemlék.

RM

10948

R. k. templom (Szent István király) 2589

Fő u. 1.

hrsz.: 1

késő barokk

1783

A község főutcáján, szabadon álló, egyhajós, egyenes szentélyzáródású, K-i homlokzati tornyos templom, a szentély felett kontyolt nyeregtetővel, a szentély DK-i oldalához épült sekrestyével. Hajóját mindkét oldalon kő támpillérek támasztják. Csehsüveg boltozatú hajó és szentély, a hajó bejárati oldalán karzattal. Berendezés: jellemzően késő barokk, 18. század vége. Orgona: 1908 (Rieger-orgonagyár). Épült 1779–1783-ban (építész: Fellner Jakab?). 1912-ben felújították.

RM

2589

Sörház (Általános iskola és Falumúzeum) 2591

Fő u. 25.

hrsz.: 228/1

barokk

1747

Utcavonalon álló, L alaprajzú, földszintes, alápincézett, csonkakontyolt nyeregtetős épület. Udvari homlokzatán mellvédés, félköríves nyílású, újabban beüvegezett tornác. Építette az Esterházy család serfőzőnek, 1747 (építész: Fellner Jakab). 1904-ben a református egyház megvásárolta és iskola céljára átalakította.

RM

2591

Ref. templom 2590

Fő u. 28.

hrsz.: 301

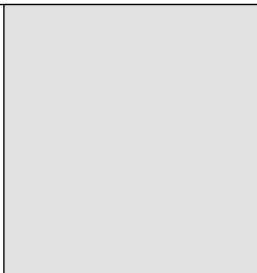
késő barokk

1786

Az utcavonaltól beljebb, körbekerített telken, a lelkészlak mögött, szabadon álló, egyhajós, téglalap alaprajzú, D-i homlokzati tornyos templom, É-i záródása felé kontyolt nyeregtetővel, a hajó K-i oldalához csatlakozó előcsarnokkal. É-i hajófalon befalozott

2590

római sírkő. Síkmennyezetes hajó, U alakban faszerkezetű karzat. Berendezés: szószelek és karzat, 18. század vége; úrasztala, 1885; keresztelőmedence, 1888. Orgona: 1893 (Angster József). Épült 1748-ban (építész: Fellner Jakab?). 1786-ban a templomhajót meghosszabbították és ekkor épült óraparkányos tornya is. 1892–1893 között átalakították, falait megmagasították és új fedélszék készült (építész: Mikos Nándor).

RM

2592

R. k. plébániaház

2592

Fő u. 43.

hrsz.: 25

barokk

1762–1764

Utcavonaltól beljebb, fésűs beépítésben álló, L alaprajzú, földszintes, csonkakontyolt nyeregtetőű épület, melyhez bal felől kerítésfal csatlakozik, gyalogkapuval és kocsibejáróval. Udvari homlokzatai előtt mellvédes, pilléres, részben beüvegezett tornác. Belső terei, két boltozott helyiség kivételével, síkmennyezetesek. Építette gróf Esterházy Miklós (építész: Fellner Jakab). A 20. században átalakította.

RM

DÁG

2485

R. k. templom (Alexandriai Szent Katalin)

2485

Ady Endre u. 5.

hrsz.: 638

késő barokk

1826

Kertben, szabadon álló, egyhajós, egyenes szentélyzáródású, D-i homlokzati tornyos templom, a szentély felett kontyolt nyeregtetővel, a szentély K-i oldalához kapcsolódó sekrestyével. Csehüveg boltozatú hajó és szentély. A hajó bejárati oldalán karzat. Berendezés: részben barokk, 18. század első fele; főoltárkép: 1934 (Olasz Sándor); vörös márvány keresztelőmedence, 1874. Az 1770-ben épült templomot 1826-ban teljesen átépítették. 1928-ban, 1957-ben és 1998-ban renoválták.

BK

DOROG

2488

Mutató

Hosszúrétek-dűlő > Külterület

R. k. templom (Szent József)

2488

Templom tér

hrsz.: 1157

barokk

1775

Szabadon álló, egyhajós, egyenes szentélyzáródású, É-i homlokzati tornyos templom, a szentély felett kontyolt nyeregtetővel, a szentély K-i oldalához kapcsolódó sekrestyével. Csehüveg boltozatú hajó és szentély. A hajó bejárati oldalán karzat. Falképek: 1980-as évek (Kákonyi Asztrik). Festett üvegablakok: 1920–1940 között. Berendezés: jellem-

zően barokk, 1770-es évek. Épült 1767–1775 között. 1990-ben felújították. A hajó külső falán: kőkereszt, 1889.

BK

KÜLTERÜLET

Késő római lakóépület és fürdő

2486

Hosszúrétkek-dűlő

hrs.: 0292/11

római kori

4. század

1958–1960 között feltárt lakóépület és fürdő maradványai. A fürdőnél előkerült a hypocaustum maradványa, több helyiségben terrazzo padlórészlet. A két épület között egy szélesebb út maradványait figyelték meg. A maradványokat, részbeni konzerválás után, visszatemették.

BK

DÖMÖS

Mutató

Duna-part > Külterület

Felsőfalu-dűlő > Külterület

R. k. templom (Szent István király)

2491

Kossuth Lajos u.

hrs.: 1

barokk

1747

Kiteresedésben álló, keletelt, egyhajós, egyenes szentélyzáródású, Ny-i homlokzata elé rizalitszerűen kilépő tornyú templom, a szentély felett kontyolt nyeregtetővel, a szentély É-i oldalához kapcsolódó sekrestyével. Csehüveg boltozatú hajó és szentély. A hajó bejárati oldalán karzat. Berendezés: jellemzően 18. század vége; főoltárkép, 1790; szószék, 1763. Építtette gróf Esterházy Imre Gábor dömösi nagyprépost, majd nyitrai püspök, 1733–1744 között, részben a prépostsági templom köveiből (Mayer Krisztián esztergomi kőművesmester). Fatornya leégett, jelenlegi tornya 1824-ben épült. É-i hajófalon: lengyel nyelvű emléktábla, 1940. A templom mellett: bazaltkövekből rakott, hasáb alakú talpazat, rajta Szűz Mária dombormű, tetején Szűz Mária-szobor. Állították a lengyel menekültek, 1940.

CsI

Nepomuki Szent János-szobor

2492

Kossuth Lajos u. 29.

hrs.: 8

késő barokk

1821

Hasáb alakú, párkánnyal lezárt, évszámossal talpazaton álló szobor. A szent papi ornátusban, kezében feszülettel és pálmaággal látható. A talpazatot Jordánszky Elek kanonok állíttatta a korábban készült szobor számára 1821-ben.

CsI

2491

2492

10705

2490

KÜLTERÜLET

Hajóállomás

10705

Duna-part
 hrsz.: 04
 modern
 1920 körül

A 11. sz. közút és a Duna közötti parton, a községbe vezető S kanyar tövében, a folyóval párhuzamos hossz tengellyel álló vasbeton épület. A két különálló, téglalap alaprajzú, lapostetőes épületrészt, fedett, oromzatos átjáró köti össze. Az oromzatban a MAHART címere, alatta Dömös felirat. Nyílászárók 1920 körül. A Duna mentén épült 20. század eleji hajóállomások utolsó megmaradt emléke.

Csl

Prépostsági romok

2490

Felsőfalu-dűlő
 hrsz.: 403
 román
 1107 körül

A község Ny-i végén elterülő temetőben, körülkerített területen, szabadon álló, keletelt, háromhajós, két Ny-i tornyos, háromszisos templom föld feletti maradványai, változó magasságban kiegészítve. A főszentély alatt, a mellékhajók apszisaiból megközelelhető atleplomban, az ásátások során előkerült lábazatok, fejezetek, téglából falazott pillérek, másodlagosan elhelyezve. Kőből falazott kitöltőfalak és vasbeton szerkezetű lefedés. A templom D-i falához épült, téglalap alaprajzú királyi palota feltárt romjaiból egy dongaboltozatú pince látható. 1063-ban I. Béla, 1079-ben I. László király tartózkodott itt. Dömös a 11. században királyi birtokközpont volt, ahol királyi ház (ennek helye ismeretlen) és templom vagy kápolna is állt. A prépostságot Álmos herceg alapította, 1107-ben szentelték fel a templomot. Az építkezéseket II. Béla fejezte be 1138-ban. A prépostság épülete 1321-ben elpusztult. 1702-ben falait felrobbantották. A Dunára néző falnál kialakított kápolnát 1743-ig, az új templom felépüléséig használták, köveit is ennek építéséhez hordták el. Régészeti feltárása 1977-ben történt, helyreállítása 1989-ben.

Csl

Prépostsági romok műemléki környezete (MK)

10654

A község Ny-i végén elterülő temetőben álló prépostsági romokat, azok műemléki környezetét az alábbi ingatlanok, illetve nyomvonalak határolják az óramutató járásával egyező irányban haladva: a határ a Kossuth Lajos u. hrsz. 131. teleknél indul, a telek ÉNy-i határától a 78. hrsz. telek ÉK-i határáig, itt D-nek fordul és a 78. hrsz. K-i oldalán keresztezi a Kossuth Lajos u.-át, annak túloldalán folytatódik a 438., 437., 435/2., 432., 428/3., 428/2. hrsz.-ú telkek K-i oldalán, majd a 427., 425., 424., 418., 412. hrsz.-ú telkek belterületi határral megegyező oldalán, folytatódólag a 049. hrsz. telek melletti árok K-i széle, illetve a 048., 049. és 403., 402. hrsz.-ú telkeket határoló utak és árok külső széle a 337. hrsz.-ig. Innen a 337., 340., 342. hrsz. telkek Ny-i oldala, amely kapcsolódik a Kossuth Lajos u.-án keresztül a kiindulási ponthoz.

DUNAALMÁS

Mutató

Gombás-major > Külterület

R. k. templom (Nepomuki Szent János)

2595

Almási u.

hrsz.: 4002

barokk

1755

Dombon, szabadon álló, egyhajós, poligonális szentélyzáródású, É-i homlokzati tornyos templom, a szentély felett kontyolt nyeregtetővel, a szentély K-i oldalához csatlakozó sekrestyével. Csehsüveg boltozatú hajó, fiókos dongaboltozatú és félkupolával fedett szentély. A hajó bejárati oldalán karzat. Berendezés: jellemzően 1770-es évek. Épült 1754–1755 között.

KCs

2595

Nagymalom vagy Somogyi-malom

10197

Dunaszor u. 4.

hrsz.: 4610

késő barokk

18. század vége

Szabadon álló, téglány alaprajzú, egyemeletes, kontyolt nyeregtetős malomépület, az ún. Nagymalom, volt Somogyi-malom. Tetőterét utólag beépítették. DK-i sarkához téglalap alaprajzú, földszintes, nyeregtetős toldaléképület csatlakozik. A patak felőli oldalon az egykori malomkerék tengelyének nyílásai. 1626-ban már működött itt vízimalom, a jelenlegi a 18. század második felében épült. Felújítva 2000–2001-ben, belső terei átépítve.

KCs

10197

Vajda Júlia sírköve

2596

Református temető

hrsz.: 4001

historizáló

1855

A ref. temetőben, kovácsoltvas kerítéssel övezett, vörös mészkőből faragott, feliratos, mérművel díszített sírkő: Vajda Júlia, Csokonai Vitéz Mihály Lillájának sírköve. Állíttatta Vajda Júlia második férje, Végh Mihály esperes, 1855-ben. Mellette Vajda Júlia első férjének, Lévai Istvánnak sírköve, 1840.

KCs

2596

KÜLTERÜLET

Istállók

10669

Gombás-major (Dunaszentmiklós)

hrsz.: 0337, 0336

késő barokk

18–19. század

Nagyméretű udvart három oldalról körbezáró, hat, téglány alaprajzú, nyeregtetős épületből álló épületegyüttes: lakóépület, nagypajta, kovácsműhely és három istálló. Az

10669

istállók belső terei három-, és kéthajósak, csehsüveg boltozatúak, középső pillérsorra boltozva. Épültek a 18–19. században. Részben helyreállítva 2000–2003 között.

KCs

DUNASZENTMIKLÓS > DUNAALMÁS, KÜLTERÜLET

EPÖL

R. k. templom (Keresztelő Szent János)

2493

Hősök tere 1.

hrsz.: 508

késő barokk

1806

Szabadon álló, egyhajós, egyenes szentélyzáródású, É-i homlokzati tornyos templom, a szentély felett kontyolt nyeregtetővel, a szentély K-i oldalához kapcsolódó négyzet alaprajzú sekrestyével. Csehsüveg boltozatú hajó és szentély. A hajó bejárati oldalán karzat. Berendezés: jellemzően 18. század vége; szószék, padok: 1806 körül; főoltár, 19. század eleje, átalakítva; főoltárkép: 1770 körül; mellékoltárok, 1900 körül. Orgona: 1907 (Rieger-orgonagyár). A korábbi, távolabb álló, 1802-ben lebontott templom anyagának felhasználásával épült 1806-ban. 1929-ben felújították.

BK

2493

ÉSZTERGOM

Mutató

Aggok háza > Kossuth Lajos u. 60–62/a.

Babits Mihály nyaralója > Babits Mihály u. 11.

Balassa Bálint emléktáblája > Katona István u. 8., lakóház

Balassi Bálint Múzeum > Mindszenty hercegprímás tere 5.

Baróth-ház > Mindszenty hercegprímás tere 4.

Bischitzky–Müller-ház > Széchenyi tér 3.

Belvárosi r. k. plébániaház > IV. Béla király u. 3.

Belvárosi ferences templom > Bottyán János u. 10.

Belvárosi r. k. plébániatemplom > Pór Antal tér

Bencés rendház > Bottyán János u. 8.

Bibliotéka > Pázmány Péter út 2.

Bíróság > Széchenyi tér 22.

Boldog Özséb-szobor > Szent István tér

Bottyán János Műszaki Szakközépiskola > Főapát köz 1.; Bottyán János u. 1.,

Városháza

Brunner-ház > Széchenyi tér 4.

Deák Ferenc u. 4., Megyeháza > Bottyán János u. 3.

Dóczy-ház > Kossuth Lajos u. 60–62/a.

Draskovics-féle ház > Berényi Zsigmond u. 5., Iskolaház

Dzsámi > Berényi Zsigmond u. 18., Özicseli Hadzsi Ibrahim-dzsámi

Ecce homo-szobor > Bánomi út 2.

Eggenhoffer-ház > Deák Ferenc u. 14.

Érseki palota > Mindszenty hercegprímás tere 2.

Etter-ház > Deák Ferenc u. 7.
Fekete Sas vendégház > Széchenyi tér 22.
Ferences rendház > Bottyán János u. 10.; Pázmány Péter út 18.
Ferences templom és kolostor > Bottyán János u. 8., Bencés rendház és Bottyán János u. 9., Mattyasovszky-ház; Bottyán János u. 10., Belvárosi ferences templom
Fogadalmi templom és aggok háza > Kossuth Lajos u. 60–62/a., Dóczy-ház
Fogarassy–Obermayer-ház > Deák Ferenc u. 1–3.
Főegyházmegyei Könyvtár > Pázmány Péter út 2.
Főszékesegyház > Szent István tér 1.
Frey-ház > Széchenyi tér 12.
Fürdő > Bajcsy-Zsilinszky Endre u. 14., Fürdőszálló; Bajcsy-Zsilinszky Endre u. 37.,
 Genersich-ház; Katona István u. 8., lakóház
Fürdő Szálló > Bajcsy-Zsilinszky Endre u. 14., Fürdő Szálló
Genersich-ház > Bajcsy-Zsilinszky Endre u. 37.
Görög katolikus templom > Kossuth Lajos u. 60.
Gróh-ház > Széchenyi tér 7.
Heischmann-ház > Bajcsy-Zsilinszky Endre u. 1.
Hévízfürdő tornya > Bajcsy-Zsilinszky Endre u. 37., Genersich-ház; Víziváros középkori városfalai és védművei
Hévízi-torony > Bajcsy-Zsilinszky Endre u. 37., Genersich-ház; Katona István u. 8., lakóház; Víziváros középkori városfalai és védművei
Horváth-ház > Kossuth Lajos u. 5.
Immaculata-szobor > Mindszenty hercegprímás tere
Iskolaház > Berényi Zsigmond u. 5.
Jezsuita-bánya > Mindszenty hercegprímás tere 2., Érseki palota és Keresztény Múzeum
Jó Pásztor-kápolna > Petőfi Sándor u. 46, Belvárosi temető
Johannita ispotályos keresztések temploma > Kossuth Lajos u. 60., görög katolikus templom; Kossuth Lajos u. 62–62/a., Dóczy-ház
Kálvária > Szent Tamás-hegy
Kálvária-kápolna > Szent Tamás-hegy
Kamenszky-ház > Jókai u. 1.
Kanonoki házsorok > Szent István tér 4., 5., 6., 7., 8., 9.
Kápolna > Dobogókői u. – Kálvária út sarok, Palermói Szent Rozália-kápolna; Imaház u. – Szenttamási u. sarok, Szent István király-kápolna; Petőfi Sándor u. 46., Jó Pásztor-kápolna; Szent Tamás-hegy, Kálvária-kápolna; Szentgyörgymezői temető, Miklósfly-kápolna
Káptalanház > Bajcsy-Zsilinszky Endre u. 24.; Kölcsey Ferenc u. 2.
Kapu > Petőfi Sándor u. 42.
Kapu iskola > Kossuth Lajos u. 65., Horváth-ház
Katona-ház > Katona István u. 6.
Képfestő műhely > Bajcsy-Zsilinszky Endre u. 20.
Kerektemplom > Rudnay Sándor tér
Kereskedelmi és Iparbank > Széchenyi tér 24–26., lakóház
Keresztény Múzeum > Mindszenty hercegprímás tere 2., Érseki palota és Keresztény Múzeum
Kollár-ház > Széchenyi tér 24–26., lakóház
Komárom-Esztergom Megyei Önkormányzat Levéltára > Deák Ferenc u. 2., Reáliskola
Kossuth Lajos u. 1., Patikaház > Széchenyi tér 25.

Kossuth Lajos u. 5., Takarékpénztár > Széchenyi tér 21.
 Kovácsi település > Vasútállomás mellett
 Kökerezst > Hunyadi János u. 6–10. között; Bocskoroskúti u. – Jánoskúti út találkozásánál
 Kőoroszlánok > Jókai u. 11.
 Kukländer–Mária-szobor > Szent István tér
 Levéltár > Deák Ferenc u. 2., Reáliskola
 Lieb-ház > Deák Ferenc u. 5.
 Magurányi-ház > Deák Ferenc u. 26.
 Magyar Környezetvédelmi- és Vízügyi Múzeum > Kölcsey Ferenc u. 2., káptalanház
 Malom-bástya > Berényi Zsigmond u. 20., Prímási gépgyár (Petz-gyár); Víziváros középkori városfalai és védművei
 Mattyasovszky-ház > Bottyán János u. 9.; Víziváros középkori városfalai és védművei
 Mehkame-dzsámi > Mindszenty hercegprímás tere 3., Vízivárosi r. k. plébániához
 Megyeháza > Bottyán János u. 3.
 Mészéna-ház > Bottyán János u. 5.
 Minaret > Berényi Zsigmond u. 18., lakóház; Mindszenty hercegprímás tere 3., Vízivárosi r. k. plébániához
 Müller-ház > Széchenyi tér 3., Bischitzky–Müller-ház
 Nepomuki Szent János-szobor > Pór Antal tér, Belvárosi r. k. plébániatemplom; 48-as tér 1.
 Niedermann-ház > Kossuth Lajos u. 13.; Széchenyi tér 6.
 Özicseli Hadzi Ibrahim-dzsámi > Berényi Zsigmond u. 18.
 Palermói Szent Rozália-kápolna > Dobogókői u.
 Patikaház > Széchenyi tér 25., Rochlitz-patika
 Pestis-Madonna > Mindszenty hercegprímás tere, Immaculata-szobor
 Petz-gyár > Berényi Zsigmond u. 20., Prímási gépgyár
 Pilisszentlélek > Külterület
 Plébániához > IV. Béla király u. 3., Belvárosi r. k. plébániához; Mindszenty hercegprímás tere 3., Vízivárosi r. k. plébániához
 Podzsi-ház > Széchenyi tér 15.
 Polusin-ház > Pázmány Péter út 9.
 Posta > Széchenyi tér 3., Beimel–Müller-ház
 Prímás-pince > Majer István u.
 Prímási gépgyár > Berényi Zsigmond u. 20.
 Rác-templom > Kossuth Lajos u. 60.
 Ravatalozó > Petőfi Sándor u. 46., Jó Pásztor-kápolna
 Reáliskola > Deák Ferenc u. 2., Reáliskola (Komárom–Esztergom Megyei Önkormányzat Levéltára)
 Régi érseki palota > Mindszenty hercegprímás tere 4., Baróth-ház
 Régi megyeháza > Pázmány Péter út 13.
 Régi Szeminárium > Szent István tér 10.
 Rendház > Bottyán János u. 10., ferences rendház; Pázmány Péter út 18., ferences rendház
 Reviczky-ház > Pázmány Péter út 4.
 Rochlitz-patika > Széchenyi tér 25.
 Római őrtorony romjai > Búbanatvölgy
 Rudolf-ház > Kossuth Lajos u. 3.
 Sándor-palota > Jókai u. 1.

Segítő Szűz Mária ferences templom és kolostor > Bottyán János u. 8., Bencés rendház és Bottyán János u. 9., Mattyasovszky-ház; Bottyán János u. 10., Belvárosi ferences templom

Sötétkapu alagút és Primás-pince > Majer István u.

Szatmári Irgalmas Nővérek Magyarországi Tartományfőnöksége > Pázmány Péter u. 18., ferences rendház

Széchenyi tér 23., Rudolf-ház > Kossuth Lajos u. 3., Rudolf-ház

Szegényház > Simor János u. 128.

Szegényházi-templom > Simor János u. 128.

Szeminárium > Szent István tér 10.

Szent Antal-szobor > Pór Antal tér

Szent Gellért Egyesület kápolnája > Jókai u. 1., Kamenszky-, illetve Sándor Móric-ház

Szent István király-kápolna > Imaház u. – Szenttamási u. sarok

Szent István-szobor > Szent István tér

Szent Kereszt-templom > Kossuth Lajos u. 60., görög katolikus templom; Kossuth Lajos u. 62–62/a., Dóczy-ház

Szent Kőrösi Márk-szobra > Szent István tér

Szent László-szobor > Szent István tér

Szent László-templom > Mindszenty hercegprímás tere 3., Vízivárosi r. k. plébániához

Szent Lőrinc-plébániatemplom > Széchenyi tér 26.

Szent Miklós-plébániatemplom > Széchenyi tér 1., Városháza

Szent Péter-templom > IV. Béla király u. 3., Belvárosi r. k. plébániához

Szent Vendel-szobor > Rudnay Sándor tér

Szentgyörgymezei r. k. plébániához > 48-as tér

Szentgyörgymezei r. k. templom > 48-as tér

Szentháromság-szobor > Damjanich u. 47.; Pór Antal tér, Belvárosi r. k. plébániatemplom

Szerencsés-ház > Széchenyi tér 7., Gróh-ház

Szulejmán-emléktábla > Berényi Zsigmond u. 18., Özicseli Hadzsi Ibrahim-dzsámi

Takarékpénztár > Széchenyi tér 21.

Takarékpénztári bérpalota > Lőrinc u. 2–10.

Technika Háza > Imaház u. 2/b., zsinagóga

Temesvári Pelbárt Ferences Gimnázium és Kollégium > Bottyán János u. 10., Ferences rendház

Temetőkereszt > Petőfi Sándor u. 46, Belvárosi temető

Templom > Bottyán János u. 10., Belvárosi ferences templom; Kossuth Lajos u. 60., görög katolikus templom; Mindszenty hercegprímás tere 1., Vízivárosi r. k. plébániatemplom; 48-as tér, Szentgyörgymezei r. k. templom; Pázmány Péter út 18., Vízivárosi ferences templom; Pór Antal tér – Deák Ferenc u., Belvárosi r. k. plébániatemplom; Rudnay Sándor tér, Kerektemplom; Simor János u. 128., Szegényházi-templom; Szent István tér 1., Főszékesegyház; Külterület, Pilisszentlélek, pálos templom és kolostor

Tindler-ház > Deák Ferenc u. 6.

Török-bástya > Víziváros középkori városfalai és védművei

Török generálisház > Bottyán János u. 3., Megyeháza

Török kori fürdő romjai > Bajcsy-Zsilinszky Endre u. 37., Genersich-ház; Katona István u. 8., lakóház; > Víziváros középkori városfalai és védművei

Vak Bottyán-palota > Széchenyi tér 1., Városháza

Városháza > Széchenyi tér 1.

Városi lövészgyelet > Petőfi Sándor u. 42.

Veprech–torony > Berényi Zsigmond u. 18., Özicseli Hadzsi Ibrahim-dzsámi; >
 Víziváros középkori városfalai és védművei
 Vízemelő gép > Berényi Zsigmond u. 20.
 Vízivárosi ferences templom és rendház > Pázmány Péter út 18.
 Vízivárosi r. k. plébániához > Mindszenty hercegprímás tere 3.
 Vízivárosi r. k. plébániatemplom > Mindszenty hercegprímás tere 1.
 Wimmer-ház > Bajcsy-Zsilinszky Endre u. 22.
 Zsinagóga > Imaház u. 2/b., zsinagóga (Technika Háza)

Esztergom műemléki jelentőségű területe (MJT)

4318

Az MJT a Kossuth Lajos híd és a Kis Duna kereszteződésétől kiindulva, az óramutató járásával egyező irányban haladva a következő: É felé a Duna parton, a Sobieski sétány szelétől Ny-ra halad a Kis Duna sétányig, majd a Kis Duna sétány tengelyében K-re fordulva, a 15924. hrsz.-ú Szent István tér 2. sz. és a 15954. hrsz.-ú, Szent István tér 4–12. sz. telkének É-i határán, a hrsz. 15954., Vár u. D-i oldalán és a hrsz. 15500., Várköz u. tengelyében folytatódik, majd DK-i irányt véve a hrsz. 15487., Dobozi u. 12. sz. telek K-i szélén, majd DNy-ra a 15487. hrsz., Dobozi u. és a hrsz. 15964., Iskola u. tengelyében halad a Szent István térig. Innen DK-re, majd DNy-ra a hrsz. 16211., Szent István tér, illetve a hrsz. 16243/3., Batthyány u. tengelyében vezet a Basa u. betorkolásáig, ezután a hrsz. 19817. tengelyében, majd a hrsz. 19816–19811., Batthyány u. 21–11. sz. és a hrsz. 19819–19821., Álmos u. 4–2. sz. telkek DK-i, illetve DNy-i határán folytatódik az Álmos u.-ig, DK-re a hrsz. 19802., Rózsa u., a hrsz. 19833., a Lépcső u., a hrsz. 19845., a Galamb u., a hrsz. 19.757., az Imaház u., a hrsz. 19726., a Szenttamás u. és a hrsz. 19727., Vörösmarty u. 7. és 9. közötti telekhatár vonaláig. Itt megtörve a Petőfi Sándor u.-ig, amit keresztezve a hrsz. 19410. és a hrsz. 19408., Simor János u. 2. sz. DK-i szélén folytatódik a Simor János u.-ig. D-re fordulva a hrsz. 17475/1., Simor János u., majd Ny-i irányt véve a hrsz. 17449., Arany János u. tengelyében halad tovább. A hrsz. 17450., Kossuth Lajos u. 24. sz. épületnél ismét D-re fordulva a hrsz. 17586., 24–82. sz. épületek beépítési vonalától beljebb húzódik a Hősök teréig, itt Ny-ra fordul a hrsz. 17045., Árok u. tengelyében folytatódik a Kis Dunáig, ahol É-i irányt véve a hrsz. 16443. tengelyében halad a kiindulási pontig.

Babits Mihály nyaralója (Babits Mihály Emlékház)

2324

Babits Mihály u. 15.

hrsz.: 19520

–

1920 körül

Domboldalon, szabadon álló, megközelítőleg téglalap alaprajzú, földszintes épület. Belső szintjei a terepszintnek megfelelően változóak, tetőszerkezete összetett, két nyeregtetőből és több lapos tetős részből áll. Az épület ÉNy-i sarkán fűrészelt díszű üvegezett veranda, amelyhez tornác csatlakozik. Belső terei síkmennyezetesek. A tornác falán Babits vendégeinek szénrel írt aláírásai. A szobákban egykor falképek: 1925–1940 (Basch Edit, Einczinger Ferenc, Nagy Endre, Simon János György). Az 1920 körül épült házat Babits 1924-ben vásárolta meg s kisebb átalakításokat végeztetett az épületen.

TÁ

2324

Heischmann-ház**2288**

Bajcsy-Zsilinszky Endre u. 1.

hrsz.: 19740

historizáló

19. század közepe

Zártsorú beépítésben álló, L alaprajzú, egyemeletes, manzárdtetős épület, utólagos tetőtér beépítéssel. Historizáló utcai homlokzatának É-i tengelyében vízszintes zárdeákú bejárati kapu. Az udvari szárny homlokzatai előtt konzolos függőfolyosó. Mind az utcai, mind az udvari szárny udvari homlokzatain több kőkeretes nyílás található, kovácsoltvas díszű ajtókkal. Síkmennyezetes belső terek, kivéve a boltozatos, de jelenleg álmennyezettel fedett kapualjat és az utcai szárny lépcsőházát. Udvari homlokzatához U alaprajzú, egyemeletes, nyeregretetős, utólagos tetőtér beépítésű szárny csatlakozik. Az utcai L alakú szárny a 18. század közepén épült, az udvari, U alaprajzú rész a 19. század közepén. Az utcai homlokzat vakolat-architektúrája 1910 körül készült. A tetőteret 1988-ban építették be, eredeti részek elpusztításával. A kapualjban: árvíztabla, 1938.

GJ

2288

Lakóház**2289**

Bajcsy-Zsilinszky Endre u. 7.

hrsz.: 19743, 19744

klasszicista

1820 körül

Zártsorú beépítésben álló, U alaprajzú, egyemeletes, utcai szárnyán nyeregretetős, udvari szárnyain félnyeregretetős épület. Utcái homlokzatának középtengelyében enyhe kiülésű, timpanonnal lezárt rizalit, benne félköríves bejárati kapu. Az utcai szárny udvari homlokzatán és az É-i udvari szárny előtt konzolos, kovácsoltvas rácsos függőfolyosó. Épült 1820 körül. A 20. században többször átalakítva. Eredeti kapuja a jelenlegi, 1982-ben kialakítottól É-ra található. Átépités alatt.

GJ

2289

Fürdő Szálló**8795**

Bajcsy-Zsilinszky Endre u. 14.

hrsz.: 19764/2

klasszicista

1841

Utcavonalon álló, T alaprajzú, egyemeletes, kontyolt nyeregretetős épület. Utcái oldalának É-i végéhez, téglalap alaprajzú, modern épületszárny csatlakozik. Utcái homlokzatán középrizalit, magasabb gerincű kontyolt nyeregretetővel fedve. Az új szállodarész mögött található a klasszicista eredetű épületszárny, a kádfürdő. Belseje romos. Épült 1841-ben (épitész: Zofahl Lőrinc és Gramling Ignác, Hild József közreműködésével). 1865-től Schlifer Mátvás bérelte. A modern szárny 1964-ben épült. A telken további melléképületek (hrsz.: 19764/1). Jelenleg romos állapotban, üresen áll.

VL

8795

10722

Lakóház és kékfestő műhely

10722

Bajcsy-Zsilinszky Endre u. 20.

hrsz.: 19784

historizáló

19. század második fele

Zártorú beépítésben álló, keretes beépítésű saroképület, nyereg- és csonkakontyolt nyeregtetővel. Szárnyai földszintesek, kivéve a Czuczor Gergely u.-i szárny egy részét, amely egyemeletes. A Bajcsy-Zsilinszky u.-i szárny középtengelyében szegmentíves kapu. Ennek a szárnynak udvari homlokzatán, a bejárati kapu két oldalán egy-egy, faszerkezetű, beüvegezett tornác. Az É-i udvari szárny felett faszerkezetes szárítópádlás. A kapualj eklektikus vakolatdíszű. Síkmennyezetes belső terek. A Czuczor Gergely u.-i emeletes szárnnyban egykor kékfestő műhely működött. Épült az 19. század második felében. A 20. században többször átalakítva.

GJ

2290

Wimmer-ház

2290

Bajcsy-Zsilinszky Endre u. 22.

hrsz.: 19782

historizáló

1860 körül

Zártorú beépítésben álló, U alaprajzú, egyemeletes, nyeregtetős épület. Utcai homlokzatán középrizalit, magas antika párkánnyal lezárva. A rizalit középtengelyében félköríves bejárati kapu, felette öntöttvas konzolokon nyugvó erkély. Az utcai homlokzat ablakai, díszes, neogótikus keretelésűek. Udvari homlokzatai előtt, vörös mészko konzolokon nyugvó függőfolyosó. Utcai szárny DK-i sarkában húzott karú, öntöttvas korlátú lépcsőház. Síkmennyezetes belső terek, részben 19. századi nyílászárók. Épült 1860 körül. Mögötte lévő telken (Czuczor Gergely u. 3.; hrsz.: 19783) utcavonalra épült, L alaprajzú, földszintes épület.

GJ

2291

Káptalanház

2291

Bajcsy-Zsilinszky Endre u. 24.

hrsz.: 19781

historizáló

1860 körül

Zártorú beépítésben álló, L alaprajzú, egyemeletes, nyeregtetős épület. Utcai homlokzatán két, vízszintes záradékú bejárati kapu: a D-i, vaknyílás, az É-i oldali felett, jobbra, szoborfülkében, Mária-szobor. Udvari homlokzatának nyílásai átalakítottak, kivéve a lépcsőház ablakai. A lépcsőházban romantikus, öntöttvas rács. Belső jelentősen átalakított. Az egykor káptalani ház 1860 körül épült. Udvari szárnyát a 20. században bővítették. A telken újabb melléképületek.

VL

10192

Genersich-ház

10192

Bajcsy-Zsilinszky Endre u. 37.

hrsz.: 19794

historizáló

1890

Zártorú beépítésben álló, keretes beépítésű épület, amelyet az utcai homlokzat kivételével 1995–2002 között elbontottak és újat emeltek helyére. Utcai homlokzatának É-i

végében egyenes záródású gyalog-, mellette bejárati kapu. Udvarán a Hévízfürdő tornya, Hévízi-torony. A D-i városfal és a külső nagy sánc közötti árokban, az 1605 után létesített török kori fürdő romjai, melyet a 19. század közepén nagyméretű feltöltéssel eltemettek. Építtette a Genersich család 1890 körül.

GJ

Ecce homo-szobor

10734

Bánomi út 2.

hrsz.: 7023/3

barokk

1766

A Szamár-hegyre vezető úton, kerítés mögött, kihasasodó talapzatra helyezett oszlopon ülő, megkötözött kezű Krisztus-szobor, fején töviskoronával. Állíttatta Ganóczi István Esztergom városi polgár, 1766-ban.

VL

10734

Lakóház

2301

Batthyány Lajos u. 1.

hrsz.: 19804

késő barokk

1803 körül

A Batthyány u., Bajcsy-Zsilinszky u., Álmos u. találkozásánál, emelkedő terepszinten, utcavonalra épült, megközelítően U alaprajzú, a Bajcsy-Zsilinszky u. felől egyemeletes, a másik két utca felől földszintes épület, újabb tetőtér beépítéssel. Bajcsy-Zsilinszky u.-i homlokzata földszintjén három, kőkeretes, vízszintes záradékú ajtó, részben eredeti vas ajtólapokkal. Az egyik ajtó kőkeretén 1803-as évszám. Földszintje részben boltozott, többi terei síkmennyezettek, jelentősen átalakítva. Épült 1803 körül. 1991-ben az emeletet lebontották és a Batthyány, illetve Álmos u.-i szárnyat újraépítették.

GJ

2301

Lakóház

10713

Batthyány Lajos u. 9.

hrsz.: 19810

barokk

18. század

Zártsorú beépítésben álló, L alaprajzú, kontyolt nyeregtetős épület. Utcai homlokzata, a terepszint változást követve, magasföldszintes, udvari homlokzata földszintes. Utcai homlokzatának É-i oldalához, a kerítésfalban álló, szemöldökgyámos kapu csatlakozik. Udvari homlokzatán falazott mellvédés, pilléres tornác. Síkmennyezetes belső terek, részben 19. század végi, 20. század eleji nyílászárók. Középkori eredetű lakóépület felhasználásával épült a 18 században. Az udvarban: újabb földszintes gazdasági épület.

GJ

10713

Lakóház

10274

Batthyány Lajos u. 17.

hrsz.: 19814

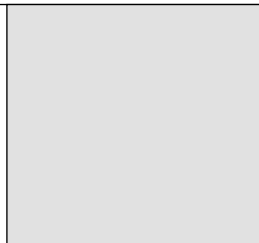
késő barokk

18. század vége

Zártsorú beépítésben álló, L alaprajzú, földszintes, nyeregtetős épület. Utcai homlokzatának D-i végén, kőkeretes, szemöldökgyámos bejárati kapu. Udvari homlokzatai előtt

10274

dór jellegű oszlopokkal alátámasztott tornác. Síkmennyezetes belső terek, részben 19. század végi, 20. század eleji nyílászárók. Épült a 18. század végén. A telket hátul kőfal zárja le, ebben két boltozott pince, az É-i valószínűleg középkori eredetű. Az udvarban: újabb földszintes melléképület.

GJ

10279

Lakóház **10279**

Berényi Zsigmond u. 4.

hrsz.: 16300, 16301

klasszicista

19. század eleje

Utcavonalon álló, L alaprajzú, földszintes, nyeregtetős épület, újabb tetőtér beépítéssel. Utcai homlokzatának K-i oldalán vízszintes záradékú bejárati kapu. Kétraktusos elrendezés, belső terei síkmennyezetesek, jelentősen átalakítva. Épült a 19. század elején, az 1990-es években jelentősen átalakítva. A kertben, a vízivárosi falra ráépítve, szabadon álló, egyemeletes lakóház, 20. század eleje, átalakítva 1990-es években (hrsz.: 16300).

TÁ

10703

Iskolaház **10703**

Berényi Zsigmond u. 5.

hrsz.: 16267

klasszicista

1824

Zártorú beépítésben álló, téglalap alaprajzú, egyemeletes, nyeregtetős épület, utcai homlokzatának Ny-i végében vízszintes záradékú kapu. A kapu feletti szemöldökben, vörös márványtáblán, latin nyelvű építési felirat. A földszinti terek csehsüveg boltozatúak, az emeletiek síkmennyezetesek. A korábban itt ált Draskovics-féle házat Rudnay Sándor érsek 1820-ban vásárolta meg s helyére építtette az iskolát 1824-ben (építész: Feigler Ferenc). Az udvarban: újabb gazdasági épületek.

TÁ

10280

Lakóház **10280**

Berényi Zsigmond u. 8.

hrsz.: 16297, 16298

késő barokk

19. század eleje

Zártorú beépítésben álló, L alaprajzú, földszintes, nyeregtetős épület. Utcai homlokzatának D-i tengelyében vízszintes záródású kapu. Síkmennyezetes helyiségek, részben historizáló nyílászárók. A 20. században bővítették. Az udvari szárny K-i oldalához földszintes, félnyeregtetős toldaléképület csatlakozik.

TÁ

8796

Özicseli Hadzsi Ibrahim-dzsámi **8796**

Berényi Zsigmond u. 18.

hrsz.: 16292

–

17. század első fele

Utcavonalon álló, téglalap alaprajzú, egyemeletes, kontyolt nyeregtetős épület. Az épület az utcafront felé földszintes, Ny-i homlokzata, amely a vízivárosi várfalra épült, kétszintes. Homlokzatain török kori, számárhátives ablakok és félköríves záródású

ajtók bemutatva. ÉNy-i sarkon minaret maradványa. A Víziváros legrégebb erődített épülete, az előszőr 1239-ben említett Veprech nevű érseki torony volt, a vár vízellátását szolgáló védmű, amely kaputoronyként is szolgált. A törökök 1543-ban foglalták el, amit a kapu fölött található ún. Szulejmán-emléktábla tanúsít. A torony felső részét a törökök a 17. század első felében dzsamivá építették át. 1756-ban érseki magtár volt, majd kétszintes lakóházzá alakították át. Jelenleg üresen áll.

TG

Prímási gépgyár (Petz-gyár – Malom-bástya)

10193

Berényi Zsigmond u. 20.

hrsz.: 16289, 16290, 16291/1, 16291/2

historizáló

19. század közepe

Utcavonalon álló, téglalap alaprajzú, földszintes, nyeregteretős épület (hrsz.: 16289), amelyhez zárt, kosárirves kapuval áttört kerítéssel kapcsolódik az egyemeletes, L alaprajzú üzemépület (hrsz.: 16290). Az É-i és Ny-i szárny egytraktusos-, a K-i háromtraktusos elrendezésű. Részben alatta található a középkori Víziváros védműrendszeréhez tartozó Malom-bástya romjai (trsz.: 2374). Az erődítményt 1543-ban építette Várdai Pál érsek a belsejében található középkori malom és a 15. századi vízemelő gép védelmére (Vitelli és Tornelli hadmérnökök?). A törökök kazamatával ellátott, félkör alaprajzú, előreugró tornyot építettek hozzá a 17. században. 1683-ban és 1706-ban erősen megrongálódott. 1730-ban érseki malom. 1763-ban a félkör alaprajzú torony Ny-i oldalán utat nyitottak rajta. 1822-ben Rudnay Sándor érsek ismét vízemelő berendezéssé alakíttatja. 1866-ban vas- és rézöntő gyárat alakíttatott ki benne az érsekség, emiatt jelentősen átalakították. Az első világháború előtt a Petz testvérek tulajdonába került s az 1920–1930-as években kibővítették. A gyár 1937-ig üzemelt. Fedélszékét 2002-ben elbontották.

TÁ

Kőkereszt

10746

Bocskoroskúti u. – Jánoskúti út találkozásánál

hrsz.: 16102

késő barokk

1802

Hasáb alakú, volutákkal díszített, lábazzal, párkánnyal tagolt, feliratos talpazaton emelkedő vörös mészkő kőkereszt, korpuszal. Állíttatta Joseph Blang és Michael Jurkovic, 1802-ben, 1903-ban javították.

VL

Megyeháza (ún. Török generálisház)

2312

Bottyán János u. 3.

hrsz.: 17357

barokk

1747

Zártorú beépítésben álló, egyemeletes, keretes beépítésű, két utcára nyíló, manzárd-, illetve nyeregteretős épület. A Bottyán János u.-i homlokzatának középtengelyében kosárirves záródású kapu, felette fonatos díszű erkély, az erkélyajtó szemöldökében 19. századi latin nyelvű felirat. A Deák Ferenc u.-i homlokzat középrizalitjában félköríves bejárati kapu felette erkéllyel. Udvari homlokzatain, az É-i, K-i és D-i szárny előtt kőkonzolos és I-tartós függőfolyosók. A földszinti terek részben fiókos dongaboltoza-

10193

10746

2312

tosak, az emeletiek síkmennyezetek, jórészt 20. század eleji nyílászárók. A Bottyán János u.-i szárnyban, kőbábo korlátú lépcsőház. A Deák Ferenc u.-i szárny emeletén stukkós díszterem. Építtette Terstyánszky János, az ország alnádora, 1747-ben (építés: Mayerhoffer András?). 1805-től vármegyeháza. A barokk maghoz további udvari épületszárnyak csatlakoznak, amelyek 1825–1827 között épültek (építés: Packh János). A Deák Ferenc u.-i szárny 1910-ben átépítve. Terstyánszky János fiának, Józsefnek halála után özvegye, Bormastini Éva, férjhez ment Török András altábornaghoz 1770-ben. A tábornok halála után, özvegye 1805-ben eladta az épületet a vármegyének. 1945 után középiskolai kollégium volt, jelenleg az önkormányzat tulajdonában.

TÁ

Meszéna-ház

2313

Bottyán János u. 5.

hrsz.: 17358

barokk

1750-es évek

2313

Zártorú beépítésben álló, téglalap alaprajzú, egyemeletes, nyeregtertos, a középrizalit felett manzárdtetős épület. Az utcai homlokzat középrizalitjában, kőkeretes, félköríves záródású kapunyílás, ún. napsugaras fakapuval, felette kapcsolt ablak. Kétraktusos alaprajz. A földszinti és emeleti helyiségek síkmennyezetek, a háromkarú lépcsőház és egy földszinti helyiség kivételével, amelyek boltozottak. Földszinti helyiségekben stukkódíszítés, emeleti helyiségekben 18. és 19. századi falfestés nyomai (festő: Jelinek Ferenc?). Részben 18. és 19. századi nyílászárók. 1722-ben vásárolta meg az itt álló házat Dezsőffy Ferenc, a várbeli magyar seregek kapitánya, aki 1754 előtt átépíttette. Pethő Sebestyén városbíró 1755-ben vásárolta meg és 1771-ig tulajdonosa volt. Ő építtette az emeleti oldalszárnyat 1770-ben. 1847-ben vásárolta meg Meszéna Ferenc ügyvéd és bátyja Meszéna János. Az eredetileg manzárdtetős épület homlokzatát a 19. században átalakították. 2003-ban az udvari szárnyakat elbontották.

TÁ

Bencés rendház

2314

Bottyán János u. 8.

hrsz.: 17324, 17325

barokk

1762

2314

Zártorú beépítésben álló, keretes beépítésű, egyemeletes, nyeregtertos épület, amely két U alaprajzú lakóház összeépítéséből alakult ki. A D felé eső, magasabb tetőgerincű épület utcai homlokzatán timpanonnal lezárt középrizalit, benne kőkeretes, kosárirés bejárati kapu. Síkmennyezetes belső terek, az iskola funkciónak átalakítva. Az épület helyén Malonyai Pálnak, a királyi város első plébánosának 1699–1713 között épült háza állt, aki azt végrendeletében, 1726-ban, a márianosztrai pálosokra hagyta. Ők lebontatták a vályogépületet és új, emeletes házat építtettek 1759–1762 között (építés: Oracsek Imre). 1786 után az épület a városé lett, majd a bencések vásárolták meg, a Városháza K-i szárnyában létesített iskola tanárai számára 1808-ban. 1852-ben egybeépíttették a mellette álló házzal. Részben a középkori Segítő Szűz Máriáról nevezett ferences templom és kolostor maradványaira épült.

VL

Mattyasovszky-ház**2315**

Bottyán János u. 9.

hrsz.: 17364

historizáló

19. század közepe

Zártorú beépítésben álló, keretes beépítésű, földszintes, nyeregtetős épület. Utcai homlokzat középtengelyében vízszintes záradékú bejárati kapu. A kapu és az utcai ablakok szemöldökében historizáló idomtégla díszítés. A főpárkány képszéke oroslánfejeket ábrázoló plasztikákkal díszített. Az utcával párhuzamos udvari szárny homlokzatán, falfülkében, Szűz Mária-szobor. Alaprajzi elrendezése átalakított. Síkmennyezetes belső terek, részben 19. század végi nyílászárók. Az épületet 1709-ben szerezte meg Terenyey István huszárkapitány. 1740 körül leánya, Zelesy András özvegye, építkezett az udvaron, ekkor kerültek először felszínre az egykor itt állt Segítő Szűz Máriáról nevezett ferences templom és kolostor maradványai. Később a Mattyasovszky család tulajdonába került. Jelenlegi alakját a 19. század közepén nyerte el.

TÁ

2315

Belvárosi ferences templom (Szent Anna)**2311**

Bottyán János u. 10.

hrsz.: 17320/1

barokk

1755

Zártorú beépítésben álló, egyhajós, egyenes szentélyzáródású, a szentély felett kontyolt nyeregtetős templom. A szentély DK-i sarkához, átlósan csatlakozó harangtoronnyal, a hajó D-i falához csatlakozó Lorettói-kápolnával és É-i falához épült rendházzal (trsz.: 2316). A törtvonalú oromfállal lezárt főhomlokzatán, az enyhe kiülésű középrizalitban kapu, záradékában címer, felette szoborfülkékben három ferences szent szobra. Csehüveg boltozatú hajó és szentély, a hajó bejárati oldalán falazott karzat. Falképek: 1978 (Kákonyi Asztrik). Berendezés: jellemzően barokk, 18. század második fele és vége; főoltár, mellékoltárok: 1756 (Lucas de Schram). Építtette a város és a ferences rend 1700–1717 között. D-i oldalához 1722-ben Kukländer Ferdinánd neje, báró Thrückl Benigna Lorettói-kápolnát építtetett temeközé helyül. Címere a kápolna utcai ablaka felett látható. Tornya 1753-ban épült, a hagymasisak csak 1837-ben (építés: Packh János). A hajót és a tornyot összekötő szentély 1754–1757 között készült el (építés: Lucas de Schram). 1838-ban az árvíz után, a templom D-i oldalát támpillérekkel erősítették meg. Ekkor pusztultak el Lucas de Schram mennyezetfreskói. Keresztúti stációk: 1846 (Simon Ferenc). 1857-ben Schubert Jakab prágai festő újrafestette a templomot. 1886-ban a régi torony helyére újat építettek Simor János, esztergomi érsek költségén. 1914-ben Juhari Károly ismét újrafestette a templomot, a berendezés jelentős részét ekkor átalakították. 1989–1990-ben felújították az épületet. Részben a középkori Segítő Szűz Máriáról nevezett ferences templom és kolostor maradványaira épült.

VL

2311

2316

Ferences rendház (Temesvári Pelbárt Ferences Gimnázium és Kollégium) 2316

Bottyán János u. 10.

hrsz.: 17320/1, 2

historizáló

1931

A Kossuth Lajos u., Főapát köz, Bottyán János u. és IV. Béla u. által határolt telken álló épületegyüttes, amely két L alakú, háromemeletes, részben utólagos tetőtér beépítéses szárnyból áll, melyeknek D-i végfalai a ferences templom (trsz.: 2311) É-i oldalához csatlakoznak. Bottyán János u.-i főhomlokzatának É-i oldalán, timpanonnal lezárt oldalrizalit, szegmentíves kőkapuval, címerrel. Földszinti terei fiókos dongaboltozatúak, a többi helyiség síkmennyezetes. A refektóriumban festett fa lambéria. Alapozási munkáit 1700-ban kezdték, de a Rákóczi-szabadságharc idején a munka megakadt s csak 1714-ben folytatták. 1717-re elkészült a kolostor udvari szárnyának egy része, három cellával. 1745–1755 között zárult be a négyzet alakú kolostorudvar. A második emelet 1875-ben épült. A mai neobarokk bejárat és a harmadik emelet 1931-ben épült. A telken (hrsz.: 17320/2) áll még egy átalakított, téglalap alaprajzú iskolaépület, amelyet kerítésfal csatol a rendházhoz, valamint egy toldaléképület.

VL

Római órtorony romja 2317

Búbánatvölgy

hrsz.: 0856/16, 17

római kori

4. század

Az Esztergomból Pilismarótra vezető út mellett, az út és a Duna közé eső partoldalban feltárt, négyszögletes alaprajzú, kb. 10 x 10 m alapterületű órtorony, 70–100 cm változó magasságú falai, gazzal benőve.

CsJ

2325

Szentháromság-szobor 2325

Damjanich u. 47.

hrsz.: 296

barokk

1718

A Kertvárosi r. k. templom kertjében, hasáb alakú, lábazattal, párkánnyal tagolt, feliratos talapzaton álló, nodusos, fölötté ívesen kihasasodó kőpillér, rajta Szentháromság-szoborcsoport, Immaculátával kiegészítve. A Mária-alak az Atya és Fiú között helyezkedik el, mögöttük a Szentlélek galambja fémből, tízágú fém sugárnyaláiban. Malonyai Pál plébános-kanonok atyja emlékére a Dorogi úton kápolnát építtetett, melynek pusztulása után emelték a szobrot 1718-ban. A vasútépítés miatt került jelenlegi helyére. Megújítva 1912-ben, helyreállítva 1989-ben.

CsI

Fogarassy–Obermayer-ház 2319

Deák Ferenc u. 1–3.

hrsz.: 17386

barokk

1767

Zártsorú beépítésben álló, L alaprajzú, egyemeletes, nyeregtetős saroképület. Deák Ferenc u.-i homlokzatának középtengelyében félköríves záródású, kőkeretes, volutával

lezárt kapu, benne címerrel és 1767-es évszámmal. Udvari homlokzatai tagolás nélküliek. A földszinti terek és a lépcsőház boltozottak, részben stukkó díszítéssel, az emeletiek síkmennyezetesek, jellemzően 19. századi nyílászárók. Két telek összekapcsolásával épült, korábbi, 1721-ben már álló épület felhasználásával 1767-ben. Építtette Kinczel Lőrinc (építész: Oracsek Ignác). 1808–1867 között a Fogarassy család bírta. 1886–1910 között Obermayer Gyula, a városi reáliskola igazgatója tulajdonában volt. Átalakítva a 19. században és az 1930-as években.

GJ

Reáliskola (Komárom–Esztergom Megyei Önkormányzat Levéltára) **2318**

Deák Ferenc u. 2.

hrsz.: 17356

historizáló

1854

Zártsorú beépítésben álló, téglalap alaprajzú, egyemeletes, kontyolt nyeregtetős épület, amely a Széchenyi tér 1. sz. alatt álló Vak Bottyán-palota (Városháza, trsz.: 2352) U alakú épülettömbjét zárja le a Deák Ferenc u. felől. Utcai homlokzata enyhe kiülésű, attikával lezárt középrizalit, az attika párkányán Esztergom város címere. A homlokzat két szélső tengelyében egy-egy vízszintes záradékú bejárati kapu. Belső terei jórészt boltozottak, részben 19. század végi nyílászárók. Építtette a „nemzeti iskola alapítvány” közadakozásból, 1853–1854 között (építész: Hild József, kivitelező: Prokopp János). 1857–1911 között reáliskola, 1911-től főreáliskola volt. Átalakítva 1964–1965-ben.

GJ

Lieb-ház **2320**

Deák Ferenc u. 5.

hrsz.: 17383

klasszicista

1840 körül

Zártsorú beépítésben álló, L alaprajzú, földszintes, nyereg-, illetve félnyeregtetős épület. Utcai homlokzata középtengelyében vízszintes záradékú kapu. Síkmennyezetes belső terek, részben 19. század második fele nyílászárók. Épült 1840 körül. Felújítva és az utcai szárny átalakítva 1992-ben. A telken további újabb melléképületek.

GJ

Tindler-ház **2321**

Deák Ferenc u. 6.

hrsz.: 17360

késő barokk

1800 körül

Zártsorú beépítésben álló, L alaprajzú, földszintes, nyereg-, illetve félnyeregtetős épület. Utcai homlokzatának K-i tengelyében kosáríves záradékú kapu. Síkmennyezetes belső terek, részben 20. század első fele nyílászárók. Épült 1800 körül, átépítve 1934-ben. Felújítva 1997–1998-ban.

GJ

2318

2318

2320

2321

10706

Etter-ház**10706**

Deák Ferenc u. 7.
 hrsz.: 17382
 historizáló
 1860

Zártorú beépítésben álló, L alaprajzú, földszintes, nyeregtetős épület. Kétféle színű klinkertéglával burkolt utcai homlokzatának Ny-i oldalán szegmentíves kapu. Középrizalitjának ablaktengelyei felett kerámia medalionokban portrék: Garibaldi egyik harcosa, Bercsényi Miklós, Széchenyi István és egy kuruc vitéz (Marschalko János). Síkmennyezetes belső terek, részben eredeti nyílászárók. Építette Etter Lőrinc sörfőző 1860-ban (építész: Prokopp János). A ház 1920-tól a Borz családé volt. 1980–1981-ben belső terei átalakítva.

GJ

2322

Eggenhoffer-ház**2322**

Deák Ferenc u. 14.
 hrsz.: 17086
 historizáló
 1900 körül

Zártorú beépítésben álló, L alaprajzú, földszintes, nyeregtetős saroképület. Deák Ferenc u.-i homlokzatának Ny-i végében, enyhe kiülésű rizalitban, szegmentíves bejárati kapu. Síkmennyezetes belső terek, részben 19. század végi nyílászárók. Építette Eggenhoffer József cserépgyáros 1900 körül. 1999–2001 között felújítva, átalakítva. Ekkor bontották le az eredetileg U alaprajzú épület rövidebb, udvari szárnyát.

GJ

2323

Magurányi-ház**2323**

Deák Ferenc u. 26.
 hrsz.: 17096
 klasszicista
 1820 körül

Zártorú beépítésben álló, L alaprajzú, földszintes, nyeregtetős épület. Utcai homlokzatának É-i oldalához vízszintes záradékú kapu csatlakozik. Az udvari homlokzat előtt 19. század végi, üvegezett faveranda. Épült 1820 körül, utóbb többször átalakítva. Jelenleg leromlott állapotban, üresen áll.

GJ

2345

R. k. kápolna (Palermói Szent Rozália)**2345**

Dobogókői u. – Kálvária út sarok
 hrsz.: 18809/2
 barokk
 1736

Szabadon álló, egyhajós, egyenes szentélyzáródású, a szentély felett kontyolt nyeregtetős kápolna. Oromzatos homlokzata felett fa huszártorony. Belső tere síkmennyezetes. Díszítőfestés: 20. század eleje (töredékes). Berendezés: 18. század vége. Épült Heischmann Bertalan pékmester költségén 1736-ban. A kápolnához kétoldalt tömör mellvédű, kovácsoltvas kerítés csatlakozik. A kerítésben, az É-i oldalon, kő lábazonat fém feszület, korpusszal, D-re Szent Flórián-szobor.

VL

Lakóház**10194**

Dobozi Mihály u. 9.

hrsz.: 15976

barokk

1770 körül

Szabadon álló, téglalap alaprajzú, földszintes, kontyolt nyeregtetős épület, hátsó homlokzatához modern toldaléképület csatlakozik. Az utcai homlokzatán lévő ablakokon neobarokk kovácsoltvas rácsok. Kéttartusos elrendezés, belső terei síkmennyezetesek. Épült 1770 körül. A 19. század második felében Knauz Nándor címzetes püspök, pozsonyi prépost tulajdonában volt. 2000–2001 között felújították. Kertjében másodlagosan elhelyezett római- és középkori faragott építészeti köelemek.

TÁ

10194

Bencés gimnázium (Bottyán János Műszaki Szakközépiskola)**2326**

Főapát köz 1.

hrsz.: 17322

historizáló

1900

Zártsorú beépítésben álló, U alaprajzú, egyemeletes, nyeregtetős saroképület. Főbejárata a Főapát köz felől, kis kiülésű rizalitban helyezkedik el. Síkmennyezetes belső terek, emeleten stukkós díszterem. Falképek: fő- és mellélépcsőházban, 1928 (Királyfalvi-Kraft Károly), 1956 (Forró Kamill). Az eredeti épület 1879-ben épült (kivitelező: Kovács Ferenc), az alapozás elégtelensége miatt 1899-ben megroppant. Az iskolát 1899–1900 között újjáépítették. 1948-ig a város és környék fiúgimnáziuma volt. Kossuth Lajos u.-i, háromemeletes szárnya az 1950-es években épült. Felújítva 1979-ben és 1990-ben. Földszinten: emléktábla, 1931 (Zászlós István).

VL

2326

Kőkereszt**10744**

Hunyadi János u. 6–10. között

hrsz.: 15539/2

késő barokk

1790

A Szentgyörgymező városrészben, a Hunyadi János u. kiteresedésében, szabadon álló, kovácsoltvas kerítéssel övezett kőkereszt. Hasáb alakú lábazattal, párkánnyal tagolt, feliratos talapzaton álló kőkereszt, korpusszal. Talapzata felirata szerint állíttatta Michael Nagy 1790-ben.

VL

10744

R. k. kápolna (Szent István király)**2328**

Imaház u. – Szenttamási u. sarok

hrsz.: 19931

barokk

1745 körül

A Szent Tamás-hegyen, szabadon álló, egyhajós, egyenes szentélyzáródású, a szentély felől kontyolt nyeregtetős kápolna. A szentély K-i oldalához csatlakozó sekrestyével, főhomlokzata előtt timpanonos, nyeregtetővel fedett előcsarnokkal. A kápolna főhomlokzata törtvonalú oromzattal lezárt, mögötte fa huszártorony. Falképek: szentélyben, 1788. Berendezés: főoltárkép: 1875 (Jakobey Károly). Építtette Galgóczy János kanonok 1745 körül (épitész: Oracsek Ignác?). Előcsarnoka a 19. század második felében

2328

10704

épült. A kápolna Ny-i oldalán: fogadalmi kőkereszt korpuszal, késő barokk eredetű, 1919-ben megújítva.

VL

Zsinagóga (Technika Háza)

10704

Imaház u. 2/b.

hrs.: 19839

historizáló

1888

Szabadon álló, téglalap alaprajzú, egyemeletes épület. Főhomlokzatán a két szélső, hasáb alakú, torony jellegű épületrészt hármás ívű, árkaos előcsarnok köti össze. Az egykori Szenttamás község volt a helybéli zsidóság központja, ezért épült valószínűleg a török kiűzése után itt az első zsinagóga, melynek helyén, 1888-ban épült a jelenlegi (építész: Baumhorn Lipót). A második világháborúban erősen megrongálódott és az 1960-as évekig üresen állt. 1980–1981-ben a Technika Házát alakították ki benne, mely a külső erős leegyszerűsítésével, a belső teljes átalakításával járt. 1997-ben felújítva és egyes részleteit rekonstruálva.

VL

2329

Sándor-palota

2329

Jókai u. 1.

hrs.: 17155

barokk

1770–1780

Téglalap alaprajzú, egyemeletes, kontyolt nyeregetető saroképület, U alakban bővítve. Oldalhomlokzatához az utcafronton emeletes-, ahhoz földszintes mellékszárny csatlakozik. Az U másik szára kisméretű, újabb toldalékkal. Főhomlokzatának közepén gazdagon díszített, pilaszterekre támaszkodó profilos párkánnyal lezárt kosárvés, a Sándor család bárói címerével díszített kőkeretes kocsiáthajtós kapu. Földszint és az emeletes mellékszárny mindkét szintje fiókos dongaboltozatos, emelet síkfödémes, kapualjból nyíló lépcsőház eredetileg boltozott. Falképek és díszítőfestés: az emeletes épületek mindkét szintjén, 18. század vége. A ház helyén Bottyán János serfőzdéje állt. Vagyonának elkobzása után Kukländer városparancsnoké lett, akitől Papes Ádám alezredes vette meg. Özvegye 1723-ban adta el Sándor Menyhért alispánnak, aki korábbi épületmaradványok felhasználásával építtette az 1740-es években. Bővítette és a belső díszítéseket készíttette Sándor Antal 1770–1780 között. 1820-tól Jenik János tulajdonában volt, kisebb átalakítások. Az udvarban, a főszárny tengelyében gótizáló kerti lak, a Kamenszky Gyula által alapított Szent Gellért Egyesület kápolnája. Épült a 19. század második felében. A szomszédos telek eredetileg a városi palota gazdasági udvara volt.

MA

2330

Két kőoroszlán az egykori belvárosi templom bejáratáról

2330

Jókai u. 11. udvarán

hrs.: 17149

barokk

1756 előtt

Új talapzaton, ülő helyzetben ábrázolt oroszlánfigurák töredékei. Eredetileg az 1756-ban lebontott belvárosi plébániatemplom bejáratát díszítették, feltartott lábaikban

kulcsot és kardot, Szent Péter és Szent Pál attribútumait tartották. A ház 1841–1847 között Tóth Imre püspök tulajdona volt.

VL

Lakóház 2331

Jókai u. 23.
hrsz.: 17141
historizáló
1879

Zártorú beépítésben álló, L alaprajzú, földszintes, nyeregtetős épület. Utcai homlokzatának D-i tengelyében szegmentíves kapu. Síkmennyezetes belső terek, kapualjában 1879-es évszám, részben 19. század második felében készült nyílászárók. Épült 1879-ben.

TÁ

2331

Lakóház 2332

Jókai u. 35.
hrsz.: 17131, 17132, 17133, 17134
késő barokk
19. század eleje

Zártorú beépítésben álló, két, téglalap alaprajzú, földszintes, kontyolt nyeregtetős lakóépület, melyeket kosáriríves kapu kapcsol össze. A kaputól É-ra álló épület végfalához nyeregtetős, a D-re álló végfalához L alakú, nyeregtetős bővítmények csatlakoznak. Részben 19. század végi nyílászárók. Épült a 19. század elején.

TÁ

2332

Katona-ház 9480

Katona István u. 6.
hrsz.: 16310
késő barokk
1785

Utcavonalon álló, téglalap alaprajzú, egyemeletes, nyeregtetős épület. É-i oldalához kőkerítés csatlakozik, ebben nyílik a kertkapu. Átalakított udvari homlokzatán tornác. Kétraktusos elrendezés, a földszinten részben boltozott helyiségek. Korábbi épület felhasználásával építette Katona István történetíró, 1785-ben. A 20. században átalakítva. É-i homlokzatán: Katona István emléktáblája, 1932. A kertben: a vízivárosi várfal maradványai, melyhez újabb, földszintes, félnyeregtetős, gazdasági épületek csatlakoznak.

TÁ

9480

Lakóház 2344

Katona István u. 8.
hrsz.: 16309
késő barokk
1820

Utcavonalon álló, téglalap alaprajzú, egyemeletes, nyeregtetős épület. Utcai homlokzatának D-i tengelyében, kőkeretes, vízszintes záradékú bejárati kapu. Földszinti terei boltozottak, az emeletiek síkmennyezetesek. Az itt álló egykori ház, középkori, illetve török kori épületek felhasználásával épült a 18. század második felében, mai formáját 1820-ban nyerte el. Pincéjében török kori fürdő visszatemetett maradványai. Udvara

2344

kerítésfalában: Balassa Bálint emléktáblája, 2004. Az udvarban a városfalhoz és az egykori Hévízi-toronyhoz épült melléképületek.

TG

2370

Lakóház

2370

Kis-Duna sétány 36.

hrsz.: 17072

historizáló

1870 körül

Zártorú beépítésben álló, L alaprajzú, földszintes, nyeregtetős épület. Utcai homlokzatának középtengelyében aedikulás keretezésű, vízszintes záradékú kapu. Síkmennyezetes belső terek, jelentősen átalakítva, részben 19. századi nyílászárók. Épült 1870 körül.

TÁ

2336, 2363

Rudolf-ház

2336, 2363

Kossuth Lajos u. 3.

hrsz.: 17351

historizáló

1870

Zártorú beépítésben álló, U alaprajzú, egyemeletes, két utcára nyíló épület. Széchenyi téri homlokzatának szélső tengelyeiben egy-egy kis kiüléssű rizalit, főpárkánya pártázatos attikával lezárt. Kossuth Lajos u.-i homlokzatának É-i, második tengelyében az épület vízszintes záradékú bejárata. Az udvari D-i és K-i homlokzat előtt függőfolyosó húzódik. Síkmennyezetes helyiségek, részben 19. század második fele nyílászárók, a lépcsőházban öntöttvas korlát. A korábban itt állt épületet 1763-ban vette meg Grofmer János és nyitotta meg a város első patikáját. 1870-ben átépítették.

TÁ

2337

Niedermann-ház

2337

Kossuth Lajos u. 13.

hrsz.: 17342

historizáló

1920 körül

Zártorú beépítésben álló, keretes beépítésű, egyemeletes, nyeregtetős épület. Utcai homlokzatának É-i, negyedik tengelyében kökeretes, vízszintes záradékú kapu, ettől D-re lévő tengelyben konzolos, kovácsoltvas rácsos erkély. A D-i udvari szárny homlokzata előtt többször átépített függőfolyosó. Az utcai szárny egytraktusos, oldalfolyosós elrendezésű, a folyosó boltozott, a belső terek síkmennyezetesek. Az utcai és az É-i udvari szárnyon részben 19. századi nyílászárók. 1777-ben Goger Mátyás szenátoré volt, 1826-tól Palkovics főorvos és táblabíróé. Korábbi épület felhasználásával épült 1820-ban. A 19. század közepén a Forster családé volt. E házban született 1846-ban Forster Gyula, a Műemlékek Országos Bizottsága elnöke. A Niedermann elnevezés a 19. század végén itt működött szodagyártó és italárusra utal. Az 1920-as években átépítették.

CsI

Görög katolikus templom (Rác-templom)**2338**

Kossuth Lajos u. 60.

hrsz.: 17513, 17512

barokk

1774

Utcavonaltól beljebb, szabadon álló, egyhajós, homlokzati tornyos templom, szegmentíves záródású szentélyvel. A hajó É-oldalán két oszlop által tartott oldalbejárát. A szentély ÉK-i falán két vörös mészkő sírlap 1724-es és 1772-es évszámmal. Csehsüveg boltozatos hajó, félkupolával fedett szentély. A hajó bejárati oldalán falazott karzat. Egykori berendezése Szentendrére került. A rákok korábbi, fából épült temploma helyén épült 1765–1774 között. Az 1910-es évek óta, amikor az utolsó pápa is elhunyt, nem használták. 1974-ben a város megvásárolta. Az utcavonalon álló romos lakóépületet, mely a hajdani paplakot rejtette magában, elbontották (hrsz.: 17512). Helyükre 2004-ben parókia és zárandokház épült, melynek alagsorában, a telken feltárt, johannita ispotályos keresztetek Szent Kereszt háza és temploma maradványai kerültek bemutatásra. Jelenleg görög katolikus templom. A templom mellett: kovacsoltvas kereszt és kőkereszt, 18. század.

CsI

2338

Dóczy-ház (Egykori fogadalmi templom és aggok háza)**2339**

Kossuth Lajos u. 62–62/a.

hrsz.: 17525, 17527, 17528, 17529, 17530

historizáló

19. század közepe

Zártorú beépítésben álló, két épület összeépítéséből kialakult, U alaprajzú épület. A K-i oldalon téglalap alaprajzú, egyemeletes, kontyolt nyeregvetős lakóépület áll, amelyhez az udvaron nyaktaggal, téglalap alaprajzú, nyeregvetős lakóépület csatlakozik. A Ny-i oldalon álló L alaprajzú lakóház, vízszintes záradékú kapualjjal csatlakozik a K-i épületrészhez. A Ny-i épület udvari homlokzatán, öntöttvas oszlopos tornác. Síkmennyezetes belső terek, jórészt 19. század második fele nyílászárók. A város 1701-ben határozta el, hogy kórházat épít, amely 1710-ben már működött. 1739-ben a pestisjárvány emlékére a kórház mellé kápolnát építettek, amely 1740–1742 között készült, de tornya csak 1759-ben épült fel (Schaden András építómester). 1839-ben, amikor az új kórház elkészült, a kápolnát lakóházzá alakították át. 1849-től itt működött a Dóczy család péksége. Az épület részben a középkori johannita ispotályos keresztetek Szent Kereszt háza és temploma maradványaira épült.

TÁ

2339

Horváth-ház**2340**

Kossuth Lajos u. 65.

hrsz.: 17296, 17298

klasszicista

1820 körül

Zártorú beépítésben álló, U alaprajzú, földszintes, nyeregvetős épület. Utcai homlokzatának középtengelyében kőkeretes, vízszintes záradékú, kerékvető kapu. Síkmennyezetes belső terek, részben 19. századi nyílászárók. Épült 1820 körül, az épületben működött az ún. kapu iskola 1876 után.

TÁ

2340

2341

Káptalanház (Magyar Környezetvédelmi- és Vízügyi Múzeum)

2341

Kölcsy Ferenc u. 2.

hrsz.: 1971/72

barokk

1731

Szabadon álló, előkertes, U alaprajzú, egyemeletes, kontyolt nyeregtetős, az udvar felé utólagosan beépített tetőtérű épület. Főhomlokzata középtengelyében szegmentíves kapu. Udvari homlokzatának földszintjén, parapetes, beüvegezett, kosárféves árkádok. Az U száraihoz, mindkét oldalon, újabb, keresztzárnyal is összekötött, toldalékok csatlakoznak. Egytraktusos, oldalfolyosós elrendezésű, a bejárati kapunál fiókos dongaboltozat maradványai, a többi belső tér síkmennyezetes. Épült 1731-ben káptalani jószágkormányzóságnak. A 19–20. században többször átalakítva, bővítvé. Falán emléktábla: 1790. február 20-án itt őrizték Bécsből jövet a Szent Koronát, 1990.

Csl

10275

Takarékpénztári bérpalota

10275

Lőrinc u. 2–10.

hrsz.: 17420, 17421, 17422

historizáló

1900

A Lőrinc u. D-i oldalán a Széchenyi térig húzódó, több, kis, négyszögű belső udvart magában foglaló, téglalap alaprajzú, egyemeletes, öt lépcsőházas épületsor. A Lőrinc u.-i homlokzat kis kiülését közép-, és sarokrizalitokkal tagolt, melyeket manzárdtető fed, a rizalitok közötti szakaszok nyeregtetősek. A lépcsőházakban 19. század végi lépcsőfokok, kovácsoltvas korlátok, öntött padló, részben 19. századi nyílászárók. Építtette az Esztergomi Takarékpénztár Rt. bérpalotának, 1896–1900 között.

VL

2342

Sötétkapu alagút és Prímás-pince

2342

Majer István u.

hrsz.: 16238/1, 16238/1/a, 16238/1/b, 16238/1/c, 16238/3–6

klasszicista

1824

A Majer István u. nagy kanyarjában, a hegyoldalban lévő támfalba nyíló, kannellurázott oszlopokon nyugvó, félköríves záródású bejárat – felette építési felirat – vezet a kb. 60 m hosszú, boltozott alagútba, amelyből pincerendszer ágazik el és a Szeminárium (trsz.: 2309) épülete elé érkezik. Tőle K-re, a Prímás-pincéből egy hasonló alagút vezet ugyanoda. A Sötétkapu első harmadában – a tér egy részét galériával megosztva – sörfőzöt és éttermet alakítottak ki 1989–1990-ben.

Csl

2295

Immaculata-szobor (Pestis-Madonna)

2295

Mindszenty hercegprímás tere

hrsz.: 16304

barokk

1740

A Vízivárosi r. k. templom oldalában (trsz.: 2302), kovácsoltvas ráccsal, illetve kőmellvéddel kerített területen, két egymásra helyezett, párkánnyal és lábazzal tagolt, két szélén volutával lezárt talpzat, amelyeknek tetején emelkedik az alul kihasasodó pillér, rajta Immaculata. A szobor feje körül glória, mögötte sugárkoszorú. A talpzat

alsó részén Borromei Szent Károly és Szent Antal, a felső részen Szent Rókus és Szent Sebestyén szobrai. A felső talapzat középmézejében Szent Rozália fekvő alakja. A talapzat alsó részén, kartusban évszámok feliratok: a felállításról, megújításról. A szobrot annak emlékére állították 1740-ben, hogy a Vízváros lakossága megmenekült az 1739-es pestisjárványtól. Megújítva: 1786, 1855, 1889, 1934, 1999.

VM

Vízvárosi r. k. plébániatemplom (Loyolai Szent Ignác)

2302

Mindszenty hercegprímás tere 1.

hrsz.: 16302

barokk

1738

Szabadon álló, egyhajós, egyenes szentélyzáródású, két homlokzati tornyos templom, a szentély felett kontyolt nyeregtetővel, D-i oldalához épült földszintes sekrestyével és emeletes káptalani sekrestyével. Főhomlokzatán, a két torony között, ívesen kiképzett, főbejáratot magában foglaló középrizalittal, amely törtívű oromzattal lezárt. Az oromzat csúcán Loyolai Szent Ignác-szobor. É-i falához nyaktaggal kapcsolódik az Érseki palota (trsz.: 2304). Csehsüveg boltozatú hajó és szentély, a bejárati oldalon falazott karzat. Berendezés: 19. század második fele, 20. század; főoltár, 1958 (oltárkép: Gaál Imre). Épült 1713–1738 között a jezsuita rend számára (építés: Petrus Ross). 1788-ban Mária Terézia a templomot az esztergomi érseknek adta, aki a Vízváros plébániatemplomának jelölte ki. Tornyai 1796–1797-ben épültek (építés: Feigler Ferenc). 1820-ban Rudnay Sándor ideiglenes székesegyházul jelölte ki, D-i oldalához emeletes sekrestyét építtetett. A második világháború során bombatalálat érte, berendezése teljesen elpusztult. 1958-ban újjáépült. 1989-ben belső terét felújították. A templom oldalában: Immaculata-szobor, 1740 (trsz.: 2295).

CsI

2302

Érseki palota és Keresztény Múzeum

2304

Mindszenty hercegprímás tere 2.

hrsz.: 16302

historizáló

1882

Szabadon álló, kétemeletes, két belsőudvaros épület, amely nyaktaggal csatlakozik a Vízvárosi r. k. templomhoz (trsz.: 2302). K-i és Ny-i homlokzatán kis kiülési középrizalit, Ny-i homlokzat rizalítja attikával lezárt, felette téglalap alaprajzú kupolás felépítmény. Egytraktusos, oldalfolyosós elrendezés, belső terei síkmennyezetesek, a folyosók dongaboltozatosak, jellemzően 19. század végi nyílászárók, fálburkolatok, stukkók. Az épület magja az egykori jezsuita kolostor, amely a rend 1773-ban történt feloszlásakor a kincstár, majd az érsekség tulajdonába került. 1820-ban, amikor Rudnay Sándor érsek visszahelyezte székhelyét a városba, ezt az épületet választotta ideiglenes rezidenciául. Utóda, Kopácsy József érsek, 1845–1847 között átépíttette (építés: Hild József), majd Simor János érsek újból átépíttette és kibővítette 1881–1882 között (építés: Lippert József). Az utcai front első emeletén található a díszterem, könyvtár és levéltár, a második emelet a Keresztény Múzeum számára épült. A kertben: a Jezuista-bástya romjai, 16. század, visszatemetve.

RM

2304

10715

Vízvárosi r. k. plébániaház**10715**

Mindszenty hercegprímás tere 3.

hrsz.: 16265

barokk

1780 körül

Udvarban, szabadon álló, téglalap alaprajzú, egyemeletes, kontyolt nyeregtetős épület. A ház bejárata az É-i homlokzat középtengelyében. K-i végfalán a lebontott Vízvárosi r. k. plébániatemplom megmaradt falának rekonstrukciója. A ház ÉK-i sarkán török kori minaret maradványa. Az utcavonalon zárt kerítésfal, amelyben egy, vízszintes záradéku gyalog-, és két kocsíathajtó kapu van. Kétraktusos alaprajz, a földszint boltozott, az emelt síkfödém. 19. század végi nyílászárók. Épült Battyány József érsek rendeletére és költségén a Mehkame-dzsámi, illetve az 1713–1714 között épült, majd 1778-ban lebontott Vízvárosi plébániatemplom helyén 1780 körül (Hartmann Antal kőműves). Valószínűleg ezen a helyen állt a középkori Szent László-templom.

CsI

2303

Baróth-ház (Régi érseki palota)**2303**

Mindszenty hercegprímás tere 4.

hrsz.: 16264

klasszicista

1847

Zártsorú beépítésben álló, U alaprajzú, egyemeletes, nyeregtetős épület. Utcai homlokzatán pilaszterekkel tagolt középrizalit, amelynek középtengelyében felülvilágító, vízszintes záradéku kapu. D-i udvari homlokzata előtt vörös mészkő konzolokra támaszkodó függőfolyosó. A földszinti belső terek boltozottak, az emeletiek síkmennyezetesek, jellemzően 19. század közepi nyílászárók. Baróth Ádám kötelverőmester házának helyén építtette Kopácsy József esztergomi érsek, 1847-ben (építés: Pauly bécsi mester).

CsI

2300

Lakóház (Balassa Bálint Múzeum)**2300**

Mindszenty hercegprímás tere 5.

hrsz.: 16262

késő barokk

1780 körül

Zártsorú beépítésben álló, téglalap alaprajzú, egyemeletes, nyeregtetős épület, rá merőleges két, alacsonyabb tetőgerincű udvari szárnyal. Utcai homlokzatában szemöldökgyámos, kókeretes kapu. A földszinti terek boltozottak, az emeletiek síkmennyezetesek, részben 19. századi nyílászárók. Korábbi, középkori ház helyén épült 1780 körül. 1970-es években jelentősen felújították.

CsI

2369

Belvárosi r. k. plébániaház**2369**

IV. Béla király u. 3.

hrsz.: 17369

klasszicista

1840 körül

A IV. Béla király és a Bottyán János u. sarkán, zártsorú beépítésben álló, földszintes, keretes beépítésű, nyeregtetős épület. Főhomlokzata a Bottyán János u.-ra néz, alacsonyabb párkánymagasságú IV. Béla király u.-i homlokzatán található a vízszintes

záradékú bejárati kapu, illetve háromkaréjos fülkében, Szent István király felajánlja Magyarországot Szűz Máriának relief. A két utcai szárny belső terei boltozottak. Részben historizáló nyílászárók. A korábban itt álló házat a város, mint kegyúr, vásárolta meg 1713-ban és 1784–1785 között építtette az újabb épületet (Mayer Jakab kőművesmester). 1799-ben Görgey Márton kanonok a plébániaházzal párhuzamosan álló káplánlakásokat építtetett. 1840 körül, Kollár István plébános idején, építettek át mai alakjára. É-i udvari szárnyát 2002-ben felújították és átalakították. Bottyán János u.-i szárnyának oldalhomlokzatán: Prohászka Ottokár domborműves emléktáblája. Az épület részben a középkori, 1595–1683 között elpusztult, Szent Péter-templom maradványaira épült.

VL

Szentgyörgymezei r. k. templom (Szent György)

2343

48-as tér

hrs.: 15673

barokk

1755

Szabadon álló, egyhajós, poligonális szentélyzáródású, homlokzati tornyos templom, a szentély felett kontyolt nyeregetetővel. Bejárata fölött, félköríves fülkében, Szent József-szobor. Csehstüveg boltozatú hajó, csehstüveg boltozattal és félkupolával fedett szentély, a hajó bejárati oldalán falazott karzat. Falfestés: 1883 (Jakobey Károly, Szirmai Antal, Glötz Ágoston), ma csak a szentély kifestésének töredékei láthatóak. 1900-ban renoválták. Berendezés: oltárok, 1883 (Horváth Antal asztalos, Neumayer Károly). A középkori prépostsági romok anyagának felhasználásával Kellió Miklós kanonok kezdte építtetni 1730-ban, de gróf Csáky Miklós esztergomi érsek fejeztette be 1755-ben. 1785-ben Draveczky Ferenc kanonok, szentgyörgymezei prépost költségén megújították. 1836-ban tornyát újjáépítették. 1881-ben új toronysisakot kapott.

CsI

2343

Szentgyörgymezei r. k. plébániaház

2335

48-as tér 1.

hrs.: 15771

késő barokk

1799

Szabadon álló, téglalap alaprajzú, földszintes, kontyolt nyeregetetős saroképület. É és Ny felé az épülethez zárt kerítésfal csatlakozik. Az É-i irányú kerítésfalban, szegmenyíves gyalogkapu, és két pillér között bejárati kapu. D-i, utcai homlokzatán timpanonnal lezárt enyhé kiülésű középrizalit. É-i udvari homlokzatán újabban beüvegezett oldalfolyosó. Kétraktusos, oldalfolyosós elrendezésű, belső terei síkmennyezetűek, 19. század első fele nyílászárók és burkolatok. Épült 1796–1799 között Draveczky Ferenc szentgyörgymezei prépost költségén.

CsI

2335

10743

Nepomuki Szent János-szobor**10743**

48-as tér 1.
 hrsz.: 15672
 késő barokk
 1818

Tér közepén, hasáb alakú, feliratos, lábazzal és párkánnyal ellátott talapzaton álló, festett kőszobor. A szentet papi ornátusban, kezében kereszttel és palmaággal ábrázolják. Felette fém esővédő tető. Állíttatta Fehér Mihály hajóslegény 1818-ban.

VM

10712

Lakóház**10712**

Pázmány Péter u. 1., 1/a.
 hrsz.: 16247, 16248, 16249
 klasszicista
 1803

Szabadon álló, téglalap alaprajzú, földszintes, kontyolt nyeregtetős épület. Utcai homlokzatán kis középkülűsű rizalit. Udvari homlokzatán részben beüvegezett tornác. Az épület ÉK-i sarkához kontyolt nyeregtetővel fedett kapuépítmény csatlakozik, pilaszterek között szemöldökgyámos kapu. Kétraktusos elrendezésű, belső terei síkmennyezetesek. A kert végében emelkedő várfalhoz félnyeregtetős gazdasági épületek csatlakoznak. A telek belsőben, szabadon álló, téglalap alaprajzú, földszintes, kontyolt nyeregtetős további épület található. A főépület 1800–1803 között épült (építész: Feigler Ferenc), bővítmények 19. század közepe.

TÁ

2293

Bibliotéka – Főegyházmegyei Könyvtár**2293**

Pázmány Péter u. 2.
 hrsz.: 16321
 historizáló
 1853

Zártsorú beépítésben álló, L alaprajzú, egyemeletes, nyeregtetős saroképület. Pázmány Péter úti homlokzatán attikával lezárt középrizalit, felirattal és évszámmal, felette Szent Márk az oroszlánna szoborcsoport. Háromkarú lépcsőházában 19. századi figurális- és díszítőfestés. Az utcai szárnyak kétraktusosak, az udvariak egytraktusos és oldalfolyosós elrendezésűek. A földszint részben boltozott, a többi helyiség síkfödémes. Részben 19. század közepi burkolatok és nyílászárók. Eredetileg lakóháznak épült Kopácsy József, esztergomi érsek költségén, de alig egy évi munka után az építkezés 1847-ben megszakadt. A folytatásra csak 1852-ben, Scitovszky János érsek és a káptalan költségén került sor, amikor a különálló érseki és káptalani könyvtárat Főszékesegyházi Könyvtár néven egyesítették (építész: Hild József, kivitelező: Feigler János).

Csl

2294

Reviczky-ház**2294**

Pázmány Péter u. 4.
 hrsz.: 16318
 klasszicista
 19. század közepe

Zártsorú beépítésben álló, L alaprajzú, egyemeletes, nyeregtetős épület. Utcai homlokzata Ny-i tengelyében vízszintes záradékú kapu, felette Reviczky-címer. Az udvari szárny előtt vörös mészko konzolokra támaszkodó függőfolyosó, kovácsoltvas korláttal.

Síkmennyezetes belső terek, 19. századi nyílászárók. Barokk eredetű lakóház, amelyet a 19. század közepén átalakítottak, valószínűleg ekkor bővült udvari szárnyal.

CsI

Polusin-ház

2298

Pázmány Péter u. 9.

hrsz.: 16253

késő barokk

18. század vége

Zártsorú beépítésben álló, L alaprajzú, egyemeletes, nyeregteretős épület. Utcai homlokzatának Ny-i tengelyében szegmentíves bejárati kapu. A ház Ny-i oldalához, téglalap alaprajzú, földszintes szárny csatlakozik, amelynek félköríves szoborfülkével díszített oromfalát később, az emeletes épületrész párkánymagasságáig, vízszintesen kiegészítették. Az emeletes épület udvari homlokzata előtt függőfolyosó. Az emeletes szárny földszinti belső terei boltozatosak, a többi síkmennyezetes. A földszintes szárny belső terei síkmennyezetesek. Feltehetően középkori eredetű házak felhasználásával épült a 18. század végén. Kapuja mellett emléktábla: felirata szerint 1602-ben itt lakott az esztergomi bég.

CsI

2298

Régi megyeháza (Balassa Bálint Múzeum)

2299

Pázmány Péter u. 13.

hrsz.: 16255

barokk

1710 körül

Fésűs beépítésben álló, téglalap alaprajzú, egyemeletes, kontyolt nyeregteretős épület. Utcai homlokzatának Ny-i oldalához zárt kerítésfalban lévő, kőkeretes, szegmentíves kapu csatlakozik, melytől Ny-ra, földszintes, félnyeregteretős épület található. A főépülethez, a hátsó telekhatáron álló újabb toldalék csatlakozik. A főépület udvari szárnyán kosárféves árkádsor, újabb beüvegezással. Egytraktusos, oldalfolyosós elrendezés, mindkét szintjén boltozott belső terek. Valószínűleg Keresztély Ágost herceg, esztergomi érsek építtette középkori maradványokra, az 1710-es években. 1714–1805 között megyeházaként működött. 1808-ban Kremlitska Antal posztós, majd 1825-ben Gramling Ignác, az érseki uradalom ácsmestere vásárolta meg. 1970-ben felújítva és a múzeumi funkcióknak megfelelően átalakítva, udvari szárnyal bővítve. Az épület pin-céjében: középkori, valamint 16–17. századi házak maradványai.

CsI

2299

Vízvárosi ferences templom (Szent Kereszt)

2296

Pázmány Péter u. 18.

hrsz.: 16306/2

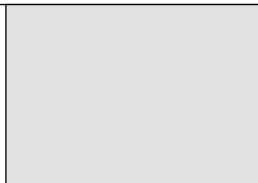
barokk

1750

Zártsorú beépítésben álló, egyhajós, egyenes szentélyzáródású, homlokzati tornyos, szentély felett kontyolt nyeregteretős templom, Ny-i oldalához és a szentély hátfalához a ferences rendház tömbje csatlakozik (trsz.: 2297). Utcai homlokzatának középtengelyében szegmentíves bejárati kapu, kétoldalt egy-egy félköríves szoborfülke. Csehsüveg boltozatú hajó és szentély, a hajó bejárati oldalán falazott karzat. Berendezés: 19. század vége, 20. század. Épült 1726–1750 között (Lucas de Schram?). A rend 1786-os feloszlata után berendezésének egy része a környékbeli templomokba került. 1847-ben

2296

homlokzatát átalakították (építész: Feigler Ferenc). 1865-től a szatmári irlalmas nővérek temploma volt, amelyet 1992-ben a rend visszakapott.

CsI

Ferences rendház (Szatmári Irgalmas Nővérek Magyarországi Tartományfőnöksége) **2297**

Pázmány Péter u. 18.

hrsz.: 16306/1

klasszicista

1847

Zártsorú beépítésben álló, négy szárnyával belső udvart körülfogó, egyemeletes, D-i szárnyán kétemeletes, nyeregteretős rendház. A ferences templom Ny-i oldalához és a szentély hátfalához csatlakozik (trsz.: 2296). Jórészt boltozott belső terek, az újabb D-i szárnyon, síkmennyezetesek. Részben 19. századi nyílászárók és burkolatok. A kolostort Kukländer Ferenc városparancsnok és felesége anyagi támogatásával kezdték építeni. A Kis-Duna felé eső rész 1727-re elkészült, de az építkezés csak 1734-ben folytatódott, ennek során 1750-ig felépült a kolostor többi része is. A rend feloszlata után 1788-ban, a Colloredo–Mansfeld ezred nevelőotthona került az épületbe. Rudnay Sándor érsek 1820 után megvásárolta a vallásalaptól és papnevelő intézetet rendeztetett be az épületben. Homlokzatát 1847-ben átalakították klasszicista stílusban (építész: Feigler Ferenc). Az új szeminárium elkészülte után, 1865-ben, a szatmári irlalmas nővérek kapták meg, s iskolájuk 1948-ig működött az épületben. A második világháborúban erősen megrongálódott. 1992-ben az irlalmas nővérek visszakapták az épületet.

CsI

2297

Lakóház kapuja

10714

Petőfi Sándor u. 42.

hrsz.: 19005

historizáló

1865

Zártsorú beépítésben álló, kétszínű klinkertéglából falazott kapuépítmény, amelyhez kétoldalt, földszintes, nyeregteretős lakóépületek csatlakoznak. Két pillér között félköríves bejárati kapu, felette többszörösen tagolt, timpanonnal lezárt párkány. Itt nyílt meg 1865-ben a Lövölde, melynek terrakotta címere az oromfalban látható. Építtette Schwartz József 1865-ben.

CsI

10714

Temetőkereszt

10745

Petőfi Sándor u. 46.

Belvárosi temető

hrsz.: 18838

barokk

1768

A temetőben, hasáb alakú, lábazzal, párkánnyal tagolt, feliratos talapzaton álló kőkereszt korpuszal. A kereszt lábánál Mária-szobor. A felirat szerint Sebastian Kitzper kőfaragómester és felesége állíttatta 1768-ban.

VL

10745

Jó Pásztor-kápolna (ravatalozó)**2368**

Petőfi Sándor u. 46.

Belvárosi temető

hrsz.: 18839

barokk

1734

A temető ÉNy-i sarkában, a bejárat mellett, szabadon álló, egyhajós, szemgmentíves záródású kápolna, törtronalú oromzattal lezárt főhomlokzata fölött huszártonnyal. Kapuja feletti kőtáblán latin nyelvű felirat és 1734-es évszám. A főhomlokzat két oldal-só tengelyében félköríves szoborfülke. Fiókos dongával fedett hajó és szentély. A boltozaton stukkódíszítés. Épült 1734-ben (Mayer Krisztián kőművesmester). A kápolna mellett: újabb melléképület; kápolna előtt: vörös mészkő talapzaton kereszt, öntöttvas korpuszal, 18. század.

CsI

2368

Belvárosi r. k. plébániatemplom (Szent Péter és Pál)**2346**

Pór Antal tér – Deák Ferenc u.

hrsz.: 17366, 17370

barokk

1762

Szabadon álló, egyhajós, félköríves szentélyzáródású, homlokzati tornyos templom. A szentély É-i és D-i oldalához, a hajó oldalhomlokzati síkjával megegyező, kétszintes sekrestye és oratórium csatlakozik, melyeket a szentély felett kontyolt nyeregterető egy tömeggé kapcsol össze. A Deák Ferenc u.-i főhomlokzat enyhén kiülő középrizalitjában főkapu, felette oszlopok által alátámasztott erkély. A főhomlokzat mindkét oldalához zárt kerítésfal csatlakozik. Csehsüveg boltozatú hajó és szentély, a szentély apsziszáródásában félkupola, a hajó bejárat oldalán falazott karzat. Falképek: szentély (töredékes): 1778–1779 (Jelinek Ferenc); hajó (töredékes): 1937 (Takács József). Berendezés: főoltár: 1900 (Kiss György), főoltárkép: 1896 (Vaszary János); padok: 1762; szószék: 1771 (Bebó Károly); négy mellékoltár: 1767–1779 között (Oracsek Ignác), részben átala-kítva 1883-ban. Orgonaszekrény: 1789 (Mayer Jakab), orgona: 1906 (Wegenstein-orgonagyár). 1294-ben már állt itt templom, melyet 1695–1699 között újjáépítettek. 1743-ban kezdtek, az újabb, nagyobb templom építéséhez. A régi templom elé új tornyot és homlokzatot építettek (Schaden András építőmester). 1756-ban lebontot-ták mind a régi épületet, mind az újonnan készített tornyot és homlokzatot, majd 1755–1762 között új templomot építettek a korábbi épület felhasználásával (építész: Oracsek Ignác). A historizáló toronysisak 1890-ben épült (építész: Prokopp János). A templombelsőt 1883-ban restaurálták (Feichtinger Ferenc templomfestő), ekkor takarták el Jelinek Ferencnek a szentélyben található falképeit is, melyeket az 1938-as újabb restauráláskor részben ismét láthatóvá tettek. Berendezését többször cserélték. 1981-ben a toronysisakot helyreállították. 1989-ben eltávolították az 1937-ben készült ornamentális festést. A templom oldalában: Szent Rozália-dombormű, a Széchenyi téren 1723-ban felállított és 1900-ban elbontott Szentháromság-szoborról került ide (Rieder András). A templomkert kőfalának sarkán, szoborfülkében: Nepomuki Szent János-szobor, 1723.

CsI

2346

10747

Szent Antal-szobor

10747

Pórási Antal tér
 hrsz.: 17372
 historizáló
 1910

Lépcsős alépitményen, csonka gúla alakú, feliratos, párkánnyal és lábazzal ellátott talapzaton álló Páduai Szent Antal-szobor. A szent szerzetesi ruhában, kezében a gyermek Jézussal látható. Állíttatta Pórási Antal történész, a belvárosi templom plébánosa, 1910-ben (Kiss György).

Csl

2327

Kerektemplom (Szent Anna)

2327

Rudnay Sándor tér
 hrsz: 17611
 klasszicista
 1828–1837

Szabadon álló, kőalaprajzú, lanternás kupolával fedett templom. Bejárati oldala előtt, téglalap alaprajzú előcsarnok, párkánya felett, kétoldalt egy-egy kőalaprajzú, kupolával fedett tornyocska emelkedik. Az előcsarnok előtt dór oszlopos, timpanonos portikusz, Rudnay Sándor érsek címerével. A portikuszhoz lépcsősor vezet. A lépcsősor alján két nagyméretű, keresztet tartó anyaszobor (Herczog György). A templom hátsó, É-i oldalhoz csatlakozik a téglalap alaprajzú, timpanonos, nyeregretetős sekrestye. Falképek: 1901 (ifj. Storno Ferenc). Berendezés: főoltárkép: 1829 (Hesz Mihály); szószék: 1860-as évek; kupoladob domborművei: 1831, 1836 (Schroth András). Orgona: 1886 (Rieger Ottó). Korábbi kápolna helyén építtette Rudnay Sándor érsek, 1828 és 1837 között (építész: Packh János). 1900-ban restaurálták (külső: Czigler Győző, belső: ifj. Storno Ferenc). 1950-ben helyreállítva. A templom mellett: Szent Vendel-szobor (trs.: 2367). A templom előtt: annak középtengelyében, talapzaton kereszt, rajta korpusz.

Csl

2367

Szent Vendel-szobor

2367

Rudnay Sándor tér
 hrsz.: 17611
 barokk
 1723

A Kerektemplom (trs.: 2327) Ny-i oldalán kompozit fejezetes, szőlőindás díszítésű oszloptörzsön álló Szent Vendel-szobor. A pástorruhas szent lábainál bárány. Az oszlop eredetileg a Széchenyi téren 1723-ban felállított és 1900-ban elbontott Szentháromság-szoborról került ide (Rieder András). A Szent Vendel-szobor 1820-ban készült (Kramás Lajos), melyet 1853-ban helyeztek ide. Megújítva 1995-ben.

Csl

2372

Lakóház

2372

Simor János u. 28.
 hrsz.: 19385
 historizáló
 1870 körül

Zártsorú beépítésben álló, L alaprajzú, földszintes, nyeregretetős épület. Utcai homlokzata K-i tengelyében vízszintes záradékú kapu. Síkmennyezetes belső terek, részben 19.

század eleji nyílászárók. Az udvar K-i oldalán, földszintes, nyeregtetős melléképület. Épült, korábbi, 1820 körül emelt ház átalakításával, az 1870-es években.

TÁ

R. k. ún. Szegényházi-templom és Szegényház 2373

Simor János u. 128.

hrsz.: 19271

késő barokk

1792

Zártsorú beépítésben álló épületegyüttes, amelynek Hősök terei oldalán, megközelítőleg a középtengelyben áll, az egyhajós, egyenes szentélyzáródású, a szentély felett kontyolt nyeregtetős templom. Utcai homlokzata timpanonnal lezárt, mögötte huszartorony. Csehüveg boltozatú belső terek. Falképek: 1970-es évek. Berendezés: jellemzően 20. század második fele. Épült 1784–1792 között, 1838-ban homlokzatait és belsejét részben átalakították (építész: Packh János). A templom É-i oldalához csatlakozó szárny, U alaprajzú, földszintes, a D-i oldalához csatlakozó L alaprajzú szárny szintén földszintes. Síkmennyezetes belső terek, jelentősen átalakítva. Épültek 1838-ban. A templomhomlokzat É-i sarkán: kőkereszt, öntöttvas korpuszal, 1896.

VL

2373

Vak Bottyán-palota (Városháza) 2352

Széchenyi tér 1.

hrsz.: 17355

késő barokk

1779

Zártsorú beépítésben álló, U alaprajzú, egyemeletes, manzárdtetős saroképület, melyhez Ny-ról, negyedik szárnyként, hozzáépült az egykori Reáliskola (ma Levéltár) épülete (rsz.: 2318). Széchenyi téri homlokzatán timpanonnal lezárt középrizalit, a város címerével. A középrizaliban kosárfébe bejárat, fölötte szalagfonatos erkély. A Széchenyi téri szárny udvari homlokzatának középtengelyében konzolos, kovácsoltvas erkély, arra kivezető kőkeretes, félköríves ajtóval. A földszinten végig nyitott, kosárfébe írkád. Bottyán János u.-i homlokzatának timpanonos középrizalitja felett torony. A timpanonban építési feliratos tábla. A Bottyán János u.-i szárny udvari homlokzatán lépcsőházat magába foglaló rizalit. Udvari homlokzatai előtt konzolos, kovácsoltvas rácsos függőfolyosó. Egytraktusos, oldalfolyosós elrendezés a K-i és É-i szárnyon, belső helyiségei a földszinten boltozottak, az emeleten síkmennyezetesek. Az emeleten stukkós díszterem. A török alóli felszabadítás után ezen a helyen építtette fel házát Bottyán János 1684-ben. A Rákóczi szabadságharc idején, 1710-ben, Kukländer Ferenc, a császári seregek parancsnoka, majd 1719-től a budai kamara tulajdonába került. 1728-ban vásárolta meg a város, ekkor emelete még fából volt. 1770-ben leégett, de 1771–1773 között újjáépíttette a város (építész: Mayer Jakab; kivitelezők: Hartmann Antal, Kirchoffer András és Schaden Lénárd). 1778–1779 között Mária Terézia adományából bővítették a Bottyán János u. felé gimnázium céljára, ugyanazokkal a közreműködőkkel. 1823-ban a lépcsőházat kihelyezték az udvarba és a tantermeket megmagasították. 1827-ben az épületet a Városházához csatolták. A két világháború között belül is összekapcsolták a két épületet. A 20. században többször átalakítva és felújítva. A Városháza épülete a középkori Szent Miklós-plébániatemplom maradványaira épült.

VL

2352

2353

Bischitzky-Müller-ház (Posta)

2353

Széchenyi tér 3.
 hrsz.: 17336
 historizáló
 1863

Zártorú beépítésben álló, L alaprajzú, egyemeletes, nyeregretetős saroképület. Utcai homlokzatán törtvonalú oromzattal lezárt középrizalit, benne szegmentíves kapubejárat. Udvari homlokzatán konzolos függőfolyosó. Földszinti helyiségek az új funkcióknak megfelelően teljesen átalakítva, az emelet Széchenyi u. felé eső homlokzatának rizalitjában díszterem. Bischitzky János vaskereskedő építtette 1863-ban (építész: Prokopp János). 1890–1897 között Müller Gyula vaskereskedő tulajdonában volt, a város 1897-ben vette meg postahivatal céljára. 1997-ben felújítva, homlokzata helyreállítva, belső terei átalakítva. Hátsó telekhatáron: újabb, U alaprajzú melléképület.

CsJ

2354

Brunner-ház

2354

Széchenyi tér 4.
 hrsz.: 17394
 klasszicista
 1840 körül

Zártorú beépítésben álló, L alaprajzú, földszintes, nyeregretetős épület, újabb tetőtér beépítéssel. Utcai homlokzata D-i tengelyében félköríves, szalagkeretes kapu. Részből 19. század végi nyílászárók. Épült az 1840-es években. Udvari szárnyát a 19. század végén építették. Az 1980-as években állították helyre az utcai homlokzatot és cserélték ki a nyílászárókat.

CsJ

2355

Niedermann-ház

2355

Széchenyi tér 6.
 hrsz.: 17395, 17396
 historizáló
 1876 után

Zártorú beépítésben álló, L alaprajzú, egyemeletes, nyeregretetős épület újabb tetőtér beépítéssel, hozzá csatlakozó, L alaprajzú, földszintes melléképülettel, amelynek a hátsó telekhatáron álló szárnyát lebontották és helyén új szárnyat építettek, tetőtér beépítéssel. Utcai homlokzatának D-i tengelyében kosáríves bejárat. A földszinten a kapualj és a belső terek boltozottak, a többi síkmennyezetes. 1763–1886 között a Stauchner tímárcsalád tulajdonában volt. Ők építtették korábbi épület felhasználásával az utcai szárnyat. 1824 után, az épület leégését követően, felújították. Az 1876-os árvíz után átalakították, illetve bővítették. 1990-es években külső-belső felújítás, tetőtér beépítés, üzlethelyiségek kialakítása.

CsJ

2356

Gróh-ház

2356

Széchenyi tér 7.
 hrsz.: 17339
 késő barokk
 1792

Zártorú beépítésben álló, megközelítően L alaprajzú, egyemeletes, manzardtetetős épület, földszintes, L alaprajzú melléképülettel. Utcai homlokzata D-i tengelyében félkör-

íves, neobarokk stukkódíszrel keretezett kapu. Emeletén félköríves, stukkódíszes fülkében, Mária-dombormű. Lépcsőházában stukkódíszes mennyezet. Részben barokk, részben historizáló nyílászárók. 1777-ben Lang Antal asztalosmester tulajdonában volt. Két barokk házból építette össze új tulajdonosa, Schachtner János 1790–1792 között (Mayer Jakab építőmester?). A 19. században vaskereskedők birtokolták 1861-ig, akik az udvari szárnyakon építkeztek. 1911-ben Gróh József ügyvéd vásárolta meg, aki testvérével Gróh Istvánnal felújította neobarokk és neoromán elemekkel. 1989-ban homlokzatát felújították

CsJ

Frey-ház

2357

Széchenyi tér 12.

hrsz.: 17404

késő barokk

1827

Zártsorú beépítésben álló, L alaprajzú, egyemeletes, nyeregteretű épület, részben újabb teretű beépítéssel. Négytengelyes homlokzata É-i tengelyében kőkeretes, kosárirves záródású kapu. Az udvari szárny földszintjén beüvegezett, kosárirves tornác. Emeleten beüvegezett, vízszintes záradékú tornác. Kapualja síkmennyezetes. Építette Schwarz József 1827-ben. 1870-től a Frey család tulajdonában volt. A 19–20. században többször átalakították. 1987–1988-ban külső-belső felújítás.

CsJ

2357

Lakóház

10727

Széchenyi tér 13.

hrsz.: 17344

klasszicista

1843

Zártsorú beépítésben álló, téglalap alaprajzú, egyemeletes, nyeregteretű épület. Utcai homlokzatának középtengelyében, félköríves záradékú kapu. Síkmennyezetes belső terek, kapualjában stukkódísz, részben 19. század eleji nyílászárók. Lebegőkarú lépcsőház. Udvari homlokzatához két, oldalhatárra épült, téglalap alaprajzú, földszintes toldaléképület csatlakozik. Épült 1843-ban. 1899-től a Takarékpénztáré, a 20. században Katona Sándor ügyvéd birtokában volt. Homlokzat felújítása 2004-ben. A hátsó telekhatáron: újabb, L alaprajzú, egyemeletes lakóház.

CsJ

10727

Lakóház

2358

Széchenyi tér 14.

hrsz.: 17405

historizáló

19. század vége

Zártsorú beépítésben álló, L alaprajzú, földszintes, nyeregteretű épület. Utcai homlokzatán erőteljes kiüléstől oldalralizáltak, az É-iban bejárati kapu. Síkmennyezetes belső terek, részben 19. század végi nyílászárók. Udvari homlokzata teljesen átalakított. Az 1870-es évektől a Frey család birtokában volt. Korábbi épület átalakításával ők építették a 19. század végén. Az udvarban: újabb, téglalap alaprajzú, földszintes toldalékszárny.

CsJ

2358

2359

Podzzi-ház**2359**

Széchenyi tér 15.

hrsz.: 17345

barokk

1766

Zártsorú beépítésben álló, megközelítően téglalap alaprajzú, egyemeletes, manzárdtetős épület. Utcai homlokzatának K-i oldalához, kocsiáthajtóval kapcsolódó zárt kerítésfal csatlakozik. Udvari homlokzatán egy tengely kiüléssű középizalait, melynek földszinti, D-i része, két kosáríves árkádivel megnyitott. Földszinti terei dongaboltozatosak. Építtette Feichtinger Ferenc szenátor és vaskereskedő 1766-ban, feltehetően középkori alapokra. Itt nyílt meg a város első kaszinója 1837-ben. 1844-től az olasz eredetű Podzzi kereskedő család birtokába került. Többször átalakítva és felújítva, eredeti nyílászárói kicserélve 2002-ben.

TÁ

Középkori ház alapfalai**2366**

Széchenyi tér 16.

hrsz.: 17410, 17411

–

13–14. század

Újabb, 1960-ban épült ház alatt, É-D-i tájolású, téglalap alaprajzú, 12-15. századi ház kváderkövekből rakott alapfalai. K-i, rövidebb homlokzata 30 m lehetett. Térre néző, hosszabb homlokzata, a mai Városházával lehetett azonos. Egy 1300. évi oklevél szerint Zenyé kamaraispán palotája volt, itt működött a királyi pénzverde. Az egykori lejárókat lezárták, a romok jelenleg nem tekinthetők meg.

VL

2360

Lakóház**2360**

Széchenyi tér 19.

hrsz.: 17348

késő barokk

1802

Zártsorú beépítésben álló, L alaprajzú, egyemeletes, nyeregteretős épület. Utcai homlokzatának K-i tengelyében kókeretes, kosáríves kapu, zárókövén CJ monogramos zárókő és 1802-es évszám. Udvari szárnyának emeletén három, betüvegeztetett, kosáríves árkádiv. Egytraktusos, oldalfolyosós elrendezésű, földszinti terei és lépcsőháza boltozott, az emelet síkmennyezetes. Részben 19. századi nyílászárók. Építtette Kriszt János 1802-ben. A 19. században átalakítva.

TÁ

2361

Takarékpénztár**2361**

Széchenyi tér 21.

hrsz.: 17350

historizáló

1862

Zártsorú beépítésben álló, keretes beépítésű, kétemeletes, két utcára nyíló, nyeregteretős épület. Széchenyi tér felé néző homlokzatán, magas attikafallal lezárt középrizalit. Az attika közepén olajággal övezett ország címer, felette a takarékossgot szimbolizáló nőalak szobra, jobbában sólyommal és szerencsekerékkel, baljában, az intézmény rendeltetésére utaló méhkassal. A rizalit középtengelyében félköríves kapubejárat, felette

konzolok tartotta erkély. Kossuth Lajos u.-i homlokzata középtengelyében szintén félköríves kapubejárat. Udvari homlokzatai előtt kőkonzolokra támaszkodó függőfolyosó, kovácsoltvas ráccsal. Lebegőkarú lépcsőház, öntöttvas korlátokkal. Jórészt 19. század második feléből származó nyílászárók. Az esztergomi takarékpénztárt Nitter Ferenc alapította 1844-ben. 1860-ban írták ki a pályázatot az új székházra, amely 1862-ben épült fel (építész: Hild József, kivitelező: Prokopp János). A 20. században többször felújították, a belsőt átalakították.

VL

Bíróság 2362

Széchenyi tér 22.

hrsz.: 17414

historizáló

1903

Zártsorú beépítésben álló, U alaprajzú, egyemeletes épület. Utcai homlokzatán két timpanonnal lezárt oldalrizalit, fölöttük egy-egy kupola. A D-i rizalitban félköríves bejáratú kapu. Egytraktusos, oldalfolyosós elrendezés, stukkódíszes kapualj. Az épület helyén állt a török uralom utáni első városháza, 1728 után a Fekete Sas-hoz címzett vendégfogadó működött itt, majd kaszárnya, melyet 1900-ban bontottak le, s helyén épült 1903-ban a jelenlegi épület. 2005-ben jelentősen felújítva.

VL

Lakóház 2364

Széchenyi tér 24–26.

hrsz.: 17417

klasszicista, historizáló

1839, 1882

Két azonos helyrajzi számon álló, közös törzsszámon védett különálló épület. A Széchenyi tér 24., Kollár-ház: Zártsorú beépítésben álló, egyemeletes, U alaprajzú, nyeregterős épület, utólagos tetőtér beépítéssel. Utcai homlokzatán középrizalit, abban kőkeretes, szemöldökgyámos kapu. A kapu és az ablakok felett szemöldökdísz. Udvari homlokzata előtt kőkonzolokra támaszkodó, kovácsoltvasrácsos függőfolyosó. Belső terei a földszinten boltozottak. A korábbi barokk épület 1713-ban Campion György postamesteré volt. 1722-ben Belcsics Ferenc, érseki számtartó vette meg. 1761-ben Kollár Péter szenátor tulajdonába került, aki 1790 körül, a korábbi épület felhasználásával, újat építtetett. Fia, 1839-ben alakította át az épülete mai formájára. Széchenyi tér 26. Kereskedelmi és Iparbank székháza: Zártsorú beépítésben álló, egyemeletes, U alaprajzú, nyeregterős épület. Utcai homlokzatán a sarokrizalitok négy pillérfőjén KIB monogram. A D-i rizalit melletti tengelyben szegmentíves kapubejárat. A ház középtengelyében kő attikafal. Udvari homlokzatai előtt, kőkonzolokra támaszkodó függőfolyosó. Lépcsőházában öntöttvas korlát. A ház első ismert tulajdonosa Somody János volt 1710-ben, a korábbi épület felhasználásával 1882-ben készült el a Kereskedelmi és Iparbank székháza. 1986–1988-ban felújították. A ház alatt a középkori Szent Lőrinc-plébániatemplom hajója található, melyet 1892-ben csatornaépítés során fedeztek fel.

CsJ

2362

2364 Széchenyi tér 24.

2364 Széchenyi tér 26.

2365

Rochlitz-patika (ún. Patikaház)

2365

Széchenyi tér 25.

hrsz.: 17352

késő barokk

1790 körül

Zártorú beépítésben álló, egyemeletes, U alaprajzú, kontyolt nyeregretetős saroképület. Kossuth Lajos u.-i homlokzata felől, az U két szárát tömör kerítésfal köti össze, benne vízszintes záradékú bejárati kapu, fölötté konzolos, kovácsoltvas rácsos erkély. A Széchenyi tér felőli homlokzatainak földszinti ablakain kosaras, kovácsoltvas rácsok. Belső tereinek egy része boltozott. A házat 1795-ben Krakovitz Ferenc vásárolta meg, s 1801-ben itt nyitotta meg a város első patikáját, amely 1987-ig működött. A patika egykori berendezése megmaradt. Ő építtette át a barokk házat klasszicizáló stílusban s készíttette a patika berendezést is. 1853-ban a Zsiga család vásárolta meg a patikát, majd 1911-től a Rochlitz család kezébe került. Felújítva 1967-ben, átalakítva az 1990-es években.

VL

2305

Szent István-szobor

2305

Szent István tér

hrsz.: 16239

barokk

1770–1771

A tér DNy-i végén, hasáb alakú, újabb talapzaton áll a szent koronás, jobbában jogart, baljában országalmát tartó alakja. Öltözete 17–18. századi nemesi viselet. Készült 1770–1771-ben, eredetileg az 1770-ben épült régi templom homlokzatára (Hebenstreit József).

VM

2306

Szent László-szobor

2306

Szent István tér

hrsz.: 16239

barokk

1770–1771

A tér ÉNy-i végén, hasáb alakú, újabb talapzaton áll a szent koronás, baljában kardot, jobbában bárdot tartó alakja. Öltözete 17–18. századi nemesi viselet. Készült 1770–1771-ben, eredetileg az 1770-ben épült régi templom homlokzatára (Hebenstreit József).

VM

20307

Boldog Özséb-szobor

2307

Szent István tér

hrsz.: 16239

barokk

1780 körül

A tér ÉK-i végén, hasáb alakú, újabb talapzaton áll a szent alakja papi öltözékben, bal kezében könyvvel. Eredetileg a Fürdő Szálló melletti Nepomuki Szent János-szobor két oldalára állíttatta a Szent Kőrösi Márk szoborral (trsz.: 2308) 1780-ban Görgey Márk kanonok.

VM

Szent Kőrösi Márk-szobor**2308**

Szent István tér
 hrsz.: 16239
 barokk
 1780 körül

A tér DK-i végén, hasáb alakú, újabb talapzaton áll a szent, papi öltözetben, leengedett jobb kezében pálmaág. Eredetileg a Fürdő Szálló melletti Nepomuki Szent János-szobor két oldalára állíttatta a Boldog Özséb szoborral (trsz.: 2307) 1780-ban Görgey Márk kanonok.

VM

2308

Kukländer–Mária-szobor**2351**

Szent István tér
 hrsz.: 16240
 barokk
 1710 körül

Lépcsős alépitményre helyezett, lábazzal, párkánnyal ellátott, alul ívesen kihasasodó feliratos pilléren álló Mária-szobor. Jobbjában országmát tartó Jézus, baljában jogar, fején korona. A pilléren Kukländer-címer és feliratok. Állíttatta Kukländer Ferenc városparancsnok felesége, Thrückl Benigna. Talapzata középrése 1770-ből való, melyet 1991-ben restauráltak.

VL

2351

Főszékesegyház**2350**

Szent István tér 1.
 hrsz.: 16240
 klasszicista
 1869

A Várhegyen, szabadon álló, megközelítőleg téglalap alaprajzú épület, amelyben a templomtér görögkereszt alaprajzú, négy oldalt mellékterekkel bővítve. A templom Ny-i oldalához, kétoldalt, félköríves átjárókkal áttört nyaktaggal, két, nyolcszög alaprajzú torony kapcsolódik. K-i oldala előtt korinthuszi oszlopok által tartott, timpanonnal fedett portikusz. A tornyok kupolával fedettek, a négyezeti tér fölött, korinthuszi oszlopokkal díszített magas kupoladob, felette kupola. A homlokzatokat magas attikafal zárja le, mögötte ároktetők. A hajóban és a szentélyben dongaboltozatos lefedés, négyezeti tér félgömbkupolával fedett. A hajó D-i oldalához csatlakozik a székesegyház terébe újra fölépített Bakócz-kápolna, amely görögkereszt alaprajzú, kupolával fedett. Bakócz Tamás esztergomi érsek sírkápolnája, 1507. Az itt található oltár, 1519 (Andrea Ferucci). A hajó É-i oldalán Szent István vértanú kápolnája. Az itt található oltárszobor: 1831 (Ferenczy István). A szentély falképei: 1846 (Ludwig Moralt). Berendezés: jellemzően 19. század második fele; főoltárkép, 1846 (Michelangelo Grigoletti); homlokzati, illetve belső szobrok: Johann Meixner és Marco Casagrande. A főszékesegyház építését Rudnay Sándor érsek határozta el, amikor Nagyszombatból Esztergomba tette át székhelyét. A tervezésre Paul Kühnel kapott megbízást. 1822-ben elhelyezték a bazilika alapkövét. Ekkor bontották el az 1770–1771 között, Mária Terézia építtette templomot, illetve a középkori Szent Adalbert-székesegyház maradványait. Kühnel, Packh Józsefet vette maga mellé az építkezés vezetésére, aki annak 1831-ben bekövetkezett halála után egyedül irányította a munkálatokat. Rudnay életében elkészült a kriptarendszer, a Bakócz-kápolna áttelepítése és az oldalfalak jelentős része. 1831-ben Rudnay halálakor az építkezés leállt. Az építkezés csak az új érsek Kopácsy József kinevezésekor indult újra

2350

1838-ban, az abban az évben elhunyt Packh József utódjaként Kopácsy, Hild Józsefet bízta meg az építkezések irányításával. 1847-ben – Kopácsy halálának évében – az épület már tető alatt volt. Bár az épület nem volt teljesen kész 1856-ban, Scitovszky János érseksége idején, felszentelték. Végleges és tényleges befejezésére csak 1869-ben, Simor János érseksége alatt került sor, ekkor már Lippert József irányításával.

Csl

2379

A királyi vár épületei

2379

Szent István tér 2.

hrsz.: 16240, 16241, 16242

–

12. század vége – 16. század

A középkori Magyarország első székvárosa Esztergom. Itt, a várhegyen állt Géza fejedelem, majd I. István palotája, majd ezt követően III. Béla kezdte meg az új rezidencia építését. A várat 13. század közepétől több építési periódusban bővítették és átalakították. A török időben elpusztult, maradványait részben elbontották az új székesegyház építéskor. A vár III. Béla-kori épületeit 1934–1938 között történt régészeti feltárás után rekonstruálták (építész: Lux Kálmán). Jelenleg múzeum. A vár két részre tagolódik, D-i sarkában állt a királyi rezidencia. Legkorábbi épületei a III. Béla-kori lakótorony köré szerveződött kápolna, és palota. Ezt bővítették a 15–16. században új, reneszánsz fogadópalotával, lakószobákkal, konyhákkal, függőkörttel és fürdővel. A palotaegyütteshez keletről egy román kori előzményekre visszavezethető zártkert (Lipót-terasz) csatlakozik. A vár eredeti bejárati kapusorosának három kaputornyát, egy ágyútornyát és a felvonóhidját rekonstruálták. A palotaegyüttestől É-ra futó falak közül a Ny-i és az É-i oldalon levők majdnem eredeti magasságban állnak, a várat északról lezáró rondellával és a Vizivárosba levezető ún. Macskalépcső-bástyával együtt. A K-i oldalán a falak nagy részét a 19. században lebontották, helyén a bazilikához széles rámpa vezet. Az udvar K-i lezárásaként, a középkori kortinafal helyére az 1990-es években épült modern kapu és várfal.

TG

2310

Kanonoki házsorok

2310

Szent István tér 4., 5., 6., 7., 8., 9.

hrsz.: 15928, 15929, 15930, 15931, 16236

klasszicista

1828

A Szent István tér két oldalán, párhuzamosan elhelyezkedő, szabadon álló, téglalap alaprajzú, kétemeletes, kontyolt nyeregtetős két házsor, amelyekben hat-hat különálló épületrész alakítottak ki. Azonos kialakítású homlokzataikon kis kiülésvé oldalizalitok. Hat-hat, vízszintes záradékú kapu, kocsíathajtós, boltzott kapualj és lépcsőház. Dongaboltozatos és síkmennyezetes belső terek, a belsőben építészeti tartozékok és kifestés. Épült 1828-ban (építész: Paul Kühnel, kivitelező: Packh János). Az É-i házsor belső terei, az új funkcionának megfelelően, átalakítva 2003–2004-ben, illetve tervezés alatt 2005.

VL

Szeminárium – Régi Szeminárium**2309**

Szent István tér 10.

hrsz.: 15923, 15924

klasszicista – historizáló

1865

A Várhegy É-i lejtőjén, szabadon álló, négy szárny által szabályos téglalap alaprajzú udvart bezáró, kétemeletes épületegyüttes, amelynek É-i szárnya háromemeletes. A dunai, É-i szárnya romantikus, a másik három klasszicista architektúrájú. Az É-i szárny középrizalitjában két szintet átfogó kápolna, felette kupola. A D-i homlokzat középrizalitjában az épület főbejárata, mellette, kétoldalt félköríves fiulke szobrokkal. Egytraktusos, oldalfolyosós elrendezés, belső terei jórészt boltozottak, lépcsőházában és az egykori kápolnában díszítőfestés maradványaival. Belső az új funkciónak megfelelően átalakítva, 2004–2005. Második emeleten újabban kialakított Mindszenty-emplék-hely. Építtette Rudnay Sándor érsek 1861–1865 között (építész: Hild József, kivitelező: Feigler Gusztáv építőmester).

VL

2309

Kálvária-kápolna (Fájdalmas Szűz)**2333**

Szent Tamás-hegy

hrsz.: 20099

klasszicista

1823

A Szent Tamás-hegy tetején, szabadon álló, téglalap alaprajzú, a szentély felett konyolt nyeregetetős kápolna, timpanonos főhomlokzattal, az oromzat mögött toronnyal. Síkmennyezetes belső. Berendezés: 20. század vége. Építtette Benyovszky János címzetes püspök, a vértanú halált szenvedett Becket Tamás tiszteletére, 1823-ban.

VL

2333

Kálvária**2334**

Szent Tamás-hegy

hrsz.: 20064

késő barokk

1781

A Kálvária-kápolna (trsz.: 2333) főhomlokzata előtt álló Kálvária-szoborcsoport. Lépcsős alépitményen álló kereszt, korpuszsal, lábánál Mária Magdolna-szobor. A kereszt előtt külön talapzaton Mária és Szent János evangélista. Kétoldalt hasáb alakú talapzaton a két lator szobra. A Kálváriához vezető út mentén stációépítmények szobrokkal, illetve domborművekkel. Készíttette Görgy Márton kanonok, a várostrom során rommá lőtt Szent Adalbert-székesegyház szentélye helyén 1781-ben. A bazilika építkezésének megindulásakor került mai helyére, 1822-ben. Az eredetileg csak három szoborból álló Kálváriát 1838-ban Jordánszky Elek kanonok a két lator szobrával egészíttette ki (Schroth András). 2000–2001-ben felújítva.

VL

2334

2349

Miklósfy-kápolna

2349

Szentgyörgymezői temető

hrs.: 15629/2

klasszicista

1835

Temetőben, szabadon álló, téglalap alaprajzú, egyhajós, egyenes szentélyzáródású kápolna, timpanonnal lezárt főhomlokzata felett torony. A bejárat felett kőtábla, építési felirattal. A hajó sátortetővel fedett, a szentély nyeregvetős. A szentély végfalán a főbejárat fölötti timpanon ismétlődik meg. Építtette csikvátsársi Miklósfy András káptalani ügyvéd, 1835-ben.

VL

Kovácsi középkori település és templom maradványai

2371

Vasútállomás mellett

hrs.: 18146/2–11, 18159

–

14–15. század

A vasútállomás ÉNy-i oldalán, részben a töltés alatt, Kovácsi középkori település, illetve részben a vasútállomás épülete és a vasúti töltés alatt, részben a felszín felett található a román kori, kéttornyú, háromhajós templomának 13. századi maradványai. A templomnak csak a Ny-i toronypárját lehetett feltárni. A templomot Kovácsi település Szent János-templomával azonosították. A vasútállomástól K-re a település 13. századi Szent Mihály-templomának maradványai kerültek elő. Kovácsi 1543-ban, Esztergom elfoglalásakor pusztult el. Feltárva és részben visszatemetve.

TÁ

2374

A Vízváros középkori városfalai és védművei

2374

A Várhegy Ny-i lejtője – Pázmány Péter u. – Erzsébet park – Primási gépgyár (Petzgyár) – Berényi Zsigmond u. – a Várhegy oldala

hrs.: 16241, 16243, 16251, 16252, 16253, 16285, 16287, 16289, 16290, 16291/1, 2, 16292, 16293, 16294, 16295, 16296, 16297, 16298, 16299, 16300, 16302, 16303, 16304, 16307, 16308, 16309, 16314, 16315, 16315/1, 16323/1, 19786/1–3

–

14–17. század

A városfal Esztergom-Vízváros beépített belterületén, a járószintig visszabontva, vagy házfalakba beépítve maradt meg. A városfal a Török-bástyától (hrs.: 16241., 16243., 16251) D-re induló szakasza először a 16241. hrsz.-ú telek határán, majd a 16252. hrsz.-ú ingatlan K-i határán fut tovább. A Pázmány Péter u. (hrs.: 19786/2., 19786/3.) vonalában elbontották az 16314. és 16315. hrsz.-okon pedig feltehetően a házakba beépítve maradt meg. A Pázmány Péter u.-ban a 16315/5., 16315/6. hrsz.-ú telkeken török kori fürdő romjai, illetve a várfalra épült lakóház található. Innen tovább D-re a 16315/1. hrsz.-ú ingatlan Ny-i határán fut, itt találhatóak a Hévízfürdő tornya és a Hévízi-erőd (Mattyasovszky-bástya, Hévízfürdő-rondella) maradványai is. A telek D-i határán Ny-ra fordul a fal, majd a 16309. hrsz.-ú telek D-i határán fut tovább. A Katona József u. (hrs.: 16308.) vonalában elbontották. A városfal fal tovább Ny-ra a 16307. hrsz. alatt van, a Révkapu-rondella a 16323/1. hrsz.-ú Kis-Duna sétányon található. A Mindszenty hercegprímás tere (hrs.: 16304.) után a fal É-ra fordul, és az Érseki palota kertjében (hrs.: 16302) a járószintig visszabontva fut. Innen a Berényi Zsigmond u. páros számú oldalán álló telkek (hrs.: 16300., 16299., 16298., 16297.,

16296., 16295., 16294., 16293., 16292.) Ny-i falaként fut É-ra. A fal É-i szakaszán a Vízitorony és a Malom-bástya romjai vannak, a 16291/2., 16290. hrsz. telkeken, részben a Prímási gépgyár (Petz-gyár) (Berényi Zsigmond u. 20.; trsz.: 10193.) épületétől D-re, részben az alatt húzódnak. A Malom-bástya D-i szakasza a Veprech-torony, melynek Ny-i falában török nyelvű feliratos kő található. A gyár épülete alatt K-re forduló fal részben a Berényi Zsigmond u. alatt (hrsz.: 16285., 16287.) húzódik. A védmű romjainak egy része az u. K-i oldalán, a Várhegy oldalában, a 16241. hrsz.-ú telken áll. Ugyanitt, a hegyoldalban vannak az É-i rondellához felvezető fal maradványai is. A város legkorábbi védműveit még IV. Béla alatt emelték, feltehetően fából. A kőfalakat Telegdi Csanád érsek idején 1330 körül építettek, majd Kanizsai János és Vitéz János a 14. és 15. században tovább erősítette a falakat. A török háborúk korában több új bástya is épült, azonban mind ezek, mind a régebbiek az ostromok során súlyosan megromogáltak, így jelenleg a 17–18. századi állapotot tükrözik, falaikban másodlagosan felhasznált középkori kőfaragványokkal.

TG

Lakóház és kávéház

9479

Vörösmarty Mihály u. 2.

hrsz.: 19738

historizáló

19. század vége

Zártorú beépítésben álló, L alaprajzú, egyemeletes, nyeregtetős, saroképület. Vörösmarty u.-i homlokzatának D-i második tengelyében kőkeretes, vízszintes záradékú kapu. Rákóczi tér felőli homlokzatán az egykori kávéház bejárata, egykori szeccsziós falburkolatának maradványaival. Udvari homlokzata előtt függőfolyosó. Síkmennyezetes belső terek, részben 20. század első felel nyílászárók, kovácsoltvas lépcsőházi korlát. 1896-ban Kauffmann Ferenc itt nyitotta meg a Központi Kávéházat. 20. században többször átalakítva. 1980-as években felújítva és belül átalakítva.

TÁ

KÜLTÉRÜLET

Pálos templom- és kolostorrom

2520

Pilisszentlélek

hrsz.: 061

gótikus

14–15. század

A falutól É-i irányban, domboldalban található romterület, mely részben került feltárára. Feltételezhetően téglalap alaprajzú, keletelt, egyenes szentélyzáródású templom, a szentély É-i oldalához épült, egyenes záródású sekrestyével, a hajó É-i oldalához csatlakozó kolostorépülettel. A jelenleg látható épületegyüttes a kolostor 14–15. század fordulóján kiépült állapotát mutatja. 1263-ban IV. Béla adományozta az itt álló királyi udvarházat a pálos rendnek, akik a helyén kolostort építettek. Az adományozást 1287-ben IV. László király megismételte. 1526 után a kolostor elpusztult. A 18–19. században még jelentős maradványai voltak láthatók. Feltárása 1928–1933, majd 1985–2002 között került sor, de nem érintette még a teljes épületegyüttest. Maradvány falainak konzerválása 1985-ben történt.

CsI

9479

2520

10846

Lakóház (Tájház)**10846**

Pilisszentlélek
Hunyadi János u. 42.
hrsz.: 92

–

20. század eleje

Fésűs beépítésben álló, előkertes, téglalap alaprajzú, földszintes, nyeregtetős épület. Udvari homlokzata előtt oszlopos tornác. Szoba – konyha – szoba elrendezésű. Gerendafödémű helyiségek. Épült a 20. század elején. A romos épületet 2001-ben állították helyre. Népi műemlék.

Csl

FESLŐGALLA > **TATABÁNYA****GYERMELY***Mutató*

Gyarmatpuszta > Külterület

10707

Ref. templom**10707**

Petőfi Sándor tér
hrsz.: 218
késő barokk
1786

A település főútvonalán, kiteresedésben álló, egyhajós, téglalap alaprajzú, Ny-i homlokzati tornyos templom, a K-i záródás felé kontyolt nyeregtetővel. Síkmennyezetes belső tér, a torony felőli oldalon fakarzat. Berendezés: padok: 1790; úrasztal: 1847; szószék: 1930. Épült a hívek, az egyház és gróf Esterházy József adományaiból 1785–1786-ban. Tornya 1816-ban gróf Sándor Vince költségén készült. 1975-ben és 1990–1996 között felújítva.

RM

10708

Ref. parókia**10708**

Petőfi Sándor tér 8.
hrsz.: 218
klasszicista
1856

A ref. templom mellett (trsz.: 10707), utcavonaltól kissé beljebb, szabadon álló, földszintes, téglalap alaprajzú, kontyolt nyeregtetős épület. Utcai homlokzatán klasszicista vakolat architektúra, udvari homlokzatának középrésze négyoszlopos tornáccal tagolt. Síkmennyezetes belső terek, jelentősen átalakítva. Épült 1856-ban. 1914-ben belsejét átépítették.

RM

R. k. templom (Szent István király)

2597

Tabán u.
 hrsz.: 316
 barokk
 1751

Szabadon álló, keletelt, egyhajós, poligonális szentélyzáródású templom, Ny-i homlokzata előtt toronnyal, a szentély felett kontyolt nyeregtetővel, támpilléres szentélyzáródással, a szentély É-i oldalán sekrestyével. A Ny-i homlokzaton egy-egy szoborfülke, kökeretes, volutás kapu. A szentélyen támpillérek, csúcsíves ablakok. Síkmennyezetes hajó, fiókos dongaboltozatú szentély, a hajó Ny-i oldalán karzat, a karzatalj csehüveg boltozatú. Berendezés: 18. század vége és 20. század eleje. Építtette gróf Esterházy József 1751-ben, a 15. századi, gótikus templom felhasználásával, amely ma a templom szentélye. 2000-ben felújítva.

RM

KÜLTÉRÜLET

Metternich-uradalom majorságának épületei

9174

Gyarmatpuszta
 hrsz.: 0178/1–2, 1108, 1125–1139, 1155
 historizáló
 19. század második fele

A területen több, szabadon álló épületegyüttes. A bevezető út egyik oldalán, fésűs beépítésben álló, téglalap alaprajzú cselédházak (hrs.: 1125–1139), a másikon erdészház (hrs.: 1108), továbbá egyéb gazdasági épületek, az r. k. kápolna (hrs.: 1155) és vadászház (hrs.: 0178/1–2). R. k. kápolna: a Sándor-Metternich család sírkápolnája, egyhajós, egyenes szentélyzáródású, nyeregtetős, huszártornyos épület, bejárata előtt négy pillére támaszkodó félnyeregtető. Síkmennyezetes belső tér. Díszítőfestés: historizáló. Berendezés: barokk és historizáló; főoltár: feltehetően Velencében készült munka, 19. század eleje; padok: barokk, 18. század közepe, a pesti Invalidusok kápolnájából először a szomori r. k. templomba (trs.: 2632), majd egy része ide került. Az oltár előtt sírfedlap, a falon emléktáblák. Épült 1879-ben (építész: Prokopp János). Vadászház: domboldalon álló, szintváltós, négy saroktornyos, manzárdtetővel fedett épület, K-i oldalán, a saroktornyok között húzódó erkéllyel. Épült 1850-ben (építész: Hild József). Részben átalakítva.

MA

HÁNTA > **KISBÉR****HÉREG****R. k. templom**

2599

Fő u. 83.
 hrsz.: 124
 klasszicista
 1825

A falu főutcájának kiteresedésében, kőfallal kerített területen, szabadon álló, egyhajós, kívül egyenes, belül íves szentélyzáródású templom, K-i homlokzata előtt toronnyal, a szentély mögött téglalap alaprajzú sekrestyével. A hajó nyeregtetővel fedett, a hajónál

2597

9174

2599

magasabb gerincű, a szentély kontyolt nyeregetetővel fedett. Keresztboltozattal fedett hajó, síkmennyezetes szentély. A hajó bejárati oldalán karzat. Kapuja felett Rudnay Sándor érsek faragott kőcímere, sekrestyeajtó felett feliratos mészkőtábla, évszámmal: 1825. Berendezés: jellemzően 19. század első fele; szószerk: 1760 körül; föltárkép: 1967 (Kontuly Béla). Korábbi templom felhasználásával építette gróf Esterházy Imre esztergomi érsek, 1737-ben. 1825-ben Rudnay Sándor érsek bővítette (építész: Packh János), ekkor épült a szentély, a sekrestye és a torony. 1855-ben átalakították. A körítőfalat 1930-ban építették. 1972-ben felújították.

CsL

R. k. plébániaház

2601

Fő u. 93.

hrsz.: 126

barokk

1765

Utcavonaltól beljebb, szabadon álló, L alaprajzú, földszintes épület, utcai szárnya kontyolt nyeregetős, udvari szárnya nyeregetős. Udvari szárnyán kosárvés, mellvédés tornác. Kőpilléres gyalog- és kocsikapuk, két pilléren feliratos tábla. Egytraktusos oldal-folyosós elrendezésű, belső terei síkmennyezetesek, jellemzően 19. századi nyílászárók. Épült 1765-ben. 1794-ben gróf Batthyány József esztergomi érsek bővítette, ekkor épült utcai kőkerítése is. 1879-ben Simor János esztergomi érsek, 1903-ban Vaszary Kolos érsek megújította. 1972-ben felújították.

CsL

Ref. templom

2600

Fő u. 151.

hrsz.: 177/1

késő barokk

1787

Utcasorba illeszkedő, szabadon álló, egyhajós, téglalap alaprajzú templom, É-i homlokzata előtt toronnyal, a D-i záródás felé kontyolt nyeregetetővel. Síkmennyezetes hajó, a hajó bejárati oldalán fakarzat. A K-i homlokzat kapujának szemöldökgerendáján évszám: 1787. Berendezés: jellemzően 19. század eleje; úrasztala: 1862; keresztelő kút: 1901. Épült 1787-ben. 1862-ben bővítették, ekkor készült tornya is. 1987-ben felújították.

CsL

KECSKÉD

Kálvária-szoborcsoport

2603

Fő u.

hrsz.: 18

barokk

18. század közepe

Az r. k. templom mögött (trsz.: 2602), a temető körülkerített területén, sziklákat utánzó talapzaton álló újabb kőkereszt, korpuszal, a sziklán koponya és csontok. A kereszt előtt Mária Magdolna, kétoldalt Szűz Mária és Szent János szobrai. Készült a 18. század

2601

2600

2603

közepén. A kőkereszt és korpusz 1956-ban készült, az eredeti feszület és korpusz töredéke a talapzat mögött elhelyezve.

RM

R. k. templom (Szent Anna)

2602

Óvoda u.

hrsz.: 18

barokk

1764

Utcavonalon, szabadon álló, egyhajós, egyenes szentélyzáródású templom, D-i homlokzata elé rizalitszerűen kilépő toronnyal, a szentély felett kontyolt nyeregtetővel, a szentély Ny-i oldalához csatlakozó sekrestyével. Csehsüveg boltozatú hajó, kupolás szentély, a hajó bejárati oldalán karzat. Falképek és díszítőfestés: 20. század első fele. Berendezés: jellemzően 1760-as évek. Orgona: 1891 (Rieger Testvérek), átépítve. Épült 1760–1764 között (építész: Fellner Jakab). A templom mögött: Kálvária-szoborcsoport, 18. század közepe (trsz.: 2603). A templom szentélye körül a község temetője.

RM

2602

KERÉKTELEKI

R. k. kápolna (Keresztelő Szent János)

9604

Fő u.

hrsz.: 68/1, 68/2

barokk

1746

A település középpontjában, két utca kereszteződésében, szabadon álló, egyhajós, polygonális szentélyzáródású templom, a szentély felett kontyolt nyeregtetővel, D-i homlokzatán oromfallal. A szentély Ny-i oldalához négyzet alaprajzú sekrestye csatlakozik. Fiókos dongaboltozatú hajó, dongaboltozatú szentély, a hajó bejárati oldalán fakarzat. Berendezés: tabernákulum és padok, 18. század közepe. Jerebicsi Stehenics János győri kanonok családja részére építtette kriptakápolnául 1746-ban. A főoltárképet Stehenics Zsófia készítette 1860-ban. A második világháborúban megsérült, 1950 körül állították helyre, ekkor épült a sekrestye és a fakarzat is. Kápolnakertben: második világháborús emlékmű és fa harangláb.

BK

9604

KESZTÖLC

Mutató

Szőlős > Kültérület

10731

Szent Vendel-szobor**10731**

Esztergomi út 28. előtt
 hrsz.: 809
 historizáló
 19. század második fele

Körülkerített helyen, hasáb alakú talapzaton, fém esőtető alatt álló, a szentet imára kulcsolt kézzel, 18. századi nemesi öltözetben, lábánál koronával és báránnyal ábrázoló szobor. Bal oldalán pástortbot. Készült a 19. század második felében.

BK

10737

R. k. templom (Szent Kelemen)**10737**

Temető u.
 hrsz.: 1
 késő barokk
 1800

Szabadon álló, egyhajós, kosáríves szentélyzáródású, Ny-i homlokzati tornyos templom, a szentély felett kontyolt nyeregetetővel, a szentély D-i oldalához csatlakozó, félnyeregetős sekrestyével. Hajóban és szentélyben csehsüveg boltozat. A hajó bejárati oldalán karzat. Falképek és mozaikok: 1987 (Nyilasi Tibor). Berendezés: jellemzően 1860 körüli és 20. század; szószekek, faszobrok és körmeneti kereszt: 18. század vége. Orgona: 1840 körül, átépítve: 1905 (Szalay Gyula). Korábbi templom felhasználásával épült Illyés István adományából, 1789–1800 között.

BK

10736

Feszület**10736**

Temető u. 2. előtt
 hrsz.: 685
 késő barokk
 1790

A plébánia épülete előtt, hasáb alakú, párkánnyal és lábazzal tagolt, feliratos talapzaton álló, hasáb alakú talapzatos, háromkaréjos szárazban végződő kőfeszület, korpusszal. A kőfeszület talapzatánál Szűz Máriát ábrázoló dombormű. A talapzat felirata szerint 1790-ben állították.

BK

KÜLTERÜLET

10738

Szent Orbán-szobor**10738**

Temető mögötti szőlő
 hrsz.: 0120/26
 historizáló
 19. század második fele

A temető mögötti szőlőben, hasáb alakú, levéldíszes párkánnyal és lábazzal tagolt talapzaton, fém esővédő tető alatt álló, eredetileg színezett szobor. A szentet pápai díszöltözetben, tiarával, pástortbottal, jobb kezét áldásra emelve ábrázolja.

BK

KLASTROPUSZTA

Kolostorrom

2494

hrsz.: 0139/3

gótikus

14–15. század

A település központjától kb. 4 km-re, DK-i irányban fekvő, bekerített romegyüttes. Az egykori kolostor épületeiből egy nyújtott, poligonális záródású, támpilléres szentély, a szentély É-i falához csatlakozó négyszög alaprajzú sekrestye, valamint az ahhoz kapcsolódó, a nyolcszög öt oldalával záródó másik épületrész, valószínűleg cinterem látható. A falmaradványok részben védőtető alatt. Az Árpád-kori falak fölé a 14. század végén vagy a 15. század elején épült templomot és kolostort, valószínűleg 1541–1543 táján, tűzvész pusztította el.

BK

2494

KISBÉR

Batthyány-kastély (Batthyány Kázmér Kórház)

2563

Batthyány park 6.

hrsz.: 1068

klasszicista

1840 körül

A település központjában, szabadon álló, U alaprajzú, egyemeletes, kontytetős kastély-épület. É-i szárnyához, merőlegesen, későbbi szárny kapcsolódik, klasszicista vakolat-architektúrával. A főhomlokzat középtengelyében kosárisíves kocsiahajtó, fölötte, két oszloppár által tartott kovácsoltvas rácsos erkély. Egytraktusos, oldalfolyosós elrendezésű, a kocsiahajtó és földszinti terek boltozottak, a többi síkmennyezetes. Kétkarú lépcsőház vörös mészkő lépcsőfokokkal és öntöttvas korláttal. Az U száraiban mellék-lépcsőházak. A terek az új funkciónak megfelelően erősen átalakítva, új burkolatok és nyílászárók. 1768 körül építtette Batthyány Tivadar. Az 1840-es években átépítették, ekkor épült az É-i toldalékszárny is. 1849-ben elkobozták a Batthyány családtól és a Wenckheim családnak adták. 1853-tól Királyi Katonai Mentelep volt. 1939-ben tiszti kaszinóvá alakították. 1946 óta működik kórházként. Főhomlokzatát 1977-ben újították fel, külsejét 1983-ban tatarozták. A kastély egykori parkjában: a 20. század második felében épült melléképületek és az ún. Kozma-emlékhely (trsz.: 9886).

BK

2563

Emlékoszlop

9885

Batthyány park

hrsz.: 1071

historizáló

1899 után

A park D-i részén álló, beton talapzatra helyezett hasáb alakú emlékoszlop. A talapzaton emléktábla, a pilléren a legkiválóbb törzsmének nevei, évszámokkal. Készült 1899 után.

BK

9885

9886

Kozma Ferenc mellszobra**9886**

Batthyány park

hrs.: 1068

historizáló

1892

A Batthyány-kastély kertjében, szabadon álló, többszörösen tagolt, hasáb alakú talapzatra helyezett mellszobor, elő- és hátoldalán felirattal. Készült: 1892 (Horváth Adorján). Közeliében található az ún. Kozma-pihenő: egy kőpad és négy kerek lapú kőasztal. Leveldi Kozma Ferencnek, a magyar lótenyésztés kiemelkedő alakjának állít emléket.

BK

9106

Magyar Királyi Lovarda**9106**

Batthyány park

hrs.: 1071, 1598, 1599/1

historizáló

1853 után

A Batthyány-kastélynal szemben fekvő területen álló épületegyüttes. Középen, szabadon álló, téglalap alaprajzú, oromfalas, nyeregretős, fedett lovardaépület. Romantikus vakolat-architektúrával, az oromfal csúcsán Kossuth-címer. A lovarda két oldalán, U alaprajzú, földszintes istálló- és gazdasági épületek. Jelentősen átalakítva. Az 1848-1849-es szabadságharc után Batthyány Kázmértól a birtokot elkobozták és I. Ferenc József rendelkezése, 1853-ban, Királyi Katonai Mentelepet állítottak fel itt.

BK

9887

Wenckheim Béla lovasszobra**9887**

Batthyány park

hrs.: 1071

historizáló

1900

A Batthyány-kastély előtt, szabadon álló, hasáb alakú talapzaton álló, életnagyságúnál kisebb bronzszobor. Készült: 1900-ban (Fadrusz János).

BK

2561

R. k. templom (Nagyboldogasszony)**2561**

Batthyány tér 5.

hrs.: 105

késő barokk

1791

A település központjában, szabadon álló, kereszt alaprajzú, egyenes szentélyzáródású, két, D-i homlokzati tornyos templom, a szentély felett kontyolt nyeregretővel, a szentélyzáródás É-i oldalához kapcsolódó kétszintes, téglalap alaprajzú sekrestyével. A tornyok sisaknélküliek, ballusteres attikával lezártak, a két tornyot ballusteres korlát köti össze. Csehsüveg boltozatú és félkupolás belső terek, a hajó bejárati oldalán karzat. Falképek: 1938 (Döbrentei Gábor). Festett üveglakok: 1982 (Mohay András). Berendezés: jellemzően 18. század vége és 19. század második fele; főoltárkép: 1889 (Koroknyai Ottó). Épült 1780–1791 között, tornyait 1828-ban emelték. 1977-ben felújították. A templom Ny-i hajófala előtt: kőfeszület fémkorpusszal, 19. század vége.

BK

R. k. plébániaház**2562**

Batthyány u. 5.

hrsz.: 107

barokk

18. század

A település központjában, szabadon álló, téglalap alaprajzú, egyemeletes, kontytetős lakóház, utcai homlokzatán aedikulás bejárati előcsarnokkal, az udvari homlokzaton téglalap alaprajzú lépcsőházzal, Petőfi u.-i végén földszintes, nyeregtetős toldalékkal. Egytraktusos, oldalfolyosós alaprajzi elrendezésű, a földszinten fiókos dongaboltozatú, az emeleten csehsüveg boltozatú terek. Az 1981-ben végzett homlokzati felújítás során távolították el a 19. század végén készült ablakkereteket.

BK

2562

Nepomuki Szent János-szobor**10739**

Szent János tér

hrsz.: 808

barokk

1770 körül

Vasráccsal elkerített területen, hasáb alakú talapzaton álló szobor, a szentet papi ornátusban, kezében keresztel ábrázolja. A szobor feje letört. Készült 1770 körül.

BK

10739

HÁNTA**Ev. templom****2555**

Kossuth u. 41/a.

hrsz.: 52

késő barokk

1802

Utcavonaltól beljebb, szabadon álló, egyhajós, téglalap alaprajzú, nyeregtetős templom. A főhomlokzat középtengelyében vízszintes záradékú bejárat, fölötte kőtablán évszám: 1802. Gerendás fáfödém, a bejáratnál két oszlopra támaszkodó fakarzat. Berendezés: 19. század eleje; keresztelőkút: 1925. Épült 1802-ben. A templom előtt: fémszerkezetű harangláb; L alaprajzú, földszintes lelkeszlak.

BK

2555

KISIGMÁND**Ref. templom****2564**

Fő u. 29.

hrsz.: 211

késő barokk

1796

Saroktelken, a telek belsejében, szabadon álló, egyhajós, téglalap alaprajzú templom, É-i homlokzata előtt toronnyal, D-i záródása felé kontyolt nyeregtetővel. A K-i homlokzat kapujának zárókövében évszám: 1796. Síkmennyezetes hajó. Berendezés: padok 18. század vége; úrasztala: 1899. Épült 1796-ban, tornya 1914-ben. 1982-ben felújít

2564

tották. Ugyanazon a telken: L alaprajzú, földszintes lelkészlak, 1914. Kertjében: római kori szarkofágfedő.

BK

KOCS

R. k. plébániaház

2605

Arany János u. 5.

hrsz.: 807/1

barokk

1749

Zártorú beépítésben álló, L alaprajzú, földszintes, kontyolt nyeregtetős épület. K-i oldalához kerítésfal csatlakozik, benne kőkeretes gyalogkapu, két nyolcszögletű pillér között kocsibehajtó. Az utcai szárny udvari homlokzatán befalazott tornác. Az utcai szárny egytraktusos, oldalfolyosós elrendezésű, belső terei síkmennyezetesek, stukkódísz maradványokkal. Folyosóján a templomból (trsz.: 2610) idekerült, kőből faragott Esterházy-címer. Az udvarban gazdasági épületek. Épült 1749-ben (építész: Fellner Jakab?).

KCs

R. k. templom (Szentháromság)

2610

Dadi út 1.

hrsz.: 1

historizáló

1880

Dombon, szabadon álló, keletelt, egyhajós, egyenes szentélyzáródású, nyeregtetős templom, Ny-i homlokzata előtt toronnyal, a szentély É-i oldalához kapcsolódó sekrestyével. Homlokzatain historizáló, támpilléres, kapubélletes vakolat-architektúra. Bejárát felett építési tábla évszámmal: 1880. Síkmennyezetes hajó, fiókos dongaboltozatú szentély, a hajó bejárati oldalán karzat. Falképek: 1880. Orgona: 1892 (Rieger Testvérek). Épült a 1746-ban (építész: Kutner Jakab), tornya 1759-ben készült (építész: Fellner Jakab). Gróf Esterházy Miklós költségén 1880-ban átépítették (építész: Schallhammer D.).

KCs

Kúria (Önkormányzat)

2609

Kossuth u. 7.

hrsz.: 524

historizáló

1887

Szabadon álló, téglalap alaprajzú, földszintes, kontyolt nyeregtetős épület, melyhez nyaktagokkal, az utca felé U alakot bezárva, később hozzáépített oldalszárnyak csatlakoznak. A főépület középtengelyében két pillére támaszkodó timpanonos portikusz. A főépület középfolyosós elrendezésű, belső terei síkmennyezetesek. Épült 1820 körül. Az 1887-es átépítéskor csatolhatták a téglalap alaprajzú kúriához a két szárnyat, a gazdasági épületeket. Az 1930-as évektől községháza.

KCs

2605

2610

2609

Lakóház (Tájház)**10949**

Kossuth u. 101.
 hrsz.: 591/1

–

1799

Fésűs beépítésben álló, előkertes, téglalap alaprajzú, földszintes, nyeregretős, nádfedeles épület. Két ablaktengelyes homlokzata faormozatos. Az első szoba mestergerendáján 1799-es évszám. Az udvarban fahidas és kút. 1996-ban felújították. Népi műemlék.

KCs

10949

Majorsági épület**2611**

Szabadság u.
 hrsz.: 1273/9

–

–

A főépületet lebontották, helyére modern épület került, csak a hátsó gazdasági szárny és az alatta lévő dongaboltozatos pince maradt meg a 18. század végi épületből.

KCs

KOMÁROM*Mutató*

Ácsi erdő > Külterület

Csillagerőd > Külterület

Igmándi erőd > Külterület

Koppánymonostor

Monostori erőd > Külterület

Szőny

KOPPÁNYMONOSTOR**Nepomuki Szent János-szobor****2375**

Koppány vezér u. 61–63. között

hrs.: 2554

barokk

1718

A község főutcáján, utcák keresztesződésében, szabadon álló, négyzet alaprajzú, törtvonalú oromfallal lezárt, kontyvetős védőépületben elhelyezett szobor. A szent papi öltözetben, kezében kereszttel és pálmaággal látható. Talapzatán évszám: 1718. A védőépület a 20. század első felében épült, oldalán második világháborús emléktábla.

BK

2375

2580

SZÖNY

R. k. templom (Mária Mennybevitele)**2580**

Széchenyi u.

hrsz.: 4004

barokk

1777

Szabadon álló, egyhajós, egyenes szentélyzáródású templom, D-i homlokzata előtt toronnyal, a szentély felett kontyolt nyeregetetővel, a szentély K-i és Ny-i oldalához csatlakozó mellékterekkel, a sekrestyével és kápolnával. Csehüveg boltozatú hajó és szentély, a hajó bejárati oldalán karzat. A belső térben pilasztereken, a nyílások fölött füzérdíszes stukkódíszítés. Falképek: 1973 (Nemcsics Antal). Berendezés: 18. század második fele. Orgona: 1781 (Johann Ignaz Zeisky), átépítve. Építtette gróf Zichy Miklósné, Berényi Erzsébet grófnő 1777-ben (építész: Fellner Jakab). 1891-ben, 1958-ban és 1971-ben felújították.

BK

11162

Gyürky-kastély (Selye János Városi Kórház)**11162**

Széchenyi u. 2.

hrsz.: 4576

historizáló

1913

Parkban, szabadon álló, U alaprajzú, háromszintes, manzárdtetős épület. Íves kerti és főhomlokzati középrizalittal a középső szárny előtt. A kerti homlokzat előtt kőbábo-s terasz. Síkfödémés belső terek, díszteremben stukkók. Az utcavonalon két, téglalap alaprajzú pavilon között, kovácsoltvas kapu. Építtette gróf Gyürky Viktorné, báró Solymossy Irma Mária 1912–1913 között (építész: Ferdinand Fellner és Hans Hellmer). 1945-ig a család tulajdonában volt az épület, 1946-tól kórház. Belső terei az új funkciónak megfelelően átalakítva. Felújítva 1995-ben.

HR

2582

Szentháromság-szobor**2582**

Széchenyi u. 2.

hrsz.: 4576

barokk

1763

Az egykori Gyürky-kastély (trsz.: 11162), parkjában, szabadon álló, ívelt alaprajzú, volutás, párkánnyal lezárt, feliratos talapzatra helyezett szoborkompozíció. A felirat felett kettős címerrel, a felirat alatt olтарasztallal. A talpazat alsó volutáin, két térdeplő, lanternát tartó angyal. A talpazat párkányán emelkedik a felhőkoszorúkkal és puttókkal díszített oszlop, tetején Mária Mennybevitele szoborkompozíció a Szentháromság ábrázolásával. Az oszlop két oldalán Szent Flórián és Néri Szent Fülöp szobrai. Talapzata feliratai szerint a komáromi földrengés emlékére állíttatta gróf Zichy Miklósné, Berényi Erzsébet. 1913-ban gróf Gyürky Viktorné, báró Solymossy Irma Mária bárónő helyreállíttatta. Felújítva 1945 után és 2001-ben.

BK

R. k. plébániaház**2581**

Széchenyi u. 3.

hrsz.: 4005

késő barokk

1788

Szabadon álló, téglalap alaprajzú, földszintes, kontyvetős épület. Kétraktusos elrendezésű, L alakú folyosóval, donga- és tükörboltozatú belső terek, részben eredeti nyílászárók, az ablakokban vasrács. Építtette gróf Zichy Miklósné, Berényi Erzsébet 1788-ban.

BK

2581

KÜLTÉRÜLET**1849-es honvédelemkű****10730**

Ácsi erdő

hrsz.: 016/b

–

1870

A Komáromból Ácsra vezető út 92. km-ének közelében, körbekerített területen, lépcsős alépitményen, hasáb alakú talapzaton álló oszloptörzs, azon tölgykoszorú és koronás magyar címer. Állíttatta Komárom vármegye 1870-ben.

BK

10730

Csillagerőd**9736**

hrsz.: 803

–

1850–1870 között

Téglalap alaprajzú, külső fallal épített erőd, mind a négy sarkán egy-egy bástyával. Három (K-i, D-i és Ny-i) oldalán a falak belső oldalán több méter vastag sánc fut végig. A két D-i bástya mindkét szárnyában, illetve a két É-i bástya D-i nyaktagjában oldalazó kazamaták találhatók. A D-i oldal közepén elfalazott bejárat található. Az É-i, ún. torok oldalon belső földtöltés nélküli, többszörösen megtört lőréses védőfal zárja le a bejáratot. A sáncok által határolt területen belül áll az erőd eredeti épülete, egy ovális alaprajzú „reduit”, amely az erőd bejárata felé nyitott. Ezt a belső kaszárnyát három kisebb, annak külső falából kiálló, kiugró védmű oldalazza. Az épület tetején földtöltés óvja a boltozatokat, melyeken gyalogsági védőállásokat alakítottak ki. A 16. századi Szent Péter-palánkot a 17. században többször is kibővítették, a 18. század elején az osztrák örökösödési háború miatt megerősítették. A 19. század elején a már Csillagerődnek nevezett támpontot újból korszerűsítették, az akkori osztrák erődítési elveknek megfelelően. Az erődítmény egyetlen ostomára az 1848–1849-es szabadságharcban került sor: az osztrák csapatok sikertelenül támadták. Csak a fegyverletétel után vonultak ki belőle a magyar honvédek. 1860–1870 között a háborús pusztításokat kijavították és átépítették az erősséget. 1945-ig a katonaság kezelésében maradt. 1945 után először szükséglakások voltak benne, majd raktárak, nagykereskedés, gombatelep, stb. Az erődöt kívülről szárazárok veszi körbe, amely az É-i oldal középső traktusának kivételével a mai napig is látható.

TG

9736

8831

Igmándi erőd

8831

Igmándi út 64.

hrsz.: 1171

–

19–20. század

U alakban megtört, tízsög alaprajzú erődítmény, melynek torokoldalán ötszög alaprajzú elővédmű található. Egyszintes, minden helyisége boltozott. A várható támadási irányból, D-ről, vastag földtöltések fedezik az építményeket, nyílások csak É-ra, illetve a kaszárnyaudvarra néznek. A boltozott termek födémjeit is több méter vastag földtöltések óvják, melyek tetején löveghangárokat, keresztsáncokat, gyalogsági és tüzérségi löállásokat alakítottak ki. A szimmetriára való törekvés elve szerint az erődnek két bejárata van, eredetileg felvonóhidás kapukkal és a nyílások előtt ún. diamant-árokka, melyek napjainkra nagyrészt eltűntek, illetve feltöltődtek. Az erőd 1871–1877 között épült, az új osztrák erődítési elveknek megfelelően. Az épület katonai eseményekben nem vett részt. 1945-ig kaszárnya, illetve raktár volt. Utána a Szovjetunióból, hadifogságból hazatért katonák gyűjtő- és vizsgálóhelye lett. Később szociális, kulturális, illetve ipari célra vették igénybe a kazamatáit. Jelenleg részben múzeumi, részben raktározási célokra használják a helységeit. Az erőd az új osztrák elveknek megfelelően a 19. század második felében épített, ún. Artilleriefort. Az egész erődöt falazott szárazárok veszi körül, melyet déli szakaszán az ellenlejtőbe épített kazamatafolyosó fedez.

TG

10723

Monostori erőd

10723

Homokhegy

hrsz.: 1948

–

19–20. század

Az erőd egy központi udvart körbevevő, szabálytalan, sokszög alaprajzú védművek egy-egy. Az épületegyüttes Ny-i és D-i oldalának közepén egy-egy többszintes oldalazómű, az É-i oldalán egy háromszintes ágyúbástya található, a vár bejárata keleten van. Az erőd területén földalatti folyosókkal összeköttetésben álló önálló elemek találhatók: a bejárat és parancsnoki épület, a K-i oldalazó feltorony, a pékség, a D-i kaponier, a DNy-i sarokvédmű, a Ny-i kaponier, az ÉNy-i sarokvédmű, a Dunai-bástya, a tiszti épület, a kórház, az istálló és a löoktató terem. Az ezek által határolt nagyméretű belső udvar beépítetlen. Az erőd épületei egy, illetve négyzetesek, külső homlokzataik zömében szabálytalan sokszögűre kifaragott, de egymással pontosan érintkező faragott kő burkolatúak. Az építmények minden nyílása, kivéve a lőréses, a belső oldalra néz, kereteik zöme vörös mészkőből készült. A komáromi Homokhegyen az első erődítményt a napóleoni háborúk idején építették, majd az 1848–1849-es szabadságharc alatt egy háromszintes, kazamatázott vár építését kezdték el. 1850 és 1871 között egy új erődítményt emeltek, amelynek építése azonban nem fejeződött be. Az erőd felépülése után harci cselekményekben nem vett részt. Utászaktanya és hadszertár volt, majd a második világháború után szovjet katonai raktár lett. Az 1970-es évek elejétől a Szovjet Déli Hadseregcsoporthoz legnagyobb lőszerraktárává vált. Az erődöt szárazárok veszi körbe, melynek külső falában végig egy (néhol kétszintes) lőréses boltozott kazamata fut, ahonnan az árkot fedezni lehetett.

TG

KOPPÁNYMONOSTOR > **KOMÁROM****KÖMLŐD****Ref. Ielkészlak (iskola) 2614**

Szabadság u. 19.

hrsz.: 3

historizáló

19. második fele

A ref. templom (trsz. : 2612) mellett, szabadon álló, homlokzatával a Pálóczi Horváth Ádám u. felé forduló, téglalap alaprajzú, földszintes, kontyolt nyeregtetős épület, udvari homlokzatához épült toldalékokkal. Utcai homlokzatán, a középtengelytől D felé, háromszögű oromzattal lezárt, enyhe kiülésű rizalit. Belső teljesen átalakított. Az udvarban újabb melléképületek. Épült korábbi épület felhasználásával a 19. század második felében. Az épület homlokzatán: az itt született Pálóczi Horváth Ádám költő és Obernyik Károly színműíró emléktáblája.

RM

2614

Ref. templom 2612

Szabadság u. 21.

hrsz.: 1

késő barokk

1784

Saroktelken, szabadon álló, egyhajós, téglalap alaprajzú, nyeregtetős templom, K-i homlokzata előtt toronnyal. Síkmennyezetes belső tér, a bejáratú oldalon fakarzattal. Berendezés: padok, szószék, keresztelőkút: 1781. A korábbi, 1740-ben épült templom felhasználásával épült 1784-ben. Tornya 1829–1830 között készült. 1882-ben új tetőszerkezetet kapott, 1920-ban és 1988-ban felújították.

RM

2612

Hugonny-kúria (iskola és diákokthon) 2615

Szabadság u. 23.

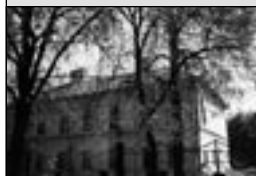
hrsz.: 440

klasszicista

1820 körül

Körbekerített, parkosított telken, szabadon álló, téglalap alaprajzú, egyemeletes, kontyolt nyeregtetős épület, amelynek hátsó homlokzatához, a 19–20. században épült, szabálytalan alaprajzú toldalékszárnyak csatlakoznak. Főhomlokzatán szegmentíves kapu. Belső terei síkfödémesek, a földszinti sarokterem fiókos dongaboltozatú. Jelentősen átalakítva, részben 19. századi nyílászárókkal. Feltehetően a Pázmándy család által, a 18. század közepén építettett, földszintes barokk kúria átalakításával jött létre 1820 körül. A 20. század elejétől gróf Hugonny Béla birtokolta, 1928-tól a Simontsits családe volt.

RM

2615

2613

Perczel-kúria

2613

Szabadság u. 54., 54/a.
 hrsz.: 275/9, 10
 késő barokk
 18. század vége

Utcavonalon, szabadon álló, téglalap alaprajzú, földszintes, nyeregtetős épület. Oromfalas utcai homlokzatán két, fekvő ovális padlásablakkal. Utcai és udvari homlokzatai faltükrökkel tagoltak. Utcai ablakokban kovácsoltvas rácsok, 18. század vége. Belső terek jelentősen átalakítva. Feltehetően a nádasi Sárközy család építtette a 18. század végén, 1846 után került a Perczel család tulajdonába, a 19. század második felében a Szemerey család birtokolta.

RM

KÖRNYE*Mutató*

Nagytagyospuszta > Külterület

2616

R. k. templom (Háromkirályok)

2616

Alkotmány u.
 hrsz.: 1
 historizáló
 1866

Szabadon álló, egyhajós, egyenes szentélyzáródású, K-i homlokzati tornyos templom, a szentély felett kontyolt nyeregtetővel, a szentély É-i oldalához csatlakozó kétszintes sekrestyével. A főhomlokzaton, és az oldalhomlokzatok első tengelyén gazdag, romantikus vakolat-architektúra. A főhomlokzat középtengelyében lévő bejárat előtt oszlopos, timpanonos kapuépítmény, felette, a főpárkányon, a gróf Esterházy család címere. Csehstüveg boltozatú hajó, félkupolás szentély, a hajó bejárat oldalán karzat. Falképek: 1937 (Pandur József). Berendezés: jellemzően 1870 körüli; néhány barokk berendezési tárgy; a templomhajóban másodlagosan elhelyezett román kori oszlopfejezet. Építtette az Esterházy család 1746-ban (építész: Kutner Jakab). 1774-ben átépítették (építész: Fellner Jakab). A templomot 1857-ben tűzvész pusztította el. Az Esterházyak 1865–1866 között újjáépítették (építész: Ybl Miklós, 1860 előtti terv). 1955-ben és 1966-ban helyreállították.

RM

2617

R. k. plébániaház

2617

Alkotmány u. 11.
 hrsz.: 7/1, 7/2
 barokk
 1780 körül

Utcavonalon álló, téglalap alaprajzú, földszintes, nyeregtetős épület. Oromzatos homlokzatának D-i oldalához csatlakozó, falazott kerítés, gyalogkapuval köti össze egy kisebb, téglalap alaprajzú, földszintes, nyeregtetős, oromzatos, két ablaktengelyes homlokzatú épülettel. A nagyobb épület udvari homlokzata félköríves, mellvédés, részben beüvegezett tornácú. Épült 1780 körül, 1888-ban átalakítva. A kertben: római kori, középkori és barokk kőfaragványok.

RM

KÜLTERÜLET

Konkoly Thege-kúria**2619**

Nagytagyospuszta

hrsz.: 3663/1

klasszicista

19. század első fele

Szabadon álló, téglalap alaprajzú, földszintes, kontyolt nyeregtetős épület. Átalakított homlokzata közepén, pilléreken nyugvó, mellvédes, részben beüvegezett, napsugaras díszű timpanonnal lezárt, nyeregtetős, erősen előrelépő portikusz. Belső terei jelentősen átalakítva. Építette a Konkoly Thege család a 19. század első felében.

RM

2619

Körtemplom maradványai**6830**

Külterület

hrsz.: 0583

román

13. század közepe

A Vértessomló felé vezető műút mellett álló templom alapfalainak változó magasságú, kiegészített maradványai. Hajója belül kör, kívül tíszög alaprajzú, K-i oldalán félköríves szentéllyel, Ny-i oldalán bejáratral. A szentélyben falazott oltár maradványai. A középkori Avas falu templomának falai, melyeket 1967-ben tártak fel.

CsL

6830

LÁBATLAN

Ref. templom**2495**

Dózsa György u.

hrsz.: 2285

gótikus

15. század

Domb tetején, szabadon álló, keletelt, egyhajós, poligonális szentélyzáródású templom, Ny-i homlokzata előtt, támpillérekkel megerősített toronnyal, a szentély felett kontyolt nyeregtetővel. A hajó fala a K-i oldalon párkánymagasságig középkori eredetű. A szentélyen és a D-i oldalon támpillérek, gótikus ablakok és kapu, a szentély É-i oldalán gótikus sekrestyeajtó. Síkmennyezetes belső tér, a hajó bejárati oldalán fakaztat. Berendezés: úrasztala: 1825; keresztelőmedence: 1887 (Gerenday-gyár); faberendezés többi része: 1873. Árpád-kori eredetű templom helyén épült a 14–15. században. A támpilléres tornyot 1788-ban építették a homlokzathoz, 1894-ben neogótizálták, a középkori részek jelentős elbontásával, ekkor épült a torony ÉK-i oldalán található todaléképítmény is. 1997-ben és 2000-ben felújítva. A 2000-ben folytatott kutatás során egy vélhetően 14. század előtti templom falsarkát tártak fel.

BK

2495

LEÁNYVÁR

R. k. templom (Árpád-házi Szent Erzsébet)

2496

Erzsébet u. 127.

hrsz.: 478/1

klasszicista

1822

A község főutcáján, szabadon álló, egyhajós, egyenes szentélyzáródású, K-i homlokzati tornyos templom, a szentély felett kontyolt nyeregtetővel, a szentély É-i oldalán sekrestyével. Kapuja felett márványtábla kronosztikonos építési felirattal. Csehsüveg boltozatú hajó és szentély, a hajó bejárati oldalán famellvédes karzat. Berendezés: jellemzően 19. század közepe; oltárkép: 19. század második fele (Müller F.). Orgona: 1896 (Vavró Mátyás). A királyi tanács költségén épült 1822-ben. A templom előtt: kőkereszt, 19. század második fele. Ugyanezen a telken áll a régebbi és új plébániaépület.

BK

Lakóház

10950

Erzsébet u. 137.

hrsz.: 474/1

–

19. század vége

A község főutcáján, fésűs beépítésben álló, téglalap alaprajzú, földszintes, kontyotetős épület. Udvari homlokzatán széles ereszpárkány, középső bejárati ajtaja széles szalagkezzel körbevett. Eredetileg szoba – konyha – kamrából álló lakóház, hozzá kapcsolódó istállóval. Részben átalakítva, eredeti nyílászárókkal. Istálló romos. Épült a 19. század végén. Népi műemlék.

BK

MAJK > OROSLÁNY, KÜLTERÜLET

MÁRIAHALOM

Pince-présház (Tájház)

10824

Petőfi út 164.

hrsz.: 232

–

19. század vége

Szabadon álló, téglalap alaprajzú, kétszintes, nyeregtetős présház. Vízszintes záradékú ablakokkal és pincejárattal. Belső terei az új funkcióknak megfelelően átalakítva. Épült a 19. század végén.

BK

R. k. templom (Szent János evangélista)

2497

Széchenyi u.

hrsz.: 318/1

késő barokk

1824

A község főutcájának kiteresedésében, szabadon álló, egyhajós, egyenes szentélyzáródású, K-i homlokzati tornyos templom, a szentély felett kontyolt nyeregtetővel, a szentély

2496

10950

10824

2497

É-i oldalához csatlakozó sekrestyével. Csehsüveg boltozatú hajó és szentély, a hajó bejárat felőli oldalán karzattal. Falképek: 1945 után (Kákonyi Asztrik). Berendezés: főoltár és szószék: 1770 körül; mellékoltárok: 19. század második fele. Orgona: 1883 (Országh Sándor). Épült 1821–1824 között.

BK

Lakóház 2498

Széchenyi u. 25.

hrsz.: 22/1

–

1896

Fésűs beépítésben álló, téglalap alaprajzú, földszintes, nyeregtetős lakóház, az eredeti lakórészhez csatlakozó, új építésű garázzsal. Oromzatos utcai homlokzatán félköríves fülke, benne Jézus Szíve szoborral. Udvari homlokzatán oszlopos, mellvédes tornác. Szoba – konyha – szoba elrendezésű, gerendás famennyezettel. A konyhából kétoldalt nyíló szobákba vezető ajtók béléte figurális domborművekkel díszített, évszámmal. Építtette Schäffer József, a faragványok készítője, 1896-ban. Népi műemlék.

BK

2498

Lakóház 2499

Széchenyi u. 28.

hrsz.: 353/2

–

1910

Fésűs beépítésben álló, téglalap alaprajzú, földszintes, nyeregtetős lakóház, az eredeti lakórészhez csatlakozó istállóval, az udvarban különálló kocsiszínnel. Oromzatos utcai homlokzatán szegmentíves tornácbejárat, udvari homlokzatán faragott faoszlopos, famellvédes tornác. Szoba – konyha – szoba elrendezésű, gerendás famennyezettel, részben átalakítva. A tornácról az egykori konyhába vezető ajtó béléte figurális domborművekkel díszített, évszámmal. Építtette Schäffer József, a faragványok készítője 1910-ben. Népi műemlék.

BK

2499

MOCSA

R. k. templom (Rózsafüzér királynője) 2565

Hősök tere

hrsz.: 1

barokk

1758

Kőfallal körülvett magaslaton, szabadon álló, keletelt, egyhajós, egyenes szentélyzáródású templom, Ny-i homlokzata előtt toronnyal, a szentély felett kontyolt nyeregtetővel, a hajó D-i, és a hajó valamint a szentély É-i oldalához csatlakozó, alacsonyabb, félnyeregtetős mellékterekkel. Síkmennyezetes hajó és mellékterek, a hajó bejárati oldalán karzat, csehsüveg boltozatú szentély és karzatalj. Falképek és díszítőfestés: 20. század. Berendezés: jellemzően 18. század második fele, az újabb főoltáron és mellékoltárokon is barokk részek. Építtette gróf Csáky Miklós esztergomi érsek, 1758-ban. 1851-ben és 1903-ban renoválták és bővítették. A templomkertben: kőfeszület, fémkorpusszal, 1875.

BK

2565

2566

10740

2569

Szentháromság-szobor

2566

Öreg u. – Kocsi út kereszteződésében

hrsz.: 216 és 639/1 határán

késő barokk

1824

Fémkerítéssel övezett területen álló szoborcsoport. Hasáb alakú lábazzal és párkánnyal tagolt talapzaton álló pillér. A pillér fejezetén, felhőkön trónoló Atya, Fiú alakja, fölöttük fém dicsfény, amelyről a Szentlélek galambja hiányzik. Készült 1824-ben.

BK

NAGYIGMÁND

Mutató

Ghiczypusza > Külterület

Nepomuki Szent János-szobor

10740

Jókai u.

hrsz.: 459

késő barokk

19. század közepe

Négyszeg alakú alépitményen, alul kihasadós, hasáb alakú párkánnyal lezárt talapzaton álló szobor. A szent papi ornátusban, bal kezében kereszt és pálmaág, jobbát szája elé emeli. Talapzata a 18. század második felében, a szobor a 19. század közepén készült.

BK

R. k. templom (Szent Mihály)

2569

Mansbarth Antal u.

hrsz.: 736, 737

barokk

1776

A község központjában, dombtetőn, szabadon álló, keletelt, egyhajós, egyenes szentélyzáródású, nyeregetős, Ny-i homlokzati tornyos templom, a szentély É-i oldalához csatlakozó sekrestyével. A homlokzat középtengelyében kapu, fölötté kőábrák építési felirattal, afölött az Esterházyak kőcímere. A szentély végfalán vakolt keretben újabb Madonna-mozaikkép. Csehstüveg boltozatú hajó és szentély, a hajó bejárati oldalán karzat. Falképek: 1920-as évek (?), megújítva 1990 (Závory Zoltán). Berendezés: jellemzően 18. század második fele. Orgona: 1894 (Rieger Testvérek). A középkori templomot 1747–1748-ban gróf Esterházy József felújíttatta (építész: Kutner Jakab). 1775–1776-ban a templomot megnagyobbították, ekkor épült tornya is (építész: Fellner Jakab). 1875-ben tornyát megkisebítették. Az épületet 1989–1990-ben felújították, ekkor került feltárára a középkori templom néhány részlete is.

BK

R. k. plébániaház**2570**

Mansbarth Antal u. 2.

hrsz.: 735

barokk

18. század közepe

A r. k. templommal (trsz.: 2569) szomszédos telken, szabadon álló, L alaprajzú, földszintes épület, hosszabbik szárnyán nyereg-, rövidebbik szárnyán kontyolt nyeregtetővel. Udvari homlokzatán kosáríves, falazott mellvédés tornác. Síkmennyezetes belső terek, 19. század végi, 20. század eleji nyílászárók. Épült a 18. század közepén. Az eredetileg téglalap alaprajzú épületet arra merőleges szárnnyal bővítették a 19. század végén.

BK

2570

KÜLTERÜLET**Ghyczy-kúria****10277**

Ghiczypusztá

hrsz.: 0154/4

historizáló

1860-as évek

Szabadon álló, téglalap alaprajzú, földszintes, kontyotetős épület, DNy-i sarkához kapcsolódó kétszintes, nyolcszögletű, pártázatos, nyerstégla toronnyal. Főhomlokzatán két fém előtető, a hátsó homlokzat előtt nagyméretű terasz. Síkmennyezetes belső terek, jelentősen átalakítva. Egyik helyiségében figurális díszítésű faburkolat (faragta: Cs. Kiss Ernő, 1987–1988). Építtette Ghyczy Pál az 1860-as években. 1949 után lakásokat alakítottak ki benne, 1983 után pihenőházzá alakították, 1997-ben felújították.

BK

10277

NASZÁLY*Mutató*

Billepusztá > Külterület

Vízimalom**2625**

Rákóczi u.

hrsz.: 212, 209

barokk

18. század második fele

Szabadon álló, téglalap alaprajzú, nyeregtetős malomépület, Ny-i oldalához épült alacsonyabb, félnyeregtetős toldalékkal. Belsőben faragott oszlopokkal alátámasztott födém, az egykori malom szerkezetének részeivel, vörös mészkő zsilippel. A telken több melléképület. Építtette az Esterházy család a 18. század második felében. A malom K-i homlokzata melletti malomárkon, az épület ÉK-i sarkához épülve, téglahíd (trsz.: 2623).

KCs

2625

2623

Fényespataki híd

2623

Rákóczi u.
 hrsz.: 210
 barokk
 18. század második fele

A malom (trsz.: 2625) ÉK-i sarkához épült egynyílású, boltozott, mellvéd nélküli téglahíd. Építtette az Esterházy család, 18. század második felében.

KCs

2624

Temetőkereszt

2624

Ságvári Endre u.: r. k. temető
 hrsz.: 77
 barokk
 1765

Alul kihasználódó, felül ívelt párkánnyal lezárt talapzaton álló kereszt. A kereszt vízszintes szárai háromkaréjos lezárásúak, függőleges szára ívelt párkányban végződik. A kereszt előlapján korpusz, hátoldalán Krisztus szenvedésének jelképei: lándzsák, tövisszörű, spongya. Állították 1765-ben.

KCs

KÜLTERÜLET

2620

Esterházy-kúria

2620

Billegpusztá
 hrsz.: 0218/1, 2, 3, 4
 barokk
 18. század közepe

Szabadon álló, téglalap alaprajzú, egyemeletes, kontyolt nyeregtetőes épület, hozzá kerítészakaszokkal, U alakban csatlakozó, egykorú földszintes melléképületekkel, illetve azok romjaival. Udvari homlokzatán kettős címer töredékei. A telken további egykorú melléképületek. Földszintje csehsüveg boltozatú, az emeleti terek síkmennyezetesek. Építtette az Esterházy család a 18. század közepén (építész: Fellner Jakab). 1763-ban a földrendés után kijavították. Jelenleg romos állapotban.

KCs

2622

Friedrich Jakob sírkeresztje

2622

Billegpusztá, temető
 hrsz.: 0246/2
 klasszicista
 1802

Szántóföldek által körülvevett kis erdőben álló, hasáb alakú, volutával díszített lábazattal és párkánnyal tagolt, feliratos talapzatra helyezett kőkereszt, korpuszal. A kereszthez tartozó lábazati elemen keresztbetett lábszárcsontok felett koponya. Körülötte 19. századi sírkövek. Felirata szerint: Jakob Friedrich síremléke, 1802.

KCs

NESZMÉLY

Mutató

Szőlőhegy > Külterület

Várhegy > Külterület

Ref. templom

2626

Fő u. 133.

hrsz.: 168

gótikus

14. század vége

Főút mellett, részben lőréses körítőfallal övezett kertben, szabadon álló, keletelt, egyhajós, poligonális szentélyzáródású templom, Ny-i homlokzata előtt toronnyal, szentélyzáródás felett kontyolt nyeregtetővel. D-i oldalán újabb előcsarnok. A torony és a hajó sarkain kő armírozás. A szentélyen gótikus ablaknyílások és támpillérek, az É-i homlokzaton gótikus boltozat részletei. Síkmennyezetes hajó, a Ny-i oldalon öntöttvas oszlopokkal alátámasztott karzat. Épült a 14. század végén, a 15. században bővítették, 1649-ben újjáépítették, majd 1787-ben megújították és bővítették, ekkor épült újjá tornya, és ekkor bontották el az É-i oldalról a kápolnát. Átépítve 1891-ben (építész: Mikus Sándor és Aughoffer Adolf) és 1932-ben. Körítőfala részben középkori eredetű. A templomkertben: római kori sírkőtöredék és gótikus faragványok.

KCs

2626

Lakóház

10987

Fő u. 140.

hrsz.: 355

–

1913

Fésűs beépítésben álló, előkertes, téglalap alaprajzú, földszintes, nyeregtetős épület. Végfalához épült, nyeregtetős gazdasági melléképületekkel. Udvari homlokzata előtt téglapilléres tornác. Tornác fölött LF 1913 felirat. Egytraktusos elrendezésű. Belül elfalazott szabadkémény és falitéka. Építtette Lévai Ferenc 1913-ban. Népi műemlék.

KCs

10987

KÜLTERÜLET

Királykút

2627

Szőlőhegy

hrsz.: 1816

–

19. század

Neszemény külterületén, a Szőlőhegy oldalában, vízmosság mellett elhelyezkedő, nagyméretű kváderkövekből rakott, kör alaprajzú fedett kútház, oldalában kőből faragott kifolyónyílás.

KCs

2627

Várrom**2628**

Várhegy
 hrsz.: 0113
 –
 15. század

Magas hegy tetején álló, két kúpként jelentkező, ma már csak romként létező, szabálytalan alaprajzú vár. Árkokkal határolt középső részének közepén négyszögletes torony csekély maradványa áll. Észak felől árkokkal határolt kisebb plató csatlakozik hozzá. Dél felől külsővár csatlakozik hozzá a hegynyeregtől kettős árokka elválasztva. A várról okleveles említés nem ismert. A helyiséget 1235-ben említik először a források. Későbbi említései szerint vám- és révhely volt. 1439-ben itt halt meg Albert király. A török hódoltság idején elpusztult, később újratelepült.

BB

NYERGESÚJFALU**R. k. templom (Szent Mihály)****2508**

Kossuth u. 59.
 hrsz.: 82
 barokk
 1770

2508

Szabadon álló, egyhajós, egyenes szentélyzáródású, D-i homlokzati tornyos templom, a szentély felett kontyolt nyeregtetővel, a szentély K-i oldalához épült téglalap alaprajzú sekrestyével. A homlokzat központengelyében nyíló kapu felett címeres, felíratos kőtábla, építési évszámmal. Csehstüveg boltozatú hajó és szentély, a hajó bejárati oldalán falazott karzat. Falképek: 1939 (Lohr Ferenc), restaurálva 2004–2005. Berendezés: jellemzően késő barokk; főoltárkép, 1871. A korábbi, valószínűleg középkori templom helyén épült 1720-ban. 1746-ban leégett és 1770-ben Mária Terézia építtette újjá. 1860-ban ismét leégett, Scitovszky János esztergomi érsek állíttatta helyre. A tornyot 1990 körül megerősítették. A templom előtt: vörös mészkő feszület, fém korpuszal, 19. század vége.

BK

R. k. plébániaház**2510**

Kossuth u. 61.
 hrsz.: 84
 barokk
 1770

2510

Utcavonalon, szabadon álló, téglalap alaprajzú, egyemeletes, kontyotetős saroképület. Urcai homlokzatán, lábazati magasságban, felíratos római kori kőtöredék. Kétraktusos elrendezés, a földszinten csehstüveg boltozatú, az emeleten síkmennyezetű belső terekkel, részben 18. század második feléből származó nyílászárókkal. Az emeletre bábozott korlátos, barokk falépcső vezet. Felújítva 1997-ben. A telek Ny-i és D-i oldalán kőkerítés, két kapuval. A telken újabb melléképület.

BK

R. k. kápolna romjai (Szentháromság)

2511

Sánchegy
 hrsz.: 1439/5
 barokk
 1731

A Sánchegy É-i lejtőjén található kápolnarom. Az alacsony falmaradványokat a növényzet benőtte, egy szarkó áll, talán eredeti helyén. Épült 1731-ben. 1945-re romossá, 2001-re rommá vált.

BK

2511

Kőkereszt

2509

Sánchegy
 hrsz.: 1439/5
 historizáló
 1864

A Sánchegyen fekvő temető és a kápolnarom (trs.: 2511) közötti földút mentén, talapzaton álló, vörös mészkő kereszt, fém korpusszal. A talpzat előoldalán német és magyar nyelvű feliratok, valamint 1864-es évszám.

BK

2509

OROSzlÁNY*Mutató*

Majk

Majkpuszta > Külsőterület

Vértesszentkereszt

Ev. templom

9672

Alkotmány u.
 hrsz.: 1328/1
 késő barokk
 1787

Saroktelken, szabadon álló, egyhajós, egyenes szentélyzáródású templom, D-i homlokzata előtt toronnyal, a szentély felett kontyolt nyeregtővel, a szentélyhez Ny-i oldalon csatlakozó sekrestyével. Bejárati kapuja felett vörös mészkő, feliratos tábla, építési évszámmal. Síkmennyezetes hajó és szentély, a hajó három oldalán, kompozit fejezetes oszlopon nyugvó falazott mellvédés karzat. Berendezés: jellemzően copf. Orgona: 1792 (pesti mester), átépítve, 1963. Épült 1787-ben, 1898-ban és 1987-ben felújították. A templom mellett: L alakú, földszintes, nyeregtetős, jelentősen átépített lelkészlak, melléképületekkel.

CsL

9672

2380

KÜLTERÜLET

Majki kamalduli remetesség**2380**

Majkpuszta

hrsz.: 032/1, 032/2, 061/9, 062, 072, 073, 074/1–20, 075, 076, 078, 083

barokk

1733–1770

Oroszlánytól DK-re, egykori területének, illetve parkjának megmaradt részén álló kolostoregyüttes. A kolostor főépülete és az eredetileg négy sorban elhelyezett cellaházak, téglalap alakú területet zárnak közre. ÉK-i oldalon helyezkedik el az U alaprajzú, kétszintes, ÉNy-i szárnyán háromszintes főépület, a konvent – később foresteria, majd kastély. Az épület földszinti belső terei és lépcsőháza különböző típusú boltozatokkal fedettek. Az emeleti helyiségek síkmennyezettek. Részben eredeti nyílászárókkal, kályhákkal, falburkolatokkal, több helyiségben stukkó- és falkép díszítéssel (Vogel Gergely). A Nepomuki Szent Jánosnak szentelt templomot – tornya kivételével – lebontották, csak a tornya áll. Köveit az oroszlányi ev. templom építéséhez használták fel, berendezését 1785-ben elszállították. A terület DNY-i részén három sorban a fennmaradt 17 cellaház. A különálló, téglalap alaprajzú, nyeregetős, keskeny cellaházakat kerítésfal köti össze. A házak oromfala az alapító címerével díszített. A cellaházakat középfolyosóról nyíló, boltozott helyiségek alkotják (konyha, kápolna, műhely, raktár), eredeti nyílászárókkal és falképtörésekkel. Az Esterházyak által alapított cella márványcímeré: 1747 (Joseph Bechert). Épületegyüttestől DK-re lévő angolparkban díszkút: historizáló, 1860 körül, és ún. grotta-kápolna, 1746–1757, melyet 1975-ben helyreállítottak. A kamalduliak gróf Esterházy József hívására 1733-ban telepedtek meg Majkon. Az épületegyüttes több szakaszban, 1733–1770 között épült (építész: Franz Anton Pilgram, 1761 után Fellner Jakab). 1782-ben II. József feloszlatta a rendet. 1785-ben leltárba vették berendezését, majd egy részét elárverezték, illetve a környékbeli plébániákra vitték. 1806-tól a gróf Esterházy Károly vásárolta meg. 1815-től Mauthner Ádám és Kadisch Joachim posztógyárat működtet benne, később Oesterreicher pesti kereskedő. A főépületet 1860-ban kastéllá alakították át és 1945-ig tulajdonukban maradt. 1961–1962-ben, 1970-ben, majd 1982-től a cellaházak részleges helyreállítása történt meg.

CsI

A majki kamalduli remetesség műemléki környezete (MK)**6668**

Az Oroszlánytól DK-re elterülő egykori kolostoregyüttesnek, illetve parkjának műemléki környezetét az alábbi ingatlanok, illetve nyomvonalak határolják az óramutató járásával egyező irányban haladva: határa a város külterületén a 029/2., 029/3., 029/4. hrsz.-ú telkek É-i határvonalán indul, a telekhatár folytatásában a 060. hrsz.-ú közlekedési út K-i határvonaláig, onnan ÉK-re fordulva a 07. hrsz.-ú útig, annak ÉNy-i oldalán ÉK-re fordulva a 046. hrsz.-ú telek ÉK-i határáig, a 046. hrsz.-ú telek ÉK-i határa és egyenes vonalú folytatása a 047. hrsz.-ú útig, annak É-i határa a 044. hrsz.-ú út csatlakozásáig, majd DK-re fordulva a 053. hrsz.-ú patak É-i partjái, a patak É-i partján Ny-ra tartva a 060. hrsz.-ú közlekedési út K-i határáig, majd D-re fordulva a 062. hrsz.-ú tó D-i partjának vonaláig, itt a tó D-i partja irányába és vonalán, majd D-re és DK-re törve, innen DNY-ra törve a romterület D-i határával párhuzamosan, majd D-re törve a 062. hrsz.-ú patakkal párhuzamosan, derékszögben Ny felé törve a 083. hrsz.-ú erdő, a 069. hrsz.-ú földterület DNY-i határáig és ezen a határvonalon ÉNy felé tartva a 084. hrsz.-ú közlekedési út ÉNy-i oldaláig, a 084. hrsz.-ú út határán ÉK-re tartva a 026. hrsz.-ú útig és annak Ny-i oldalán a kiindulópontig.

Vízimalom

9550

Majkpuszta
 hrsz.: 029/33
 barokk
 18. század

Az egykori halastó kifolyásánál, szabadon álló, téglalap alaprajzú, kétszintes, csonkakontyolt nyeregtetős épület. Hátsó homlokzata mögött földszintes toldaléképület. Korábbi maradványok felhasználásával épült a 18. században, bővítve a 19. században. Eredeti részleteinek elbontásával jelentősen megújítva, 1993. Az épület udvarában: újabb lakóház.

CsL

9550

Vértesszentkeresztii bencés apátság romjai

2381

hrs.: 12
 román
 12–13. sz. fordulója

Oroszlánytól DNy-ra, Bokod és Pusztavám községek határai által közrefogott területen, a Vértes hegység egyik magaslatán fekvő bencés apátság romjai. Keletelt, háromhajós, kereszthajós, bazilikális elrendezésű templom, részben kiegészített falakkal, amelyekből legmagasabban a főhajó szentélyzáródása maradt meg. A falakban eredeti és utólag visszahelyezett kőfaragványok. A templomhoz É felől csatlakozik a szabályos, négyzet alakú udvart bezáró kolostor épület, változó magasságban kiegészített falakkal. A kolostor É-i oldalához csatlakozik az apátság első, korai templomának maradványai: téglalap alaprajzú hajó, négyzetes szentéllyel, illetve a szentély É-i és D-i oldalához épített későbbi, négyzetes kápolnák szegmenstíves apszisokkal. 1543-ban a török támadások következtében a templomok és a kolostor megrongálódtak. A 18. század második felében a kolostort lerombolták, köveit az Esterházy család különböző építkezéseire elszállították. (24 oszlop-, illetve pillérfejezet a tatai uradalmukban létesített angolparkban, 1807-ben épített műromba beépítve (trs.: 2447). További darabok Csákvárra, az Esterházy-kastély parkjába (trs.: 1598) és a sendi r. k. templomba (trs.:2579) kerültek. 1964–1971 feltárás, 1970–1979, majd 1983–2000 között a romok konzerválása és állagbiztosítása.

CsL

2381

PÉLIFÖLDSZENTKERESZT > **BAJÓT**, KÜLTERÜLET

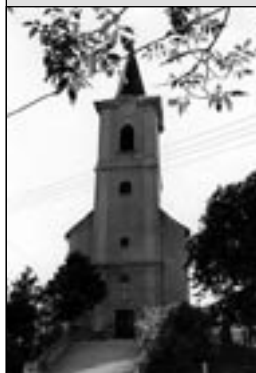
PILISCSÉV

R. k. templom (Kisboldogasszony)

2512

Hősök tere 11.
 hrsz.: 1
 késő barokk
 1780

Szabadon álló, keletelt, egyhajós, íves szentélyzáródású templom, Ny-i homlokzata előtt toronnyal, a szentély É-i oldalához csatlakozó sekrestyével, szentély felett kontyolt nyeregtetővel. Csehsüveg boltozatú belső tér, a hajó bejárati oldalán falazott, később meghosszabbított karzat. Falképek és díszítőfestés: 20. század, restaurálva és rekonstruálva: 2005. Berendezés: keresztelőkút: 18. század második fele; főoltár: barokk elemekkel: 1901; főoltárkép: 1901 (Müller F.). Épült korábbi templom felhasználásával 1758-ban, 1780-ban átépítették. A templom mellett: kőkereszt, 19. század második

2512

2516

2517

2518

fele. A templomkertben: síremlékek, 18–19. század. A templomot övező kerítés pillérein: keresztúti stációk, 19. század.

BK

PILISMARÓT

R. k. templom (Szent Lőrinc)

2516

Köztársaság tér

hrsz.: 271

klasszicista

1810

Szabadon álló, egyhajós, egyenes szentélyzáródású, É-i homlokzati tornyos, szentély felett kontyolt nyeregtetős templom. A szentély K-i oldalához kétszintes sekrestye csatlakozik. A torony kórusablakán 1810-es évszám. Csehsüveg boltozatú hajó és szentély, a hajó bejárati oldalán falazott karzat. Falképek: 19. század vége. Berendezés: jellemzően késő barokk. Orgona: 1876, átépítve. Épült, korábbi templom felhasználásával, 1787–1792 között. 1810-ben átépítették. A templom mellett: kőkereszt, 19. század vége.

Csl

Nepomuki Szent János-szobor

2517

Köztársaság tér 15.

hrsz.: 275

késő barokk

1800 körül

A Somos patak hídja mellett, hasáb alakú talapzaton álló festett szobor. A szentet papi ornátusban, kezében kereszttel és pálmaággal ábrázolja. A szobor felett íves fém esötétő. Készült 1800 körül.

Csl

Heckenast-villa

2518

Rákóczi u. 17–19.

hrsz.: 2/2

historizáló

1850 körül

Parkban, szabadon álló, téglalap alaprajzú, egyemeletes, nyeregtetős villa. Utcai homlokzata előtt díszes pillérek által tartott emeleti, fedett terasz, a terasz faoszlopai és fakorlát mellvédje díszített. Udvari homlokzata előtt rizalitszerűen előreugró emeletes toldalékkal, amelynek földszintjén az utcai homlokzat pilléreiivel megegyező alátámasztású tornác húzódik. Kétraktusos elrendezésű, a földszinten középfolyosóval. Síkmennyezetes belső terek, kétkarú, vörös mészkő lépcső, faballusteres mellvédkorláttal. Az emeleti középső nagyteremben falfestés, négy mennyezeti figurával: Béla, Keme, Artilla hun vezér és Géza fejedelem, melyek az 1664-ben megjelent Nádasdy-féle Mausoleum előképei alapján készültek. Építtette Heckenast Gusztáv nyomdász-könyvkiadó, 1850 körül (építész: Feszl Frigyes). Az épület falán: Heckenast Gusztáv emléktáblája. Az épület Ny-i oldalához nyaktaggal, megközelítően U alaprajzú, földszintes, valószínűleg korábbi kúriaépület csatlakozik (Rákóczi u. 17.; hrsz.: 2/1).

Csl

Ref. templom**2519**

Szabadság u.
 hrsz.: 556
 barokk
 1686

A falu feletti dombon, temetőkertben, szabadon álló, keletelt, egyhajós, poligonális záródású templom, Ny-i homlokzata előtt toronnyal, a K-i záródás felé kontyolt nyeregtetővel. É-i oldalához, az egykori szentély mellett kétszintes sekrestye, ma bejárati előcsarnok, csatlakozik. A torony kőkeretes kapuját pálos címer díszíti, felette, az ablak könyöklőjén 1686-os évszám. Síkmennyezetes belső tér, két rövidebbik oldalán oszlopokra támaszkodó falazott karzat. Berendezés: jellemzően 19. század vége; úrasztala: 1862. A templomot a reformátusok építették 1560–1590 között, 1686-ban átépítették. 1696-ban már a pálosok birtokában volt. A rend 1786-os feloszlása után a reformátusok vették meg 1788-ban. 1818–1920 között bővítették (Feigler Ferenc építőmester). Tornyát 1924-ben építették.

CsI

2519

Római tábor alapfalai**2515**

Kishegy
 Táncsics M. u. 7. és 9. között
 hrsz.: 36/1,2,3
 római kori
 4. század

Domboldalban, támfalszerűen, nagy kövekből falazott, növényzettel teljesen benőtt, kb. 340 x 130 m kiterjedésű, szabálytalan alaprajzú tábor romjai. Régészeti feltárása 1906-ban volt (régész: Finály Gábor). Ekkor a tábor D-i és DK-i falát, hét félkör alaprajzú tornyot és három épületet tártak fel. A romokat visszatemették.

CsI

2515

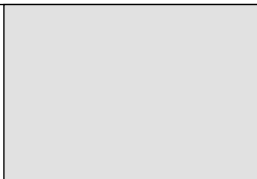
RÉDE**Esterházy-kastély** (ún. Nagykastély maradványa, Kiskastély)**2572**

Kertész u. 1.
 hrsz.: 756
 barokk, romantikus
 18. század második fele, 19. század második fele

Az egykori kastélypark területén álló ún. Nagykastély középrizalitjának földszinti maradványa: fal középtengelyében kosáriréses záradéku kapunyílás, amit copf díszítésű kettősoszlopok által tartott, gazdag tagolású párkány zár le. Mellette kétoldalt egy-egy félköríves záradéku szoborfülke. Ettől K-re áll egy megközelítőleg téglalap alaprajzú, magasföldszintes, kontyotós, 19. század közepén épült melléképület, az ún. Kiskastély. Az épület É-i homlokzatán timpanonos lezárású középrizalit, K-i végében rizalitszerűen kiugró bővítvény. Az épület kéttraktusos, középfolyosós elrendezésű, belső terek síkmennyezetesek. A Nagykastélyt gróf Esterházy (I.) Imre lovastábornok építtette a 18. század második felében. 1952-ben lebontották, csak a középrizalit földszinti része maradt meg. Az ún. Kiskastélyt Esterházy (III.) Imre építtette a 19. század második felében, romantikus stílusban. Megmaradt a kastélypark kovácsoltvas bejárati kapuja

2572

2571

és az egykori angolpark padjai. A kastély közelében: az egykori uradalmi magtár többszintes épülete.

BK

R. k. templom (Szentháromság)

2571

Kertész u. 1.: Kastélykert

hrs.: 760

barokk

1767

A kastély egykori parkjában, szabadon álló, egyhajós, félköríves szentélyzáródású, a szentély felett kontyolt nyeregtetős templom, K-i homlokzata előtt toronnyal, melynek bejárata felett, félköríves fülkében Szent Péter-szobor. A szentély DNy-i oldalához csatlakozik a sekrestye, a torony és a hajó DNy-i találkozásánál félnyeregtetős toldalék. Csehüveg boltozatú hajó, félgömbkupolás szentély, a hajó bejárati oldalán karzat. Berendezés: jellemzően barokk és késő barokk; főoltárkép: 1768 (Anton Schunko); gróf Esterházy Imre síremléke, 1792. Egykor a kastély kápolnája volt. Épült 1767-ben.

BK

10732

Kálvária-szoborcsoport

10732

Fő u.

hrs.: 1502

késő barokk

1793

A tokodi úttal párhuzamosan, a templomtól É-ra kialakított stációsor. A stációsor elején kereszttel, a végén Golgotával. A kereszt hasáb alakú lábazzal és párkánnyal tagolt talapzaton áll, jelenleg félbetörve. A kereszt alján Mária töredékes alakja. A stációk oszlopon álló, íves lezárású aedikulák. A Golgotán csak a jobb lator szobra található: tagolt posztamensen emelkedő tau keresztre feszített alak. A másik két keresztnek csak a talapzata található. A Golgotát 1793-ban állították fel, a stációsor 1850-ben készült.

BK

2521

R. k. templom (Szent Imre)

2521

Templom tér

hrs.: 1

barokk

1766

Dombtetőn, szabadon álló, egyhajós, egyenes szentélyzáródású, Ny-i homlokzati toronyos templom, a szentély felett kontyolt nyeregtetővel, a szentély D-i és K-i oldalához kapcsolódó L alakú sekrestyével. A torony középtengelyében lévő kapu feletti márványtáblán 1766-os évszám. Csehüveg boltozatos hajó és szentély, a hajó bejárati oldalán falazott karzat. Falképek és stációképek: 1987 (Kákonyi Asztrik). Berendezés: főoltár, padok: 18. század második fele. Korábbi templom felhasználásával építette gróf Sándor Mihály 1766-ban. Felújítva 1907-ben és 1957-ben, bővítve az 1960-as években.

BK

SÚR

R. k. templom (Nagyboldogasszony)

2573

Árpád u.

hrsz.: 263

késő barokk

18. század vége

Dombtetőn, szabadon álló, egyhajós, szegmentíves szentélyzáródású, Ny-i homlokzati tornyos, a szentély felett kontyolt nyeregetetős templom, a szentélyhez kétoldalt kapcsolódó, négyzet alaprajzú mellékterekkel. Főhomlokzat főpárkánya fölött timpanon. Síkmennyezetes hajó, szentély és mellékterek, a hajó bejárati oldalán két oszlop tartotta karzat. Toronyalj boltozata közepén 1785-ös évszám. Falképek: historizáló, 1942. Berendezés: historizáló: 1892–1895. Orgona: 1903 (Swoboda & Brauner). Építtette Zichy Miklós a 18. század végén, tornya 1798-ra készült el. 1892–1895 között hajóját meghosszabbították, mai szentélye is ekkor készült. A 20. század első felében a szerviták használatában volt.

BK

2573

SÜTTŐ

Mutató

Bikolpuszta > Kültérület

R. k. templom (Szent Lipót)

6825

Dózsa György u.

hrsz.: 1

barokk

1779

Szabadon álló, egyhajós, szegmentíves szentélyzáródású templom, DK-i homlokzata előtt toronnyal, a szentély DNy-i oldalához épült sekrestyével, a szentély felett kontyolt nyeregetetővel. A kökeretes, vízszintes záradékú kapu felett feliratos tábla, 1777-as évszámmal. Csehíves boltozatos hajó és szentély, a hajó bejárati oldalán falazott karzat. Falképek: 20. század első fele. Berendezés: jellemzően késő barokk; oltárkép, 18. század vége. Orgona: 1715 (Heinrich Eberhard Hainburg), átépítve, 19. század vége. Korábbi, 1720-ban, gróf Esterházy Imre esztergomi érsek költségén kibővített kápolna felhasználásával építtette, gróf Batthyány József esztergomi érsek, 1779-ben.

BK

6825

Lakóház

2523

Vásártér 17.

hrsz.: 816, 817

historizáló

19. század közepe

Fésűs beépítésben álló, E alaprajzú, földszintes, nyeregetetős épület. Az utcai homlokzat középtengelyében kváderkövekkel díszített, szegmentíves kapunyílás, benne két, utólagosan elhelyezett ajtó. Ettől É-ra építéssel egykorú nyílásrendszer, földszinti ablakok felett fekvő téglalap alakú padlásablakokkal. A kaputól D-re a nyílásokat átalakították. Az udvari szárnyon részben elfalazott, oszlopos, mellvédés tornác. Giaconto Jakab kőfaragó háza volt. Épült, valószínűleg korábbi épület felhasználásával, a 19. század

2523

közepén. Az eredetileg U alaprajzú épület utcai szárnyára merőleges középső szárnyat építettek az 1980-as években. Az épület udvarában egykor a 18. században készült ún. Királykút állt, jelenleg Esztergomban, a Setét-kapu előtti téren található.

BK

KÜLTERÜLET

Reviczky-kúria

2522

Bikolpuszta

hrsz.: 0146, 0144/5

barokk

18. század közepe

2522

A Bikoli út mellett, dombon, szabadon álló, téglalap alaprajzú, földszintes, manzárdtetős kúria. Két hosszoldalán timpanonos középrizalit. Kétraktusos belső, a földemek újak, a nyílászárók, padozatok hiányoznak. Az épületben kályhafülkék és falfestés töredékek. Feltehetően a Sissay család építtette a 18. század közepén. A 19. század második felében került a gróf Reviczky család birtokába, majd 1920-tól a Radvánszky családé volt. A kúriától É-ra kápolna: épült az 1730-as években, 1840-ben átépítették; továbbá romos melléképület.

BK

SZÁK > SZÁKSZEND

SZÁKSZEND

Mutató

Szák

Szend

SZÁK

Ev. templom

2576

Dózsa György u.

hrsz.: 1282

klasszicista

1848

2576

Szabadon álló, egyhajós, egyenes szentélyzáródású, K-i homlokzati tornyos templom, a szentély két oldalához csatlakozó mellékterekkel, a szószékfeljáróval és sekrestyével, amelyeket a szentély felől kontyolt nyeregtető foglal egy tömegbe. Csehüveg boltozatú belső tér, a hajó bejáratí oldalán falazott karzat. Berendezése: jellemzően 19. század második fele; szószék és padok: 18. század második fele; főoltár és oltárkép: 1886 (Pósa Gusztáv). Orgona: 1881 (Bakos és Fia), átépítve. Korábbi templom felhasználásával épült 1848-ban.

RM

R. k. templom (Órangyalok)

2575

Dózsa György u.

hrsz.: 1260

késő barokk

1776

A település szélén, temetőben, szabadon álló, keletelt, egyhajós, egyenes szentélyzáródású templom, Ny-i homlokzata előtt toronnyal, a torony és a templom Ny-i homlokzatának sarkain lépcsős támpillérekkel, a szentély felett kontyolt nyeregtetővel. A hajó D-i oldalához előcsarnok, É-i oldalához sekrestye csatlakozik. A szentély végfalán, félköríves fülkében Madonna-szobor. Csehstüveg boltozatos belső tér. Falképek és díszítőfestés: szentély mennyezetén, 18. század vége. Berendezés: jellemzően 18. század második fele; a főoltárt és a mellékoltárokat Majkon vásárolták 1776-ban. Korábbi, 15. századi, gótikus templom felhasználásával épült 1776-ban (építész: Fellner Jakab).

RM

2575

Magtár

2577

Dózsa György u. 12.

hrsz.: 1205

barokk

18. század második fele

Szabadon álló, téglalap alaprajzú, csonkakontyolt nyeregtetős, négyszintes épület, amelyhez É-i oldalon kontyolt nyeregtetős, földszintes toldalék csatlakozik. A belsőben a fafödemes szintek még megtalálhatók. Építette az Esterházy család a 18. század második felében.

RM

2577

SZEND**Ref. templom**

2578

Csillag u. 13.

hrsz.: 213

késő barokk

1789

Utcavonalon, szabadon álló, egyhajós, téglalap alaprajzú, egyenes záródású templom. A hajó Ny-i oldala felől kontyolt nyeregtetővel, a K-i oldala előtt álló toronnyal, amely egyben bejárat is. Síkmennyezetes belső tér, a bejáraton oldalán fakarzat. Berendezés: 20. század eleje; szószék: 1902; úrasztala: 1903; keresztelőmedence: 1904. Épült 1789-ben, 1936-ban átépítették.

RM

2578

R. k. templom (Szent József)

2579

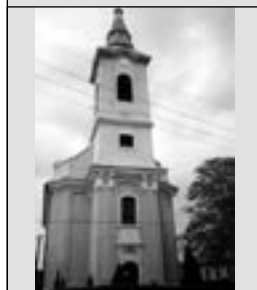
Fő u.

hrsz.: 122

késő barokk

1794

Szabadon álló, egyhajós, nyújtott félköríves szentélyzáródású templom, D-i homlokzata előtt toronnyal, a szentélyzáródás felett kontyolt nyeregtetővel, a szentély K-i oldalához csatlakozó sekrestyével. Csehstüveg boltozatú hajó és szentély, a hajó bejáraton oldalán falazott karzat. Falképek: 1955 (Prokop Péter). Homlokzatán és a karzaton a vértesszentkereszt (trsz.: 2381) apátságából származó középkori faragványok befalazva.

2579

Berendezés: jellemzően 19. század vége. Orgona: 1858 (Josef Loyp). Épült 1746–1747-ben (építész: Kutner Jakab). 1793–1794-ben, gróf Esterházy József költségén átépítették és kibővítették, ekkor épült tornya is (építész: Gött Antal). A 19. század második felében megújítva.

RM

SZEND > SZÁKSZEND

SZOMÓD

Mutató

Betlehempuszta > Küllerület

R. k. templom (Szent Jakab)

2629

Fő u. 25.

hrsz.: 556

barokk

1778

Szabadon álló, egyhajós, egyenes szentélyzáródású, Ny-i homlokzati tornyos templom, a szentély felett kontyolt nyeregtetővel, a szentély É-i oldalához csatlakozó sekrestyével. Kosáriréves, kökeretes kapuja felett építési felirat. Csehsüveg boltozatú hajó és szentély, a hajó bejárat oldalán pillér által tartott falozott karzat. Berendezés: 18. század vége. Építtette gróf Esterházy Ferenc 1775–1778 között (építész: Fellner Jakab). 1832-ben megújították, ekkor épült tornya is. Felújítva 2001-ben.

KCs

2629

Kőkereszt

10741

Fő u. 25.

hrsz.: 556

késő barokk

1819

Az r. k. templom (trsz.: 2629) kertjében álló, feliratos, vörös mészkő lábazzal és párkánnyal tagolt talapzaton álló kereszt, korpuszal. Állították 1819-ben.

KCs

10741

Nepomuki Szent János-szobor

2630

Fő u. 25.

hrsz.: 556

barokk

18. század közepe

A szent álló alakja, kezében kereszttel és palmaággal. Jelenleg az r. k. plébánián elhelyezve. A hagyomány szerint egykor a Komáromi szigeten állt.

KCs

2630

KÜLTERÜLET

Erdészház és melléképületei 9176

Betlehempuszta

hrsz.: 0139/7, 0139/8, 0140, 0141, 0171

–

1840–1850-es évek

Szabadon álló, téglalap alaprajzú, földszintes épület, újonnan beépített tetőtérrel. Homlokzata előtt falazott mellvédés, faoszlopos tornác. Átalakított belsőben kemence. Épült az 1840–1850-es években, 2000-ben erőteljesen átalakították.

KCs

9176

SZOMOR

R. k. templom (Szent Mihály) 2632

Szabadság tér

hrsz.: 1

barokk

1759 után

Dombon, szabadon álló, keletelt, egyhajós, poligonális szentélyzáródású, Ny-i homlokzati tornyos templom, szentély felett kontyolt nyeregtetővel, a szentély É-i oldalához csatlakozó sekrestyével. Csehüveg boltozatú hajó, cikkelyes negyedgömbbel fedett szentély. A hajó bejárati oldalán falazott, majd utólagosan faszerkezettel megtoldott karzat. A sekrestyeajtó felett 1759-es évszám. Berendezés: jellemzően historizáló, 19. század vége; öt padsor rész gazdagon faragott oldalvéggel: 18. század közepe, a pesti Invalidek kápolnájából került ide, egy része jelenleg a gyermelyi Metternich-uralom területén található r. k. kápolnában található (trsz.: 9147). Korábbi, valószínűleg középkori épület felhasználásával építette gróf Sándor Mihály 1759 után. Toronysisakját 1980–1981-ben átalakították.

RM

2632

Nepomuki Szent János-szobor 2633

Szabadság tér

hrsz.: 1

késő barokk

1807

Lábazzattal, párkánnyal ellátott, hasáb alakú, feliratos talpuzaton áll a szent szobra, papi ornátusban, kezében kereszttel és pálmaággal. Állíttatta Leopoldus Neumon 1807-ben.

RM

2633

R. k. kápolna (Sarlós Boldogasszony) 2634

Temető

hrsz.: 90

késő barokk

1811

Temetőben, dombon, szabadon álló, téglalap alaprajzú épület, oromfalas lezárása harangtoronyban végződik, bejárata keretén feliratos kőtábla. Kontyolt nyeregtetővel lezárt végfalán kriptalejárat. Csehüveg boltozatú belső tér. Sártori János szomori plé-

2634

bános építtette (építész: Schemberg Félix). 1974-ben és 2000-ben felújítva. Jelenleg ravatalozó.

RM

SZŐNY > KOMÁROM

TARDOS

R. k. templom (Szent Mária Magdolna)

2635

Rákóczi u.

hrsz.: 408

barokk

1775

A község főutcáján, fallal kerített területen, szabadon álló egyhajós, egyenes szentélyzáródású, K-i homlokzati tornyos templom, szentély felett kontyolt nyeregtetővel, a szentély D-i oldalához kapcsolódó sekrestyével. Vörös mészko kereteszű kapuján 1775-ös évszám, felette angyalokkal közrefogott, feliratos címer. A kapu két oldalán lévő fülkékben, Szent Vendel és Szent Borbála szobra. Csehsüveg boltozatú hajó és szentély, a hajó bejárati oldalán karzat. Berendezés: barokk és eklektikus, a 20. század végén durván átalakítva; főoltárkép: 1814 (Caspar Schneider). A romos templomot 1724-ben Keresztély Ágost herceg, esztergomi érsek, állíttatta helyre, majd 1771–1775 között Mária Terézia, korábbi épület felhasználásával, új templomot építtetett (építész: Schaden Lenárd esztergomi kőművesmester).

KCs

2635

TARJÁN

Mutató

Kis-Somlyóhegy > Külterület

R. k. templom (Krisztus Király)

2637

Rákóczi u.

hrsz.: 945

késő barokk

1788

Kiteresedésben, szabadon álló, egyhajós, egyenes szentélyzáródású, DK-i homlokzati tornyos templom, szentély felett kontyolt nyeregtetővel, a szentély ÉK-i oldalához csatlakozó sekrestyével. Csehsüveg boltozatú hajó és szentély, a hajó bejárati oldalán pillérekre támaszkodó, mellvédés, falazott karzat. Falképek: 20. század közepe. Berendezés: késő barokk és historizáló. Orgona: 1797 (Luber Xavér Ferenc?), átépítve. Épült 1776-tól (építész: Fellner Jakab), majd Fellner halála után a torony és főhomlokzat új terv szerint készült el 1788-ban (építész: Gött Antal). 1863-ban kibővítették és átalakították.

RM

2637

Szentháromság-szobor

2639

Rákóczi u. 1.
 hrsz.: 355/7
 késő barokk
 1810

Az r. k. templom (trsz.: 2637) bejárata előtt álló, hasáb alakú, párkánnyal lezárt talapzaton emelkedő oszlop, növényi díszítésű fejezettel, ezen Szentháromság-szoborcsoporttal. A szobor két oldalán talapzatokon, egy kereszt korpusszal és egy szent szobra áll. Állították 1810-ben.

RM

2639

Ref. templom

2638

Rákóczi u. 61.
 hrsz.: 53
 késő barokk
 1785

Utcavonaltól beljebb, szabadon álló, téglalap alaprajzú, nyeregtetős épület, homlokzata előtt álló hagymasisakos toronnyal. Síkmennyezetes belső tér. Berendezés: szószék, Mózes-szék, padok: 19. század első fele. Épült 1785-ben, tornya 1825-ben készült. A telken: a parókia épülete.

RM

2638

KÜLTERÜLET**Várrom**

2640

Kis-Somlyóhegy
 hrsz.: 7627
 –
 14–15. század

Tarján községtől D-re, Tornyópusztától K-re, a Kis-Somlyóhegy tetejének ÉK-i lejtőjén fekvő, nyújtott ovális alaprajzú sáncmaradványok. A vár okleveles említése nem ismert. A helységet 1240-ben említik a forrásokban először. 1529-ben a törökök elpusztították és csak 1640-től települt újra. A 19. századtól az Esterházy család birtoka volt. Falmaradványai a 20. század elején még látszottak.

BB

TÁRRÁNY**R. k. templom (Szent László)**

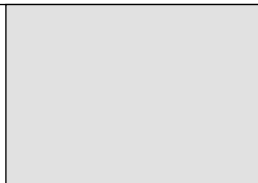
2583

Fő u.
 hrsz.: 102
 historizáló
 1879

A község főutcáján, szabadon álló, háromhajós, egyenes szentélyzáródású, Ny-i homlokzati tornyos templom, szentély felett kontyolt nyeregtetővel, a szentélyzáródás mögött sekrestyével. Síkmennyezetes hajók és szentély. A hajók bejárati oldalán pillérekre támaszkodó, falazott mellvédés karzat. Festett üvegablakok: 1941. Berendezés: 19. századik második fele. Orgona: 1801 (Elgasz Ferenc), átépítve. Épült 1745-ben,

2583

háromhajóssá átalakítva 1869–1879 között. A templomkertben: Nepomuki Szent János-szobor, 1829.

BK

2584

R. k. plébániaház

2584

Fő u. 67.

hrsz.: 398

barokk

1775

Szabadon álló, előkertes, téglalap alaprajzú, földszintes, nyeregtetős épület. Utcai és udvari homlokzatának középtengelyében rizalittal. Kéttraktusos, középfolyosós elrendezésű, boltozatos belső terek, részben 19. századi nyílászárók. Épült 1775-ben. 2002-ben felújítva. Kertjében: földszintes, félnyeregtetős melléképület.

BK

10735

Feszület

10735

Kossuth u. 38.

hrsz.: 419

barokk

1770 körül

Lakóház kertjében, közös talapzaton álló kereszt, korpuszal, a kereszt lábánál Mária Magdolna, két oldalán Szűz Mária és Keresztelő Szent János alakjával. Készült 1770 körül.

BK

TÁT

2524

Magtár

2524

Felszabadulás u.

hrsz.: 2

klasszicista

1846

Szabadon álló, téglalap alaprajzú, négyszintes, nyeregtetős épület. Főhomlokzatán pilaszterekkel tagolt timpanonnal lezárt középrizalit, a bejárat feletti márványtáblán építési felirat. Fafödémekkel négy szintre osztott belső tér, eredeti tartószerkezetekkel és lépcsőkkel. Épült Andrássy József, a megye főispánja kezdeményezésére, közadakozásból, 1846-ban.

BK

2505

R. k. kápolna (Szentháromság)

2505

Mogyorósbányai út bal oldalán

hrsz.: 2543

késő barokk

1818

Szabadon álló, téglalap alaprajzú kápolna, É-i homlokzata felett huszárteronnyal, D-i homlokzata felé kontyolt nyeregtetővel. Síkmennyezetes belső. Díszítőfestés: 19–20. század. Épült 1818-ban. A kápolna mellett: évszámós, kő talapzaton álló fém feszület, talapzata: 1720.

BK

TATA

Mutató

- Agostyáni u. 4. > Országgyűlés tér 4.
 Axmann-ház > Tópart u. 5–6.
 Berta-malom > Mikovinyi u.
 Czégényi-malom > Malom u. 1.
 Eötvös József Kollégium > Tanoda tér 5.
 Esterházy-kastély > Hősök tere 9/a.
 Eszterházy kerti lak > Angolkert
 Farkasházy-ház > Bercsényi u. 1.
 Fedeles lovarda > Hősök tere 9/a., Esterházy-kastély
 Fellner Jakab szobra > Kossuth tér
 Jéggyár > Angolkert, Jenő-malom
 Jenő-malom > Angolkert
 József-malom > Alkotmány u. 6.
 Kálvária > Kálváriadomb
 Kálvária-kápolna > Kálváriadomb
 Kamalduli szerzetesház > Kocsi u. 20.
 Kápolna > Kálváriadomb, Kálvária-kápolna
 Kapu > Hajdú u. 8.
 Kapucinus rendház > Bartók Béla u. 1.
 Kapucinus templom > Bartók Béla u.
 Kaszárnya > Országgyűlés tér 4., iskola
 Kaszinó > Kossuth tér 11.
 Kereszt > Mikszáth Kálmán u. 2.
 Kiskastély > Hősök tere 9/a., Esterházy-kastély
 Komárom-Esztergom Megyei Múzeumok Igazgatósága > Művész köz; Angolkert
 Kőgriff > Sport u. 20., 22. között
 Kristály Szálló > Ady Endre u. 22.
 Kuny Domonkos Múzeum > Váralja u. 1.
 Laktanya > Kossuth tér 18., lakóház
 Lányi-villa > Katona József u. 16.
 Lóistállók > Tópart
 Majolika gyár > Alkotmány u. 6., József-malom
 Malom > Ady Endre u. 26., Miklós-malom; Alkotmány u. 1., Nepomucenus-malom;
 Alkotmány u. 6., József-malom; Angolkert, Jenő-malom; Malom u. 1., Czégényi-
 malom; Mikovinyi u., Berta-malom; Tópart u. 9., Pötörke-malom; Váralja u. 3.,
 Cifra-malom
 Mária-szobor > Baji u. – Ady Endre u. sarok; Kossuth tér
 Mecset > Angolkert
 Miklós-malom > Ady Endre u. 26.
 Mürom > Angolkert
 Nagykastély > Hősök tere 9/a., Esterházy-kastély
 Német Nemzetiségi Múzeum > Alkotmány u. 1., Nepomucenus-malom
 Nepomucenus-malom > Alkotmány u. 1.
 Nepomuki Szent János-híd és szobor > Váralja u.
 Óratorony > Országgyűlés tér
 Pálmaház > Angolkert, Pálma Szálló
 Pálma Szálló > Angolkert

Pezsgőgyár > Baji út 53., uradalmi pezsgőgyár
 Piarista rendház > Tanoda tér 5.
 Plébániaház > Kossuth tér 15., r. k. plébániaház
 Pötörke-malom > Tópart u. 9.
 R. k. plébániaház > Kossuth tér 15.
 R. k. plébániatemplom > Kossuth tér
 Rendház > Bartók Béla u. 1., kapucinus rendház; Kocsi u. 20., kamalduli szerzetesház;
 Tanoda tér 5., piarista rendház
 Somogyi Béla u. 3. > Országgyűlés tér 4.
 Színház > Váralja u. 4/a., Esterházy uradalmi épület
 Templom > Bartók Béla u., kapucinus templom; Kocsi u. 15., ref. templom; Kossuth
 tér, r. k. plébániatemplom
 Tópart u. 2., lakóház > Alkotmány u. 10., lakóház
 Török mecset > Angolkert
 Tűzoltóság > Kossuth tér 18., lakóház
 Uradalmi pezsgőgyár > Baji út 53.
 Vágóhíd > Tópart u.
 Vár > Váralja u. 1.
 Vaszary János Általános Iskola > Országgyűlés tér 4.
 Vaszary-villa > Művész köz
 Wagner-ház > Fürdő u. 19.
 Zsidó temető > Kálvária u. 61–63.

Tata város műemléki jelentőségű területe (MJT)

10276

Az MJT a Bartók Béla út és a Cifra malom patak kereszteződésétől kiindulva, az Óramutató járásával egyező irányban haladva a következő: a Bartók Béla út ÉNy-i szélén húzódik a Bartók Béla út 1. sz.-ig, itt ÉNy-ra fordulva a hrsz. 3098/1. és 2257/1. telkek ÉNy-i határán folytatódik a Bajcsy-Zsilinszky útig, majd azt átszelve, a hrsz. 2648., 2649. telkek ÉNy-i és ÉK-i oldalán húzódik és a Almási úton átvágva a hrsz. 2854., 2859. telkek ÉK-i oldalán folytatódik. Metszve a Somogyi Béla utat a patak vonalát követi az Agostyáni útig, majd DNy-ra fordulva az Agostyáni út páratlan oldalának térfalán haladva a hrsz. 3064/2. É-i sarkáig, innen DK-re fordulva az Ady Endre u. 2–20. ÉK-i telekhatára képezi a határt, majd a hrsz. 3057/2.-nél ÉK-re veszi az irányt és a telek ÉNy-i határán folytatódik az Egység u.-án átvágva, az Egység u. 22/24. sz. 3088/1., 3038/2., 3040. hrsz.-okig, a Erzsébet tér 3/8. és a Damjanich u. 1/5. sz. telkek ÉNy-i határán vezet a hrsz. 3023. árokig, majd annak vonalát követi a Kölcsy u. hrsz. 2921.-ig. A Kölcsy u.-nál ÉK-re fordul és annak ÉNy-i szélén halad a vasúti töltés lábáig, ahol DK-i irányban megtörve a 3304/4., 3309/1., 3310/9., 3310/10. hrsz.-ú Angolkert ÉK-K-i határán folytatódik a hrsz. 3309/5. telek DK-i határa meghosszabbítása vonaláig. Itt DK-re fordulva a 3309/5. és a 3309/8. hrsz.-ú telkek határát, illetve azok meghosszabbításának vonalát követi a hrsz. 3308/1. ÉK-i kerítésvonaláig, majd a belső kerti utat, innen Ny-i irányba átvág a kerten a mecsettől (trs.: 2448) D-re húzódó kerti út elágazásáig, tovább azt követi a 3307/4. hrsz.-ú árok és a kerítés kereszteződéséig, ahonnan ismét a kerítés vonalában halad a 3306/3. és a 3255–68. hrsz.-ú. telkek mentén. A Sport u.-át átszelve és ÉNy-ra fordulva a Sport u. 31–29. sz. épületek térfalát követve, majd a 3272/1. hrsz. K-i szélét, tovább pedig a 3294–97. sz. hrsz.-ú, Ady Endre u. 50–56. sz. ÉK-i, DK-i határát követve eléri az Ady Endre u.-át, innen DK-i irányba az Ady Endre u. 58–60., a Baji út 1. és a Vértesszőlősi út 1. sz. épületek előtt húzódik, majd átvágva az úton a 4002. hrsz.-ú telek Ny-i széle vonalában éri el a vízpartot. Az Öreg-tavat a Szikla kilátó és a 1839., 1838. hrsz.-ú kőbánya

alatti rézsű lábvonálában éri a Tanoda teret, ezután a határ az u. tengelyében, majd az Eötvös u. 40/a., az Tanoda tér 18–6. sz. épületek térfalán és 1721. hrsz.-ú, Fazekas u. 8. sz. saroktelek DNy-i oldalán folytatódik. A Fazekas u. átvágva a 1707. hrsz.-ú, 7. sz. épület DNy-i oldalán halad, majd DNy-ra fordulva a Rákóczi út 11–1. és a Kossuth tér 18–16. sz. telkeinek DK-i határán vezet tovább, itt ismét DK-re fordul és a Kossuth tér 15., valamint a 1679/2., 1680. hrsz.-ú, Fazekas u. 43–33. sz. ÉK-i határán kivezet a Fazekas u.-ba, ahonnan DNy-i irányba, az u. tengelyében folytatódik a 181. hrsz.-ú, Kocsi u. 6. sz.-ig. Itt újból ÉNy-ra fordul és a hrsz. 180-81. hrsz.-ú, Kocsi u. 6–8. sz. telkek DNy-i határán jut ki a Kocsi u.-ba, majd azt átszelve a 20. hrsz.-ú, Kocsi u. 5. sz., a Kossuth tér 10/a–b., valamint a Komáromi út 2–8. sz. épületek telkeinek DNy-i határán halad a Kőkút közig, ahol ÉNy-ra fordulva kivezet a Komáromi útra. Az u.-át átvágva a Komáromi u. 7–1. sz. épületek ÉNy-i, majd ÉK-i és a Kossuth tér 8–4. sz. épületek ÉNy-i vége vonalában folytatódik, innen a Kossuth tér 3–1., a Bercsényi u. 1. és a Fürdő 2–4. sz. épületek telkeit ferdén átszelő egyenesben, a Fürdő u. 8–26.-ig és a Hajdú u. 2–20. sz.-ig pedig az épületek ÉNy-i végében húzódik. Elérve a Keszthelyi utat megtörik ÉNy-i irányban és az út tengelyében halad a Május 1. útig, ahol ÉK-re fordulva vezet a Cifra malom patak kereszteződéséig, ahonnan DK-re fordulva a patak vonalában folytatódik a Bartók Béla úton lévő kiindulási pontig.

Lakóház**2383**

Ady Endre u. 8.

hrs.: 3063/1

historizáló

19. század második fele

Zártsorú beépítésben álló, téglalap alaprajzú, egyemeletes, nyeregteretős épület. Utcai homlokzatának földszinti nyílásai illetve, udvari homlokzata teljesen átalakítva. Az utcai homlokzat emeleti szintjén romantikus vakolat-architektúra. Kétraktusos alaprajz, földszinti terei csehsüveg boltozatúak. Az eredetileg L alaprajzú épület egyik szárnyát 1964-ben lebontották. 1988–1989-ben felújították, ekkor építették be tetőterét is. Épült a 19. század második felében.

KCs

2383

Lakóház**2384**

Ady Endre u. 11.

hrs.: 3128/1

barokk

1770 körül

Zártsorú beépítésben álló, L alaprajzú, földszintes, manzárdtetős épület, udvari végfalához épült L alakú toldalékepülettel. Utcai homlokzatának DK-i végében kosárisz kapubejárát. Az épület belső terei síkfödémek, egyetlen helyiségben két szakaszos csehsüveg boltozat. Nyílászárói jellemzően 20. század elejeiek. Épült 1770 körül, átépítve a 19. század végén.

KCs

2384

2385

Lakóház**2385**

Ady Endre u. 19.
 hrsz.: 3132/1
 klasszicista
 1820 körül

Zártsorú beépítésben álló, L alaprajzú, egyemeletes, nyeregretetős, utcai szárnyán ÉNy felé kontyolt épület. Utcai homlokzata DK-i végén vízszintes záródású kapu. Az udvari szárny emelete előtt vörös mészkö konzolos és lemezes függőfolyosó. A földszinten, a lépcsőházi bejárattól DNy-ra vörös mészkö kút. Egytraktusos elrendezésű, a helyiségek síkmennyezetesek, kivéve az udvari szárny két helyiségét, amelyből az egyik fiókos dongaboltozatú, a másik vörös mészkö középpillérré boltozott fiókos donga. Az udvari szárny közepén félköríves alaprajzú lépcsőház, vörös mészkö fokok, korláttal. Részben klasszicista nyílászárók és vasalatok. Épült 1820 körül.

KCs

10709

Kristály Szálló**10709**

Ady Endre u. 22.
 hrsz.: 3057/2
 historizáló
 1891

Utcavonalon, szabadon álló saroképület, amely eredetileg négy szárnyal zárt udvart körbefogó épületegyüttes volt. Ady Endre u.-i szárnya és az É-i szárny egyemeletes, másik két szárnya földszintes. Ady Endre u.-i szárnya földszintjének középtengelyében félköríves kapu, felette két oszlop által tartott kovácsoltvas korlátú erkély. Az Ady Endre u.-i szárny földszintje cseh-süveg-, kereszt- és dongaboltozatú, a többi tér síkmennyezetes. Barokk eredetű, több periódusban átépített épület. Helyén a 18. század közepén épült Szarka fogadó állt, amelyet 1890-ben részben lebontottak és helyén egy év múlva megépült a jelenlegi épület: az akkori Esterházy Szálló. 2004-ben felújították, ekkor került elbontásra a hátsó telekhatáron állt, 19. századi gazdasági épület. Helyén új, emeletes szárny épült.

KCs

2386

Miklós-malom**2386**

Ady Endre u. 26.
 hrsz.: 3237
 barokk
 1760 körül

A Malom-patak mellett, szabadon álló, téglalap alaprajzú, egyemeletes, nyeregretetős épület, amelyhez Ny felől, téglalap alaprajzú, azonos gerincmagasságú, egyemeletes, kontyolt nyeregretetős toldalék épült. É-i homlokzatához L alaprajzú, földszintes toldaléképület, K-i homlokzatához vörös mészkö duzzasztógát csatlakozik. A kétszintes malomtér alsó szinti támaszai vörös mészkö oszlopok, fejezettel, lábazzal. Az emeleten fából készült kihasasodó oszlopok állnak, nyeregretetős malomtér 1760 körül épült (építész: Fellner Jakab). 1860-ban Bürtner József, a malom bérloje, modern gépekkel szerelte fel. A Ny felőli toldaléképület 1888 után épült. 1900–1913 között Ámon Károly bérelte, majd annak lejárta után elvitte a malom berendezését. 1923–1935 között Verencsics János bérelte. 1947-ben Pályka Dezső megvásárolta ifj. Esterházy Miklóstól. 1966-ig dolgozott malomként. 1973-ban múzeum céljára belsejében kisebb átalakítások történtek. Jelenleg üresen áll.

KCs

Lakóház**2387**

Ady Endre u. 30.

hrsz.: 3285/6

klasszicista

19. század eleje

Zártsorú beépítésben álló, L alaprajzú, földszintes, nyeregtetős saroképület, É felől nyaktaggal hozzákapszoló L alakú toldaléképülettel. Utcai homlokzatának D-i tengelyében vízszintes záradékú bejárati kapu, udvari homlokzata előtt pilléres, beüvegezett tornác. Egytraktusos, oldalfolyosós elrendezésű, síkmennyezetes belső terek, néhány eredeti nyílászáróval. Épült a 19. század elején.

KCs

2387

Lakóházak**2388**

Ady Endre u. 49.

hrsz.: 3230/4, 5

klasszicista

1830 körül

Két, a telek oldalhatárán álló, téglalap alaprajzú, kontyolt nyeregtetős épület, amelyeket pilaszterrel tagolt, timpanonnal lezárt bejárati kapu kapcsol össze. Azonos kialakítású homlokzatuk két ablaktengelyes. Mindkét épület mind kívül, mind belül jelentősen átalakítva. Épültek 1830 körül.

KCs

2388

Nepomucenus-malom (Német Nemzetiségi Múzeum)**2390**

Alkotmány u. 1.

hrsz.: 3119/2

barokk

1760

Kőfallal kerített telken, szabadon álló, téglalap alaprajzú, egyemeletes, nyeregtetős épület. A körítőfalban félnyeregtetővel fedett, kosárvíves nyílású kapuépítmény, mellette gyalogkapu, a fal belső oldalához támasztva tizenkét, másodlagos elhelyezésű sírkő. A malomépület D-i homlokzatához csatlakozik a vörös mészkő gát, amely a telken keresztülfolyó patak vizét duzzasztotta. Alkotmány u.-i homlokzatán, szoborfülkében, Nepomuki Szent János-faszobor. A malom K-i részén elhelyezkedő egykori üzemeret fáfödém osztja szintekre, melyeket faragott oszlopok tartanak. A Ny-i részen mellékterek találhatóak. Az udvarban téglalap alaprajzú, egyemeletes, kontyolt nyeregtetős magtárépület, melynek belseje kétszintes, fáfödém. 1758-ban Hertzog Mátyás pékmesztértől vásárolta Fellner Jakab, 1760-ban újjáépítette. 1798-ban átalakították (építész: Gött Antal). Nevét a homlokzaton elhelyezett faszoborról kapta. 1868–1950 között a Frank és a Lampert család bérelte. 1950-ben államosították és raktár céljára szolgált. 1979–1983 között alakították át múzeumi célra.

KCs

2390

Lakóház**2391**

Alkotmány u. 2.

hrsz.: 3127/3, 3127/1, 2

késő barokk

18. század vége

Két, a telek oldalhatárán álló, az utcára merőleges gerincű épület. A D-i oldalon álló, téglalap alaprajzú, kétszintes, kontyolt nyeregtetős épületet, bejárati kapuval áttört

2391

kerítésfal köti össze a telekhatár másik oldalán álló, téglalap alaprajzú, földszintes, kontyolt nyeregtetős, kisebb épülettel. A nagyobb ház teljesen alapincézett, amely a D-i oldal felől földszintet alkot, bejárattal. Az alsó szint különböző típusú boltozatokkal fedett, második szintje kéttraktusos elrendezésű, síkmennyezetes belső terekkel, hosszanti középtengelyében lépcsőfeljárat. Jórészt kőkeretes nyílások, neobarokk nyílászárók és vasalatok. Egykor Esterházy uradalmi épület volt, épült a 18. század végén. A 20. század elején jelentősen átalakítva.

KCs

2392

Lakóház

2392

Alkotmány u. 3.
hrsz.: 3115
késő barokk
19. század első fele

Szabadon álló, L alaprajzú, egyemeletes, kontyolt nyeregtetős épület. Alkotmány u.-i homlokzatán vízszintes záradéku bejárati kapu. Síkmennyezetes belső terek, jelentősen átalakítva. Az épület K-i végében félköríves, vörös mészkőből készült lépcsőház. Korábbi 18. századi épület felhasználásával épült a 19. század első felében. 1945 előtt az épületben képfestő üzem működött és a tulajdonos lakása volt. Az 1960-as években jelentősen átalakítva.

KCs

2393

József-malom

2393

Alkotmány u. 6.
hrsz.: 3150
barokk
1777 körül

Szabadon álló, téglalap alaprajzú, kétszintes, felülkontyolt nyeregtetős malomépület. É-i és D-i oldalához épült, egy-egy nyeregtetős, egyszintes toldalékkal. Belső terei jelentősen átalakítva. Épült 1777 körül (építés: Fellner Jakab?). 1791-ben a majolika gyár számára vásárolták meg, valószínűleg festékgúzónak. 1868-ig csak ritkán volt bérlője. 1868–1922 között Stingl Károly bérelte. Ez idő alatt egy Ganz-turbinával energiát termelt a szomszédos börgyárnak. Később Méhes Ferenc és Gruber Imre molnárok bérelték. 1947-ben ifj. Esterházy Miklós eladta Tárnok Andrásnak. 1950-ben államosították és raktár működött benne. Az 1990-es években üzletház céljára átalakítva.

KCs

2394

Lakóház

2394

Alkotmány u. 10. – Tőpart u. 2.
hrsz.: 3112
–
20. század

Szabadon álló, L alaprajzú saroképület. A Tőpart u.-i része földszintes, az Alkotmány u.-i egyemeletes. A két rész eltérő gerincmagasságú tetőkkel fedett, a Tőpart u.-i rész csonkakontyolt, nyeregtetős, az Alkotmány u.-i rész kontyolt nyeregtetős. A Tőpart u.-i részhez zárt kerítésfal csatlakozik, gyalogkapuval és a telek oldalhatárán álló melléképületekhez. Épült 1780 körül, az 1990-es években jelentősen átépítették.

KCs

Lakóház**2425**

Almási u. 12.

hrsz.: 2655

klasszicista

19. század eleje

Zártorú beépítésben álló, földszintes, U alaprajzú, nyeregterős épület. Az utcai szárny középtengelyében kosáriréses záródású kapu, a kaputól D-re eső homlokzat átalakított. Az É-i, rövidebb udvari szárny előtt, pilléreken nyugvó, mellvédes tornác. Síkmennyezetes belső terek. Épült a 19. század elején.

KCs

2425

Angolkert**11087**

hrsz.: 2956, 2957, 2958/1, 2958/2, 2958/3, 2960/1, 2960/2, 2961/1, 2961/2, 2961/3, 2973/3, 2974/1, 2974/2, 2975/1, 2976/1, 2976/2, 3018/1, 3018/2, 3019, 3023, 3024, 3025, 3028, 3029/1, 3029/2, 3030/1, 3030/2, 3031, 3032, 3239, 3248, 3249/1, 3249/2, 3250, 3252, 3253, 3254, 3255, 3256, 3257, 3258, 3259, 3260, 3261/2, 3262/1, 3262/2, 3263, 3264, 3265, 3266, 3267, 3268, 3304/12, 3304/13, 3304/4, 3304/5, 3304/6, 3304/8, 3304/9, 3305/10, 3305/11, 3305/12, 3305/13, 3305/2, 3305/3, 3305/4, 3305/5, 3305/6, 3305/7, 3305/8, 3305/9, 3306/2, 3306/3, 3306/4, 3306/5, 3306/6, 3306/7, 3306/8, 3307/2, 3307/3, 3307/4, 3307/5, 3307/6, 3308/1, 3308/2, 3309/1, 3309/2, 3309/3, 3309/4, 3309/5, 3309/6, 3309/7, 3309/8, 3310/10, 3310/2, 3310/6, 3310/7, 3310/8, 3310/9

–

1775–1823

A Pokol és Tükör források területén, a Cseke-tó körül létrehozott, gazdag víz- és úthálózatú angolkert, amely része az Esterházy kastéllyal, a Várral és a tatai tórendszerrel egybekomponált tájkertnek. Gazdag és változatos növényvilág, a szentimentális kertstílust képviselő épületekkel: barlangok és grották, 1788–1789; pálmaház – Pálma Szálló (trsz.: 10724); török mecset (trsz.: 2448); Esterházy kerti lak, 1784 (trsz.: 2446); múrom, 1807 (trsz.: 2447); kertkapu két griffel, 1801 (trsz.: 2457). Építtette gróf Esterházy Ferenc, majd gróf Esterházy Miklós, 1775–1823 között (építészek: Böhm Ferenc, Charles Moreau, Bánóczy Antal, Eduard Rieße).

SE

11087

Esterházy kerti lak (Komárom-Esztergom Megyei Múzeumok Igazgatósága)**2446**

Angolkert

hrsz.: 3306/4

késő barokk

1784

Az 1775–1823 között létesített parkban, szabadon álló, megközelítően téglalap alaprajzú, egemeletes, kontyolt nyeregterős épület. Ny-i homlokzata két sarokrizalittal kialakított, közöttük kétkarú lépcső vezet a középtengelyben lévő félköríves ajtóhoz. K-i homlokzata előtt a nyolcszög három oldalával záródó középrizalit, előtte terasz. A teraszra félköríves lépcsők vezetnek fel. Rövidebb É-i és D-i homlokzatain egy-egy középrizalit. Kétraktusos elrendezésű, belső terei síkmennyezetesek. Több helyiségében díszítőfestés maradványok. Építtette gróf Esterházy Ferenc 1783–1784-ben (építész: Grossmann József).

KCs

2446

2459

Jenő-malom

2459

Angolkert
hrsz.: 3305/10
barokk
18. század

Az 1775–1823 között létesített park É-i részén, kőfallal kerített telken, szabadon álló, téglalap alaprajzú, egyemeletes, nyeregtetős malomépület, hozzá ÉNy-ról csatlakozó keskenyebb, földszintes toldalékkal, DK-i sarkán vörös mészkő zsilippel és modern toldalékkal. Homlokzatok nyílásrendszere és belső terei átalakítva. A malmot egykor a Pokol-forrás vize hajtotta. 1890-ben a Muraközy család bérelte, majd 1900–1920 között Lampert Bálint. 1930-ban jéggyárnak alakították át. 1948-tól raktár, később szivattyúház. Jelenleg romos állapotban, üresen áll.

KCs

2448

Török mecset

2448

Angolkert
hrsz.: 3308/2
historizáló
19. század eleje

Az 1775–1823 között létesített parkban, a Cseke-tó D-i partján, szabadon álló, egy-szintes, kívül nyolcszög-, belül kör alaprajzú, magas attikafal mögött gúlisíkkal fedett épület. Homlokzatain egy-egy csúcsíves záródású nyílás. Belső terét kupola fedi. Épült a 19. század elején. Felújítva 1998-ban.

KCs

2447

Múrom

2447

Angolkert
hrsz.: 3304/12
historizáló
1807

Az 1775–1823 között létesített parkban, a Cseke-tó DNY-i sarkában, szabadon álló, szabálytalan alaprajzi elrendezésű és térkapcsolatú múrom. Ny felé kapuval áttört fal határolja. Beépítve két római sírkő és a vértesszentkereszti apátság (trsz.: 2381) huszon-négy oszlop-, illetve pillérfejezete, illetve más építészeti töredékek. Épült 1796–1807 között (építész: Charles Moreau).

KCs

10724

Pálma Szálló

10724

Angolkert
hrsz.: 3306/7
historizáló
19. század vége

Az 1775–1823 között létesített park DNY-i részében, szabadon álló, téglalap alaprajzú, jelenleg két szintre osztott, eredetileg egyszintes, kontyolt nyeregtetős épület. A D-i homlokzat középtengelyében, a nyeregtető gerince fölé emelkedő, azzal derékszöveget bezáró, timpanonos bejárati építménnyel. É-i homlokzata előtt a nyolcszög három oldalával záródó középrizalittal. Két rövidebb, K-i és Ny-i homlokzata íves attikafallal záródik, tetején vázakkal. Épült a 19. század végén pálmaház céljára. 1920 körül az

akkor épült Kristály fürdővel kapcsolták össze. A 20. század második felében szállodává alakították át.

KCs

Lakóház

2397

Bajcsy-Zsilinszky Endre u. 42.

hrsz.: 2543

klasszicista

19. század eleje

Féslyés beépítésben álló, U alaprajzú, földszintes, nyeregretetős épület, amelynek rövidebb utcai szárnyát zárt kapualj alkotja, oromfalas lezárással. Az 1790 körül épült házat, a 19. század elején teljesen átalakították.

KCs

2397

Mária-szobor

10733

Baji u. – Ady Endre u. sarok

hrsz.: 3333/1

barokk

18. század közepe

Utcasarkon, körülkerített területen, alul kihasasodó hasáb alakú, párkánnyal és lábazattal ellátott talpazaton álló Mária-szobor, feje körül fém glóriával. A szobor felett ívelt, bádogg esővédő tető. Készült a 18. század közepén.

KCs

10733

Uradmalmi pezsgőgyár

2449

Baji út 53.

hrsz.: 3309/3, 4, 5, 6, 7, 8

barokk

1772

Szabadon álló, hosszan elnyúló épületegyüttes. Középső szakaszában helyezkedik el a téglalap alaprajzú, egyemeletes, kontyolt nyeregretetős főépület, homlokzatán enyhe kiülésű középrizalit, és egy-egy, erőteljesen kilépő sarokrizalit. Két oldalán egy-egy földszintes összekötőszárny és az azokhoz csatlakozó, négyzetes alaprajzú, sátozott pavilon, illetve folytatásukban további földszintes szárnyak. Az épületszárnyakhoz több keresztirányú toldalék csatlakozik. A főépület kéthajós, ötszakaszos elrendezésű, két szintet átfogó csehüveg boltozatú, amely párkánnyal és lábazattal tagolt, vörös mészkő közép pillérekre támaszkodik. Felette barokk háromszintes magtárpadlás. A főépület teljesen alapincézett, amelyből, É-i és D-i végén, Ny felé pincefolyosók indulnak, keresztiszárnyal összekötve. A főépülethez D felé csatlakozó oldalszárny négyszakaszos, csehüveggel boltozottak. A többi épületrész jelentősen átalakított. Épült 1772-ben korábbi épületek felhasználásával cselédlakások, pincészet, gazdasági funkciók céljára (építész: Fellner Jakab). 1905-ben alakították ki az épületben a pezsgőgyárat. A 20. században többször átalakítva.

KCs

2449

2426

Kapucinus templom (Mária Mennybemenetele)

2426

Bartók Béla u.

hrsz.: 3098/4

barokk

1746

A rendházzal (trsz.: 2428) egybeépült, szabadon álló, egyhajós, egyenes szentélyzáródású templom, a hajó szentély felé eső részén kontyolt nyeregtetővel, a szentély felett nyeregtetővel és huszártoronnyal. A hajó K-i oldalához csatlakozó oldalkápolnával, a szentély K-i oldalához kapcsolódó sekrestyével. Oromzatos homlokzatának középtengelyében kökeretes bejárati kapu, felette az Esterházy család címere és újabb mozaikkép, 1983. Fiókos dongával fedett hajó, csehsüveg boltozatú szentély, a hajó bejárati oldalán karzat. Kifestés: 1947 körül (Závory Zoltán), melyet 1987–1988-ban újrafestettek (Przudzik József). Berendezés: a 18. század közepe; főoltár: 1747 (Joseph Bechert); tabernákulum: 1748 (Gode Lajos); mellékoltárkép: 1760 körül (Karl Palko); főoltárkép: 1890 (F. X. Müller). Orgona: 1908 (Rieger-testvérek). Építtette gróf Esterházy József 1743–1746 között (építész: Kutner Jakab). 1903-ban belsejét felújították. A templom előtt: vörös mészkő kereszt, aranyozott korpuszal. Állíttatta Klinger György és neje, 1897.

KCs

2428

Kapucinus rendház

2428

Bartók Béla u. 1.

hrsz.: 3098/2

barokk

1744

A templom (trsz.: 2426) Ny-i oldalához épült, U alaprajzú, egyemeletes, nyeregtetős rendház, amelynek szárnyai a templommal együtt szabályos kvadrumot alkotnak. Homlokzata templom felőli első tengelyében kökeretes kapu, felette újabb mozaikkép, 1983. A Ny-i kolostorszárny folytatásában épült a megközelítően L alaprajzú, ún. Konrardium. A telek K-i határán, utcavonalon, szabadon álló, egyemeletes, téglalap alaprajzú, az ún. Szeraficum. Épült az 1920-as években. Udvarát kerítésfal választja el a rendház udvarától. Egytraktusos, oldalfolyosós alaprajz. Síkmennyezetes belső terek, kivéve a D-i szárny két helyiségét, és az emeleti, egykori könyvtártermet, amelyek boltozottak. Részben eredeti nyílászárók. Építtette gróf Esterházy József 1743–1744 között.

KCs

2405

Farkasházy-ház

2405

Bercsényi u. 1.

hrsz.: 1636

késő barokk

1780 körül

Zártsorú beépítésben álló, L alaprajzú, egyemeletes épület. Manzárdtetős utcai szárnyának D-i tengelyében kosárirves kapu. Az utcai szárny udvari homlokzata előtt, konzolokra támaszkodó, vörös mészkő függőfolyosó. Síkmennyezetes belső terek, jelentősen átalakítva, kivéve a földszint egyik helyiségét, amely boltozott. A főépület udvari végfalához, L alaprajzú toldalékszárny csatlakozik, amely hosszabbik szárán földszintes, rövidebbik szárán emeletráépítéses, nyeregtetős. Épült 1780 körül. A házban született 1799-ben, Farkasházy Fischer Mór a herendi porcelángyár megalapítója.

KCs

Lakóház**2406**

Bezerédi István u. 4/b.

hrsz.: 2751

historizáló

1906

Szabadon álló, téglalap alaprajzú, földszintes, kontyolt nyeregtetős saroképület, a lakóépület folytatásában épült gazdasági épületekkel. Udvari homlokzata előtt újabb veranda. Szoba – konyha – szoba beosztású alaprajzi elrendezés. Épült 1906-ban.

KCs

2406

Lakóház**2413**

Fazekas u. 57.

hrsz.: 189/2

késő barokk

1790 körül

Szabadon álló, U alaprajzú, földszintes, csonkakontyolt nyeregtetős épület. Utcai homlokzatának középtengelyében, enyhe kiülésű rizalitban, kosárféles kapu. Az utcai szárnya részben egy, részben kéttraktusos elrendezésű. Udvari szárnyai egytraktusos elrendezésűek, belső terei síkmennyezetesek. Udvari homlokzata többszörösen átalakított, toldalékokkal bővített. Épült 1790 körül, a 19–20. század folyamán többször átalakítva.

KCs

2413

Lakóház**2414**

Fazekas u. 62.

hrsz.: 206

barokk

1790 körül

Utcavonalon, szabadon álló, U alaprajzú, földszintes, nyeregtetős épület. Utcai homlokzatának É-i harmadik tengelyében vörös mészkö keretezésű, szemöldökgyámos kapu. Utcai homlokzatának ablakai és udvari homlokzatának nyílásai részben vörös mészkö keretelésűek. Az udvari szárny D-i vége, egyemeletes, sátor tetős pavilonnal lezárt, amelyhez kőbábs korláttal záródó mellvédfal csatlakozik az utcavonallal párhuzamosan. Egytraktusos elrendezésű, belső terei síkmennyezetesek. Épült 1790 körül, a 19–20. század folyamán többször átalakítva.

KCs

2414

Lakóház**2422**

Fürdő u. 2.

hrsz.: 1638

historizáló

1860 körül

Szabadon álló, földszintes, L alaprajzú, kontyolt nyeregtetős saroképület. A homlokzat É-i végéhez kétszárnyú kapu csatlakozik. Eredetileg egytraktusos elrendezésű volt. Síkmennyezetes belső terek, jelentősen átalakítva. A homlokzatokon részben 19. századi nyílászárók. Épült 1860 körül. Többször átalakítva.

KCs

2422

6822

Lakóház**6822**

Fürdő u. 3.
 hrsz.: 1664
 klasszicista
 1820 körül

Zártsorú beépítésben álló, L alaprajzú, földszintes, nyeregtetős épület. Utcai homlokzatának középtengelyében vízszintes záradékú kapu. Utcai homlokzatán, a kapualjtól É-ra eső részen, klasszicista vakolat-architektúra. Udvari homlokzata jellegtelen. Eredetileg egytraktusos, oldalfolyosós elrendezésű volt. Síkmennyezetes belső terek, jelentősen átalakítva. Épült 1820 körül. Többször átalakítva.

KCs

2423

Lakóház (óvoda)**2423**

Fürdő u. 11/a.
 hrsz.: 1660
 barokk

18. század második fele

Zártsorú beépítésben álló, U alaprajzú, földszintes, csonkakontyolt nyeregtetős épület. Utcai homlokzatának D-i harmadik tengelyében szegmentíves lezárású kapu. Az utcai és a D-i, udvari szárny, kosárvíves záródású nyílásokkal tagolt, részben beüvegezve. Eredetileg egytraktusos, oldalfolyosós elrendezésű volt, belső terei síkmennyezetesek. Részben 19. századi nyílászárók. Épült a 18. század második felében, átépítve a 19. század második felében.

KCs

2424

Wagner-ház**2424**

Fürdő u. 19.
 hrsz.: 1653
 barokk
 18. század

Utcavonalon álló, téglalap alaprajzú, egyemeletes, kontyolt nyeregtetős saroképület, D felől csatlakozó, egyemeletes, nyeregtetős toldalékkal. A Malom köz felé eső homlokzatának D-i oldalán kőkeretes kapu. Vakolat-architektúrája az 1980-as években készült. A Fürdő u.-i homlokzatához kőkerítés csatlakozik, kétszárnyú fakapuval. Belső terei síkmennyezetesek. Helyreállítva 1984–1985-ben. Jelenleg üresen áll.

KCs

2415, 2417

Lakóház (rendelőintézet)**2415, 2417**

Hajdú u. 1–3.
 hrsz.: 1647
 barokk

1738 és 1770 körül

A Hajdú u., Malom-köz, Rákóczi u. által határolt telken, a Hajdú u. vonalán álló, téglalap alaprajzú, földszintes épület, középső, manzárdtetővel lezárt épületrészhöz jobbról és balról csatlakozó nyeregtetős oldalszárnyakkal (trs.: 2415). A középső épületrész utcai homlokzatán kosaras, rokokó, kovácsoltvas rácsok. Udvari homlokzatán, kőkeretes, felülvilágítós bejárati ajtó. Belső terei síkmennyezetesek, a kórházi funkciónak átalakítva. A középső rész 1770 körül épült, oldalszárnyai a 19. század első, illetve második felében. A Hajdú u.-i szárnyhoz D felől, nyaktaggal csatlakozik egy téglalap alaprajzú melléképület, az ún. „török fürdő” (trs.: 2417). Az udvari homlok-

zatán, kökeretes, vízszintes záradékú nyílások. Egyik ajtaja felett kartusban elhelyezett kronosztikon. Az átalakított belsőben vörös márvány fürdőmedence. Az épületegyüttest az Esterházy-kastélyal, a jelenlegi Rákóczi út alatt, átjáró kötötte össze. Építtette gróf Esterházy József 1733–1738 között. Az épületegyüttest 1945-ben kórházzá alakították át, rekonstrukciójára 1986–1987-ben került sor.

KCs

Lakóház 2416

Hajdú u. 2.

hrsz.: 1465

–

–

Eredeti jellegétől megfosztva, újjraépítve és bővíve 2000-ben.

KCs

2416

Kapu 2418

Hajdú u. 8.

hrsz.: 1438/11

késő barokk

1770 körül

Zárt sorú beépítésben álló, kosáriréses nyílású kapuépítmény, a nyílás két oldalán, gazdagon tagolt pilaszterrel. Két oldalához kerítésfal kapcsolódik, a jobb oldaliban gyalogkapu. Épült 1770 körül (építész: Fellner Jakab és Grossmann József). A telken egykor pavilon is állt.

KCs

2418

Lakóház 2419

Hajdú u. 15.

hrsz.: 1861

historizáló

1897

Szabadon álló, L alaprajzú, egyemeletes saroképület, Hajdú u.-i homlokzata előtt előkerttel. Egykori bejárata a Kastély tér felőli homlokzat K-i tengelyében. Épült 1790 körül, feltételezhetően földszintes formában. Egykor a kastély melléképülete volt. Emeletét 1897-ben építették. 2001 óta átépítés alatt, eredeti alaprajzi rendszere átalakításával. Ugyanezen a hrsz.-on található az épülethez Ny felé csatlakozó, L alaprajzú, földszintes, historizáló lakóház, átépítve: 2002–2003.

KCs

2419

Lakóház 2420

Hajdú u. 38.

hrsz.: 1443

késő barokk

18. század vége

Utcavonalon, szabadon álló, L alaprajzú, utcai szárnyán földszintes, udvari szárnyán emeletes, kontyolt nyeregtetős épület. D-ről kerítésfal kapcsolódik hozzá, kapuval. Gerendás famennyezetű helyiségek, részben 19. századi nyílászárók. Épült a 18. század végén. Többször átalakítva. Jelenleg romos állapotban, üresen áll.

KCs

2420

2421

Lakóház

2421

Hajdú u. 40–42.
 hrsz.: 1442
 késő barokk
 1790 körül

Utcavonalon, szabadon álló, T alaprajzú, földszintes, kontyolt nyeregretetős épület. A házhoz mindkét oldalon kerítésfal csatlakozik, a bal oldaliban gyalogkapu, a jobb oldaliban kocsiáthajtó. Homlokzatai és belső terei átalakítottak. Helyiségei síkfödémek. Épült 1790 körül. Többször átalakítva. Jelenleg romos állapotban, üresen áll.

KCs

2450

Lakóházak

2450

Hősök tere 7.
 hrsz.: 1853
 késő barokk
 18. század második fele

Zártorú beépítésben álló épületegyüttes, amely egy téglalap alaprajzú, egyemeletes, nyeregretetős épület, és egy megközelítően L alaprajzú, egyemeletes, magasabb gerincvonalú, nyeregretetős épület összeépítésével jött létre. Mindkét lakóházhoz egy-egy kerítésfalban nyíló, félköríves záródású kapu kapcsolódik. Az É-i telekhatáron egy földszintes, téglalap alaprajzú, törtívű oromzatos, nyeregretetős épület csatlakozik a kerítésfalhoz. Udvari homlokzatai és belső terei átalakítottak. Egykori Esterházy uradalmi épületek, épültek a 18. század második felében, a 19. század második felében kibővítve. 1945-től a kórház melléképületei voltak. Jelenleg üresen áll.

KCs

2451

Lakóházak

2451

Hősök tere 8.
 hrsz.: 1852
 késő barokk
 1790 körül

Utcavonalon, a telek oldalhatárain álló egy-egy, megközelítően téglalap alaprajzú, földszintes, törtívű oromzatos, nyeregretetős épület, amelyeket kerítésfal kapcsol össze. A kerítésfalban ívelt párkánnyal lezárt, kosárféles záródású kapuval. Az épületek udvari végfalaihoz újabb toldaléképületek csatlakoznak. Síkmennyezetes belső terek, jelentősen átalakítva. Egykori Esterházy uradalmi épületek, épültek 1790 körül. 1945-től a kórház melléképülete volt. Jelenleg üresen áll.

KCs

2452

Esterházy-kastély, melléképületei és parkja

2452

Hősök tere 9/a.
 hrsz.: 1854, 1855, 1851, 1850/8, 1850/9
 barokk
 1760 körül

Szabadon álló, téglalap alaprajzú, egyemeletes, kontyolt nyeregretetős épület, tó felőli homlokzatán két saroktoronnyal lezárva, ún. Nagykastély (hrs.: 1854). A tó felőli homlokzatához kétoldalt egy-egy kocsiáthajtó csatlakozik. A D-i oldali kosárféles, az É-i két pillér közötti kapu, két oldalán egy-egy gyalogkapuval. A kapukhoz földszintes mellékszárnyak csatlakoznak, melyek a főépülettel együtt, egy megközelítően trapéz alakú udvart zárnak be. A Ny-i szárny É-i része az ún. Kiskastély (hrs.: 1854), amely szintvált-

tós, a belseőudvar felé földszintes, a kert felőli oldalon egyemeletes. Az ún. Nagykastély földszintje részben boltozott, többi tere és az ún. Kiskastély síkfödémés. Mindkét épület részben 18. század második fele és 19. századi nyílászárók, díszítések, kandallók, kályhák, falfestések. A korábbi itt álló épületek részben felhasználásával építette az Esterházy család az 1760-as években (építész: Fellner Jakab). Az ún. Kiskastély jelenlegi kialakítása a 19. század második felében készült. A parkban, a főépülettől Ny-ra földszintes, téglány alaprajzú, manzárdtetős istálló (hrsz.: 1855). A kastély előtti parkban, K-re, földszintes, téglalap alaprajzú, nyeregtetős, ún. „fedeles lovarda”, épült 1900 körül (hrsz.: 1850/8). Az épületegyüttest 1945-ben kórházzá alakították át. Az egykor Angolkertben: barokk kőváza: 1780 (hrsz.: 1851); barokk szökőkút: 1800 körül (hrsz.: 1855) (Schweiger Antal) és posztamensen álló medaliont tartó klasszicista nőalak: 19. század első fele (hrsz.: 1855).

KCs

Kálvária-kápolna (Keresztelő Szent János)

2427

Kálváriadomb

hrsz.: 254/37

barokk

1754

Dombon, szabadon álló, keletelt, egyhajós, kívül poligonális, belül félköríves szentély-záródású kápolna, Ny-i homlokzatán huszártoronnyal, szentélyén támpillérekkel, a szentély felé kontyolt nyeregtetővel. A szentély É-i és D-i oldalán egy-egy gótikus jellegű, a K-in barokk ablaknyílás található. Egyenes záródású vörös mészko keretelésű bejárati kapu, felette kartus, körülötte gazdag architektonikus díszítés. Csehsüveg boltozatú hajó, félgömb kupolájú szentély. Falképek: 1755 (Johann Peter Bader ?), megújítva, 1908 (Muhits Sándor, Stiaszny Aladár), illetve a 20. században még több alkalommal. Stációképek: 1912. Épült a korábban itt állott, 14. századi, Szentivánhegyi templom alapfalainak felhasználásával 1754-ben (építész: Franz Anton Pilgram?). A 14. századi, háromhajós plébániatemplom alapfalait az 1960-as években tárták fel és konzerválták.

KCs

Kálvária

2429

Kálváriadomb

hrsz.: 254/37

barokk

1770

A kápolnától (trsz.: 2427) DNy-ra, kör alaprajzú körítőfallal kerített területen álló Kálvária-szoborcsoport. Hasáb alakú, köríves párkánnyal lezárt talapzaton álló kereszt töredékes korpuszal, a kereszt tövében Mária Magdolna, kétoldalt Szűz Mária és Keresztelő Szent János töredékes alakjai. A szoborcsoport két oldalán, sziklát imitáló talapzaton a két lator keresztje, töredékes szoborral. Készült 1770 körül (Schweiger Antal). 1916-ban megújítva (Fülöp Elemér). A 20. században többször felújítva, legutóbb 1996–2001 között.

KCs

2427

2429

11011

Zsidó temető**11011**

Kálvária u. 61–63.

hrsz.: 251

–

18. század vége – 1920-as évek

A Kálvária domb aljában, kőkerítéssel kerített temetőben állnak az 1740-es évektől a 19. század végéig készült, elsősorban vörös mészkő sírkövek és síremlékek. A sírkövek sorba rendezettek és sorozatuk folyamatos. Kiemelkedők az ÉK-i sarokban a Farkasházy Fischer család három generációjának vörös márvány és porcelánbetétes kerámia-pillérei az 1830-as és 1880-as évekből, illetve fekete gránitból faragott síremlékei az 1910-es, 1920-as évekből. A temetőben nyugszanak a város gazdasági és társadalmi életében jelentős szerepet játszó családok (Braun, Engländer, Ganz, Krausz, Leopold, Pollák, Weisz) tagjai. A temető a nevezetes tatai vörös mészkő faragás típus- és mintakincs gazdagságának egyik utolsó tanúja, kronológiailag összefüggő együttese.

KCs

2410

Lakóház**2410**

Kastély tér 5.

hrsz.: 1871

késő barokk

1800 körül

Zártsorú beépítésben álló, téglalap alaprajzú, földszintes, É-i végén kontyolt nyeregretős épület. D-i oldalához kerítésfal csatlakozik, benne gyalogkapu. Udvari homlokzatához É-ről melléképület kapcsolódik. Síkmennyezetes belső terek, a konyha kivételével, amely boltozott. Épült 1800 körül, utóbb többször átépítve.

KCs

2411

Lakóház**2411**

Kastély tér 6.

hrsz.: 1872

késő barokk

1800 körül

Zártsorú beépítésben álló, téglalap alaprajzú, földszintes, nyeregretős saroképület. É-i oldalához alacsonyabb gerincű, nyeregretős toldalék csatlakozik, D-i oldalán zárt kerítésfal, benne gyalogkapu. Síkmennyezetes belső terek, részben 19. századi nyílászárók. Az utcai ablakokban bújtatott vasrács. Épült 1800 körül, utóbb többször átépítve.

KCs

2409

Lakóház**2409**

Kastély tér 7.

hrsz.: 1864

klasszicista

19. század közepe

Zártsorú beépítésben álló, U alaprajzú, földszintes, D-i oldalán kontyolt nyeregretős épület. Utcai homlokzatának középtengelyében vízszintes záródású kapuval. Síkmennyezetes belső terek, részben 19. század végi nyílászárók. Épült a 19. század közepén, utóbb többször átépítve.

KCs

Lakóház**2408**

Kastély tér 8.
 hrsz.: 1863
 késő barokk
 1790 körül

Zártorú beépítésben álló, L alaprajzú, földszintes, kontyolt nyeregtetős épület. Utcai homlokzatának É-i tengelyében kosárfélszögű bejárati kapu. Síkmennyezetes belső terek. Épült 1790 körül, utóbb többször átépítve.

KCs

2408

Lakóház**2407**

Kastély tér 9.
 hrsz.: 1862/a
 késő barokk
 1790 körül

Zártorú beépítésben álló, L alaprajzú, földszintes, nyeregtetős épület. É-i oldalához kerítésfal csatlakozik, benne vízszintes záradékú gyalogkapu és kocsiáthajtó. Ny-i szárnyán poligonális alaprajzú toldalék. Az udvari szárnyon újabb emeletráépítés. Síkmennyezetes belső terek, jelentősen átalakítva. Épült 1790 körül, utóbb többször átépítve.

KCs

2407

Lányi-villa**10278**

Katona József u. 16.
 hrsz.: 1493/4
 szecessziós
 1920 körül

Kertben, szabadon álló, megközelítően téglalap alaprajzú, kétszintes villaépület. Ny-i homlokzatának középtengelyében kétszintes torony, amelyhez félkör alaprajzú, oszlopokkal alátámasztott, felül balusztráddal záródó erkély csatlakozik. Az É-i, D-i és K-i homlokzatain, kis kiülési félkör és téglalap alaprajzú rizalitok. Belső terei jelentősen átalakítva. Építette a Lányi család 1920 körül.

KCs

10278

Ref. templom**2430**

Kocsi u. 15.
 hrsz.: 24
 késő barokk
 1786

A telek mélyében, szabadon álló, téglalap alaprajzú nyeregtetős templom, DK-i homlokzata előtt toronnyal, DNY-i homlokzata előtt bejárati előcsarnokkal. A torony bal oldalán nyílik a kökeretes kapu, zárókövében koronával. Síkmennyezetes hajó, két végén egy-egy fakarzat. Berendezés: úrasztala: 1786; szószék: 1825; keresztelomedence: 1842. Orgona: 1839 (Schack János). Épült 1783–1786 között, tornya 1793-ban.

KCs

2430

2431

Kamalduli szerzetesház

2431

Kocsi u. 20.
 hrsz.: 189/1, 2
 barokk
 18. század közepe

Zártorú beépítésben álló, L alaprajzú, földszintes, kontyolt nyeregteretős épület. A homlokzat D-i végében kosárirves kapu, mellette egyenes záródású gyalogkapu. Az utcai homlokzat ablakai előtt, kosaras, kovácsoltvas rácsok. Udvari homlokzatai jelentősen átépítettek. Belső terei síkmennyezetesek, az utcai szárny egy helyiségének kivételével, amely csehsüveg boltozatú. Utcai szárnyában egy barokk ajtólap és egy barokk beépített szekrény, amely feltételezhetően a majki kamalduli kolostorból származik. A telek 1747-től volt a kamalduli szerzeteseké, ezekben az években készült az épület is. Udvarán, az utcavonallal párhuzamosan álló kétszintes melléképület. Földszinti terei csehsüveg és fiókos dongával boltozottak. Épült a 18. század közepén.

KCs

2432

Lakóház

2432

Kocsi u. 40.
 hrsz.: 302/1
 késő barokk
 1800 körül

Zártorú beépítésben álló, U alaprajzú, földszintes, nyeregteretős épület, É-i szárnyát réglány alaprajzú istálló alkotja. Az utcai homlokzat középtengelyében félköríves bejárati kapu. A lakóépület udvari homlokzatán árkádíves folyosó, parapettel. Egytraktusos, oldalfolyosós elrendezésű, belső terei síkmennyezetesek. Épült 1800 körül, utóbb többször átépítve.

KCs

2433

Lakóház

2433

Komáromi út 1.
 hrsz.: 1625/1, 2, 3
 klasszicista
 1810 körül

Zártorú beépítésben álló, L alaprajzú, földszintes, a Kossuth tér felé kontyolt nyeregteretős saroképület. A homlokzat Komáromi u.-i oldalához kerítésfalban kosárirves kapu és gyalogkapu csatlakozik. Komárom u.-i homlokzatán kis kiülésű oldalralizatokkal. Udvari homlokzatai átalakítottak. Síkmennyezetes belső terek. Épült 1810 körül, a 19. és 20. században átalakítva.

KCs

2434

Lakóház

2434

Komáromi út 2.
 hrsz.: 56
 historizáló
 1860 körül

Zártorú beépítésben álló, U alaprajzú, földszintes, nyeregteretős épület. Utcai homlokzatának középtengelyében vízszintes záradékú bejárati kapu. Síkmennyezetes belső terek, részben eredeti nyílászárók. Épült 1860 körül.

KCs

Lakóház

2436

Komáromi út 32.
hrsz.: 72

–

–

A telken két teljesen átalakított, jellegükről megfosztott épület áll.

KCs

2436

Lakóház

2437

Komáromi út 44.
hrsz.: 79

–

19. század vége

Fésűs beépítésben álló, téglalap alaprajzú, földszintes, nyeregtetős lakóépület, kéttenyeges, oromfalas homlokzattal. Az udvari homlokzat bejárati ajtaja előtt két pillérre támaszkodó fedélszékkal egybeépített előtető. Szoba – konyha – szoba – kamra elrendezésű, síkmennyezetes belső terek. A D-i telekhatáron álló egykori melléképületet elbontották. Népi műemlék.

KCs

2437

R. k. plébániatemplom (Szent Kereszt felmagasztalása)

2438

Kossuth tér
hrsz.: 1
barokk
1784

Emelkedőn, szabadon álló, egyhajós, egyenes szentélyzáródású, a szentély felé kontyolt nyeregtetős épület. A szentély két oldalához csatlakozó emeletes sekrestyével és oratóriummal, Ny-i főhomlokzata elé rizalitszerűen kilépő két toronnyal. Főhomlokzatához széles, teraszosan kiképzett lépcsősor vezet, kapuja felett márványtáblán építési felirat, 1784-es dátummal, felette Esterházy-címer. Csehsüveg boltozatú hajó és szentély, a hajó bejárati oldalán falazott karzat. Falképek: 1972 (Nemcsics Antal). Berendezés: főoltár, 1788 körül (terv: Grossmann József és Gött Antal, feszület: Schweiger Antal); szószék: 1790 (terv: Gött Antal, kivétel: Vathner Mátyás). A mellékoltárokat 1854-ben alakították át mai formájukra, új oltárképekkel (J. Hermann bécsi festő); diadalíven festmény: 1797 (Hubert Maurer); gyóntatószékek és padok: 18. század vége; vörös márvány lavabo és Majkról származó sekrestyeszekrények; oratóriumban tabernákulum (Billépuszta?). Orgona: 1904 (Rieger-testvérek). Építtette az Esterházy család. A templom alapkövét 1751-ben tették le (építés: Franz Anton Pilgram), több évi szünet után az építkezés csak 1770-es években folytatódott az eredeti tervek átalakításával (építés: Fellner Jakab). 1784-ben szentelték fel. 1854-ben, 1885-ben 1910-ben tatarozták. A főhomlokzat előtti teret Wälder Gyula tervei szerint rendezték. Fellner Jakab szobra, 1940 (Ungvári Lajos).

2438

Mária-szobor

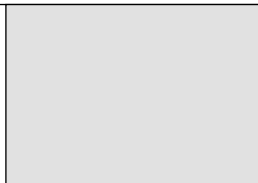
2439

Kossuth tér
hrsz.: 1627
késő barokk
1785

Háromszögű alaprajzú, párkánnyal és lábazzal ellátott talapzaton álló háromszög alaprajzú obeliszk, tetején felhőkoszorún Mária Immaculata-szobor (Schweiger Antal).

2439

Az 1410 körül épült, 1780-ban lebontott Szent Balázs-plébániatemplom főoltára helyén emelték.

KCs

2440

Lakóház

2440

Kossuth tér 9.
hrsz.: 55/a
historizáló
1860 körül

Zártorú beépítésben álló, L alaprajzú, földszintes, nyeregtetős épület. Utcai homlokzatának K-i tengelyében szegmentíves bejárati kapu. A többi nyílás, továbbá udvari homlokzata és belső alaprajza is jelentősen átalakított. Épült 1860 körül.

KCs

2441

Kaszinó (Talentum Általános Iskola, Gimnázium és Kézműves Szakiskola)

2441

Kossuth tér 11.
hrsz.: 16
klasszicista
1821 körül

Zártorú beépítésben álló, T alaprajzú, egyemeletes, nyeregtetős épület. Utcai homlokzatán kis kiülésű oldalrizalitok, a K-iben szegmentíves bejárati kapu. Az emelet középtengelyében, konzolokra támaszkodó, öntöttvas rácsos erkély. Az emeletes udvari szárnyhoz földszintes toldalék csatlakozik. Síkmennyezetes belső terek, jelentősen átalakítva. Épült 1821 körül, utóbb többször átalakítva. Jelenleg iskola.

KCs

2442

R. k. plébániaház

2442

Kossuth tér 15.
hrsz.: 1679/1
barokk
1747

Földszintes, téglalap alaprajzú, kontyolt nyeregtetős saroképület. Kossuth tér felőli homlokzatán kosaras, kovácsoltvas ablakrácsok. A homlokzat É-i végében szegmentíves bejárati ajtóval, zárt kerítésfallal. Kétraktusos, oldalfolyosós elrendezés, részben átalakítva. Síkmennyezetes belső terek, egy helyiséget kivéve, amely boltozott. Néhány eredeti nyílászáró. Korábbi, 17. század végi épület felhasználásával épült 1747-ben. 1883-ban tatarozták. Homlokzatait 2002-ben felújították. Homlokzatán: dr. Gieswein Sándor emléktáblája, 1925.

KCs

2443

Lakóház

2443

Kossuth tér 17–18.
hrsz.: 1691/3, 4, 5
klasszicista
1841

Zártorú beépítésben álló, földszintes, kontyolt nyeregtetős épület. Téglalap alaprajzú homlokzatához, az udvari oldalon, három, téglalap alaprajzú toldalék csatlakozik. A vízszintes záradékú bejárati kapu, évszámmal, az utcai homlokzat É-ről számított nyolcadik tengelyében található. A kapualjtról É-ra lévő homlokzat átalakított nyílásrendszerű, az attól D-re lévő megmaradt az egykori vakolat-architektúra. Udvari

homlokzatai átalakítottak. Síkmennyezetes belső terek. Épült a 19. század első felében lak tanya céljára. A 20. században többször átalakítva, egy ideig tűzoltóság, jelenleg lakások és üzletek találhatóak benne.

KCs

Czégényi-malom

2444

Malom u. 1.

hrsz.: 3165

barokk

18. század második fele

A Malom-patak partján, szabadon álló, téglalap alaprajzú, háromszintes, csonkakontyolt nyeregtetős malomépület. Belső terei új funkcióknak megfelelően teljesen átalakítottak. Építtette az Esterházy-uradalom a 18. század második felében. 1840–1918 között a Ruiz család bérelte. 1921-ben akkori bérlője, Aranyosi János felújította. 1934-ben Czégényi Antal, a Sándor-malomból áthozott gépekkel szerelte fel. 1950-ben államosították s hosszú ideig raktárnak használták. 1983–1984-ben felújították.

KCs

2444

Berta-malom

2398

Mikovinyi u. 60.

hrsz.: 1987/77, 1988/1

barokk

18. század második fele

A Malom-patak két partján, egymással szemközt álló, két, egyemeletes, téglalap alaprajzú, csonkakontyolt nyeregtetős malomépület. A két épület között vörös mészkő pilléres duzzasztógát. A patak K-i oldalán álló nagyobb épület (hrsz.:1988/1), falsávokkal díszített K-i homlokzata középtengelyében, az emeleti ablakok magasságában, Esterházy-címer. A Ny-i oldalon álló másik (hrsz.: 1987/77) malomépület É-i végfalához további újjáépített toldaléképületek csatlakoznak. A két épület patak felé eső homlokzatain, kör alakú, kőkeretes nyílások, a malomkerekek tengelyeinek. Belső terei az új funkcióknak megfelelően teljesen átalakítottak, az épületeket új folyosó kapcsolja össze. Épültek a 18. század végén. 1850-ben Bürtner József modern gépekkel szerelte fel. 1894–1921 között Dugovics Vilmos, majd Kelner Lajos bérelte. 1921-től az uradalom saját kezelésébe vette, majd 1924-től Róth Nándor bérelte 1935-ig. Az 1950-ben bekövetkezett államosításig Teplák Ferenc és Kelner Lajos bérletében volt. 1950-től asztalosműhely, majd kosárfonó üzem működött benne. 1973-ban felújították, helyreállítva és belsőket átalakítva 2003-ban.

KCs

2398

Kereszt

2460

Mikszáth Kálmán u. 2.

hrsz.: 2210

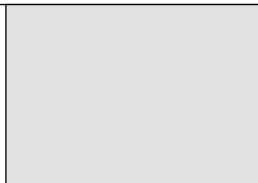
barokk

1760 körül

A temető Mikszáth Kálmán u.-i kapuja mellett áll. Háromszög alaprajzú talpazatra helyezett, kovácsoltvas, latin kereszt. A keresztet növényi ornamentika hálózta át, a kereszt függőleges szárára szimmetrikusan. A kereszt szárainak összemetsződésében, nyitható ajtós, ereklyetartó doboz. A kereszt csúcsán, fémlemezből kivágott Szűz Mária-alak. A talpazat felirata szerint 1942-ig a Széllősi úti temetőben állt. A temető

2460

közepén: vörös márvány kökereszt, fém korpusszal, 19. század, a kereszt lábánál Mária-alakja, 18. század?

KCs

Vaszary-villa (Komárom-Esztergom Megyei Múzeumok Igazgatósága) **10710**

Művész köz 3.

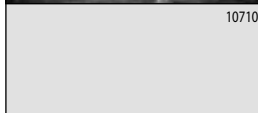
hrsz.: 2984/4

szecessziós

1906

Kertben, szabadon álló, földszintes, téglalap alaprajzú, jellemzően sátortetős villaépület. Tetőtérre részben beépítve, az ablakok körül megnyitott tetőszakasszal és fűrészelt oromzati díszű tetőfelépítménnyel. Utcai homlokzatának K-i sarkán, félköríves, mellvédés, fedett terasz. Síklefedesű belső terek, részben korabeli nyílászárók. Építtette Vaszary János festőművész 1906-ban (építész: Torockzai Wigand Ede).

KCs

10710

Óratorony

2453

Országgyűlés tér

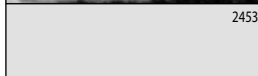
hrsz.: 3073/1

barokk

1763

Szabadon álló, nyolcszög alaprajzú, háromszintes, gúla tetős óratorony. Alsó szintje falazott, vakolt, kökeretes, vízszintes záradékú ajtóval. Felső szintjei fából készültek, zsindelellyel fedettek. A gúlán négy, nyeregtetővel fedett óra található. Négy harang elhelyezésére alkalmas. Alsó szintjén három feliratos emléktábla. Épült 1763-ban (Éder József tatai ácsmester).

KCs

2453

Iskola (Vaszary János Általános Iskola)

2389

Országgyűlés tér 4.

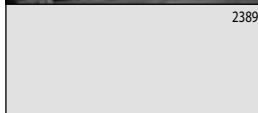
hrsz.: 3074

késő barokk, historizáló

18. század vége, 1904

Az Országgyűlés tér, Agostyáni u., Somogyi Béla u. által határolt telken, zártosú beépítésben álló, különböző építési idejű, egyemeletes, U alaprajzú épületegyüttes. Legkorábbi része az Agostyáni u. 4. alatt álló egykori kaszárnya, téglalap alaprajzú, egyemeletes, nyeregtetős épület. Udvari homlokzatának földszintjét félköríves árkádok alkotják, homlokzatának középtengelyében, a nyolcszög három oldalával záródó lépcsőházi rizalit található. Kétraktusos és oldalfolyosós elrendezésű, egy helyiség csehsüveg boltozatú, a többi tér részben poroszszüveggel, részben síkmennyezettel fedett. Épült a 18. század végén. Ehhez csatlakozik az U alaprajzú, egyemeletes, nyeregtetős iskola, amely lépcsős oromzatokkal leárt oldal- és középrizalitokkal tagolt. Épült 1904-ben. 1996-ban tornateremmel bővítették a Somogyi Béla u.-i szárnyat.

KCs

2389

Lakóház 2454

Rákóczi u. 11.
 hrsz.: 1705/1
 historizáló
 19. század második fele

Zártorú beépítésben álló, L alaprajzú, egyemeletes, nyeregtetős épület. Utca homlokzatának É-i tengelyében szegmenstíves kapubejárat. Udvari homlokzatai átalakítottak. Egytraktusos, oldalfolyosós elrendezésű. Síkmennyezetes belső terek, jelentősen átalakítva. Épült a 19. század második felében, a 20. század első felében átalakítva.

KCs

2454

Lakóház 2455

Hattyúliget u. 2–6.
 hrsz.: 3243/1, 2, 3
 késő barokk
 18. század vége

Zártorú beépítésben álló, téglalap alaprajzú, földszintes, nyeregtetős épület. A ház Ny-i oldala (2. sz.; hrsz.: 3243/1) eredeti formájában áll, K-i oldala az 1990-es években összedőlt, helyére új épületet emeltek (4. sz.; hrsz.: 3243/2). Az alacsonyabb tetőgerincű épület (6. sz.; hrsz.: 3243/2) részben még 18. század végei.

KCs

2455

Lakóház 2456

Sport u. 3.
 hrsz.: 3281
 –
 –

Lebontva. Helyén jelenleg azonos tömegű új épület áll.

KCs

Két kőgriff 2457

Sport u. 20., 22. között
 hrsz.: 3261/2
 késő barokk
 1801

A Sport utcában, az Angolkert két kapupillér alkotta bejárata közelében álló két, kő griff. A griffek egymással szemközt, magas, feliratos sziklatalapzatra helyezett ülő alakok (Schweiger Antal?). Készült 1801-ben.

KCs

2457

Lakóház 2458

Sport u. 34.
 hrsz.: 3267
 késő barokk
 1780 körül

Fésűs beépítésben álló, téglalap alaprajzú, nyeregtetős épület. Az utcai oromzat közepén, kosárvíves záródási fülkében, Pietà szobor. Udvari homlokzata jelentősen átalakított. Egytraktusos elrendezésű, belső terei síkmennyezetesek. Épült 1780 körül, utóbb többször átalakítva. Udvarában két későbbi melléképület.

KCs

2458

2396

Piarista rendház (Eötvös József Kollégium)

2396

Tanoda tér 5.

hrs.: 1842

barokk

1770

Szabadon álló, keretes beépítésű, egyemeletes, nyeregtetős épület. Az É-i szárny középtengelyében huszártoronnyal. Az É-i szárnyon három, kőkeretes bejárati kapu, a középső felett Esterházy-címer. Egytraktusos, oldalfolyosós elrendezés, a folyosók részben boltozotatú kápolna. Az É-i szárny Ny-i végében két szintet átfogó, öt szakaszos, csehsüveg boltozotatú kápolna. Oltárépitménnyel és díszítőfestéssel. A D-i szárny K-i végében fiókos dongaboltozotatú, stukkódíszes ebédlő. A piaristák 1765-ben telepedtek meg Tatán. Az épület magját a Majkra költözött kamalduli barátok rezidenciája alkotja, amely 1748–1749-ben épült, a jelenlegi épület 1767–1770 között készült (építész: Fellner Jakab). Az egykori Kalasantzi Szent József kápolna 1765-ben épült, 1840-ben bővítették, ekkor készült díszítőfestése is. A Ny-i kapu felett díszes vasrács: 1937 (terv: Wälder Gyula). Az eredetileg U alaprajzú rendházat Ny-i szárnyal bővítették, 1929–1930 között (építész: Hüttl Dezső). 1987–1988-ban felújították.

KCs

10711

Lóistállók és lakóház

10711

Tópart

hrs.: 1841

barokk

18. század második fele

Körülkerített udvarban, három, szabadon álló, istállóból és melléképületekből álló együttes. D felől, zárt kerítésfalban nyíló félköríves nyílású kapuépítmény, felette Esterházy-címer, mellette szegmentíves gyalogkapu. Az udvar K-i oldalán téglalap alaprajzú, földszintes nyeregvetős istállóépület. Háromhajós belső tere, oszlopok által tartott csehsüveg boltozotatú. Benne vörös mészko lóitató vályúk. Az egykori faboksok részben elbontva. Ehhez csatlakozik egy alacsonyabb gerincmagasságú, földszintes lakóépület, síkfödémű belső terekkel. Az udvar Ny-i oldalán, a kerítéskapu mellett, téglalap alaprajzú, nyeregvetős épület, udvari homlokzata előtt részben téglapilléres tornác. Az udvar ÉNy-i végében, L alaprajzú épület, amelynek hosszabbik szára lakó funkciójú, a rövidebb istálló. Síkfödémű fedett terében vörös mészko lóitató vályúk. Építette az Esterházy család a 18. század második felében, a 19. században bővítették. Jelenleg romos állapotban, üresen áll.

KCs

2462

Vágóhíd

2462

Tópart u.

hrs.: 3168/2

késő barokk

1780 körül

Az Öreg-tóba benyúló, magas, kő alapzatra épült, négyzet alaprajzú, földszintes, eredetileg náddal fedett, sátoztetős épület. A tó- és a part felőli homlokzatán egy-egy nagyméretű egyenes záradékú nyílás. Építette az Esterházy család 1780 körül (építész: Fellner Jakab).

KCs

Axmann-ház

2464

Tópart u. 5–6.
 hrsz.: 3129/3
 klasszicista
 1833

Zártorú beépítésben álló, téglalap alaprajzú, egyemeletes, kontyolt nyeregtetős épület. Enyhe kiülésű középrizalitjában, szegmentíves bejárati kapu. Udvari végfalához L alakban hozzáépült az egykori bőrgyár emeletes épülete, e mögött a gyár melléképületei. A dongaboltozatos lefedésű kapualjtól K-re, félköríves alaprajzú lépcsőház, vörös mészkő fokokkal és kovácsoltvas korláttal. Építette, korábbi épület felhasználásával Axmann Mihály 1833-ban. A gyár épületeit a szomszédos (Tópart u. 7.; trsz.: 2463) telekkel való egyesítés után a Leopold család építtette 1871-től. 1880-tól Leopold Adolf tulajdonában volt 1891-ig, majd Mehlschmidt Gyula tulajdonába került. A kapu két oldalán emléktáblák. A házban született Bláthy Ottó Titusz 1860-ban.

KCs

2464

Lakóház

2463

Tópart u. 7.
 hrsz.: 3129/3
 historizáló
 19. század vége

Zártorú beépítésben álló, téglalap alaprajzú, egyemeletes, kontyolt nyeregtetős épület. Utcái homlokzatán oromzattal lezárt oldalrizalitok, az É-ban szemöldökgyámos bejárati kapu. Udvari homlokzata átalakított. Földszinti terei fiókos dongaboltozatúak, az emeletiek síkmennyezettek. D-i oldalához földszintes toldaléképület csatlakozik. K-i telekhatáron az egykori bőrgyár emeletes épülete, kétszintes bőrszárító padlással. A D-i telekhatáron modern melléképületek. Épült 1770 körül, a 19. század végén emelettel bővíteték. A gyár épületeit a szomszédos (Tópart u. 5.; trsz.: 2464) telekkel való egyesítés után a Leopold család építtette 1871-től. 1880-tól Leopold Adolf tulajdonában volt 1891-ig, majd Mehlschmidt Gyula tulajdonába került.

KCs

2463

Pötörke-malom (KÖH Tatai irodája)

2465

Tópart u. 9.
 hrsz.: 3147
 késő barokk
 18. század vége

Az Öreg-tó partján, szabadon álló, L alaprajzú, kétszintes malomépület, csonkakontyolt nyeregtetősével, D-i oldalán földszintes bejárati toldalékkal. Az L, Ny-i szárában félköríves nyílásokon folyik keresztül a Malom-patak, amely egykor a malomkereket forgatta. Belső jelenlegi funkciónak átalakítva. Épült a 18. század végén. Nevét onnan nyerte, hogy az Esterházy uradalom a Pötörke családtól vásárolta a 19. század első felében. 1859–1922 között a Frank család bérelte, majd 1928–1947 között Csontos Béla, aki 1947-ben megvásárolta ifj. Esterházy Miklóstól. 1950-ben államosították s raktár működött benne. Helyreállítva 1974–1977 között.

KCs

2465

2401

Nepomuki Szent János-híd és szobor

2401

Váralja u.
hrsz.: 3103
barokk
1770

A várakozó vizét levezető Szent János patak felett átívelő, egyetlen kosárríffel kialakított szerkezetű, kőből és téglából rakott híd. Ívelt mellvédjén vörös mészkő, kronosztikonos talapzaton álló Nepomuki Szent János és egy puttó mészkő figurája. A szent papi ornátusban, kezében birérum, feje felett sugárkoszorú. A puttó kezében kereszt, korpuszal. A szoborcsoport felett ívelt fémtető, közepén kör alakú kovácsoltvas felirat: TACUI (hallgattam). Az ívelt mellvéden két kovácsoltvas lámpa, a mellvédet kétoldalt lezáró posztamensen egy-egy barokk kőváza. A posztamenseket ívelt kovácsoltvas kerítés köti össze, elliptikus teret alkotva a mellvédfallal. Készült 1770-ben (Schweiger Antal). Teljes felújítása és rekonstrukciója 1979-ben volt.

KCs

2467

Vár (Kuny Domonkos Múzeum)

2467

Váralja u. 1.
hrsz.: 1874/1, 2, 1873, 1875
gótikus, historizáló
1400 körül, 1897

Az Öreg-tó partján álló, szabályos alaprajzú vár. Az eredetileg négy saroktornyos, kétszintes árkádsorral keretezett központi udvaros belső várból csak a K-i torony és a háromszintes DK-i szárny áll. A torony falán láthatók a kétszintes várkapolna maradványai. A belső vár tóra néző homlokzatához a középkorban pillérekre támaszkodó terasz kapcsolódott. A maradványokat a 19. században jelentős mértékben átalakították. A belső várat vizesárokka övezett, sarkain bástyákkal erősített külső vár veszi körbe. Jelenlegi kapuja a középkoritól kissé délebbre az ÉNy-i falon nyílik. A Lackfiak 14. századi vára 1397 után került királyi kézbe. A Zsigmond által átépített várat 1426-ban elzálogosították Rozgonyi Istvánnak. Később újra királyi vár volt leszámítva az 1490–1494 közötti időszakot, amikor Corvin Jánosé. Mohács után a két király váltakozva birtokolta, végül Perényi Péterhez került. 1543-ban foglalta el a török. Végvárként majd a Rákóczi szabadságharc alatt sűrűn cserélt gazdát. A Rákóczi szabadságharc után Krapf József, akitől az Esterházy család vásárolta meg és birtokolta 1945-ig. Mai alakját az 1897-ben végzett nagyszabású átalakítás során nyerte el. A vár É-i oldalán 1965–1972 között feltárt Zsigmond-kori palota romjai 1972–1979 között helyreállítva.

BB

2468

Lakóház

2468

Váralja u. 2.
hrsz.: 1440/2
késő barokk
1790 körül

Szabadon álló, téglalap alaprajzú saroképület, udvari oldalán két oldalszárnyal. Utcai és D-i oldalszárnya földszintes, az É-i oldalszárnyon egyemeletes, kontyolt nyeregtető, az utcai szárny D-i részén újabb tetőtér beépítés. K-i utcai szárnyának középtengelyében szegmentíves kapu, zárókövében Esterházy-címer. Az utcai homlokzat a DK-i sarokon lemeztve. A D-i, utcai szárnyon két üzletbejárati ajtó. Síkmennyezetes belső terek, kivéve az utcai szárny D-i szakaszát és az É-i szárny földszintjét, amelyek csehüveg bol-

tozartuák. Épült 1790 körül. Átalakítva a 19. század második felében és a 20. században. Felújítva 2000-ben. Az É-i telekhatáron földszintes, nyeregtetős melléképület.

KCs

Cifra-malom

2399

Váralja u. 3.

hrsz.: 3105/2

barokk

18. század közepe

Szabadon álló, L alaprajzú, kétszintes, csonkakontyolt nyeregtetős malomépület. Az épülethez a D-i és a K-i oldalon csatlakozó, nyeregtetős bejárati toldalékkal, a Ny-i oldalon a duzzasztógát felett kontyolt nyeregtetős lefedéssel. A malom Ny-i oldalán öt malomkerék. Az L, Ny-i szárnyában helyezkedik el az egykori üzemtér, amely díszes, volutás kialakítású pillérekkel alátámasztott, fafödémrel két szintre osztott. Az egyik pilléren 1753-as évszám. Az L másik szárnya, kéttraktusos, részben boltozott. Korábbi malom felhasználásával épült a 18. század közepén, 1753-ban leégett s 1755-ben újjáépítették. 1904-ig részesmolnárook bérelték. 1921–1950 között a Johannesz molnár-család bérelte. 1950-ben a Terményforgalmi Vállalat tulajdonába került s 1953-ban modernizálták. Az őrlést 1968-ban szüntették meg, berendezését 1973-ban leszerelték. 1982–1985 között elkezdődött felújítása, amely félbemaradt. Nevét a hagyomány szerint az emeleti stukkódíszes mennyezetű teremről kapta, amely az 1980-as évek közepén megsemmisült.

KCs

2399

Esterházy-uradalmi épület

10196

Váralja u. 4/a.

hrsz.: 1441/4

késő barokk

18. század vége

Kertben, szabadon álló, téglalap alaprajzú, földszintes, kontyolt nyeregtetős lakóépület. K-i homlokzatának középtengelyében vízszintes záradékú bejárati ajtóval. Az ablakokban bujtatott vasrács. Homlokzatai részben átalakítva és előépítményekkel bővítve. Síkmennyezetes és gerendás fafödémű belső terek. Épült a 18. század végén, utóbb többször átalakítva. A bejárat melletti helyiségben: két kannelurázott oszlop alsó része a lebontott tatai színházból.

KCs

10196

Lakóház

2400

Váralja u. 14.

hrsz.: 1906

barokk

18. második fele

Több épületből álló együttes. A telek Ny-i oldalán, a Szent János-patak mellé épült a szabadon álló, téglalap alaprajzú, földszintes, nyeregtetős malomépület, amelyhez K-i irányba földszintes, téglalap alaprajzú, nyeregtetős szárny csatlakozik. A telek É-i határán, szabadon álló, téglalap alaprajzú, egyemeletes, kontyolt nyeregtetős lakóépület. A malom épület és a hozzá csatlakozó melléképület síkmennyezetes. Az emeletes lakóépület egytraktusos, oldalfolyosós elrendezésű. A földszinti terek csehsüveg bol-

2400

tozatúak, az emeletiek síkmennyezetesek. Az épület földszintjén befalazott, félköríves nyílások. Épült a 18. század második felében, a 19. században átalakítva.

KCs

TATABÁNYA

Mutató

Alsógalla

Bánhida

Felsőgalla

Lapatári-malom > Külterület

2287

R. k. templom (Szeplőtelen Fogantatás és Szent Gál)

2287

Alsógalla

Táncsics Mihály u. 28.

hrsz.: 3616

barokk

1766

Utcavonalon, szabadon álló, egyhajós, egyenes szentélyzáródású, É-i homlokzati tornyos templom, a szentély felett kontyolt nyeregretetével, a szentély két oldalán egy-egy melléktérrel. Kapuja felett feliratos tábla, újjáépítési évszámmal, 1831. Csehüveg boltozatú hajó és szentély, a hajó bejárati oldalán falazott karzat. Falképek: 1989–1990 (Závory Zoltán). Berendezés: jellemzően késő barokk. Épült 1765–1766-ban (építész: Fellner Jakab). 1829–1831 között bővítették, ekkor épült tornya is.

CsL

2285

R. k. plébániaház

2285

Bánhida

Fürdő u. 4/a.

hrsz.: 5337

barokk

1755

Kőfallal kerített telken, szabadon álló, L alaprajzú, földszintes, nyeregretetős épület, az É-i szárny Ny felőli oldalán lekontyolva. A K-i szárny hátsó homlokzatához épített későbbi toldalékokkal. Az udvari homlokzaton beüvegezett tornác. Egytraktusos elrendezésű, belső terei síkmennyezetesek. Épült 1755-ben (építész: Fellner Jakab?). A 20. században homlokzatai és belső terei jelentősen átalakítva. A telken áll az r. k. templom, melyet korábbi, 18. századi templom felhasználásával építtetett gróf Esterházy Miklós Ferenc, 1885-ben (építész: Feszty Adolf).

CsL

9671

Turul-emlékmű

9671

Bánhida

hrsz.: 0164/15

historizáló

1907

A Tatabányától ÉK-re lévő Kő-hegy, város felé néző sziklaperemén, törtkőből rakott, csonka gúla talapzaton, nagyméretű, kiterjesztett szárnyú, nyitott csőrű bronz madár,

karmai közt karddal, fején stilizált, aranyozott, magyar szent koronával. Talapzaton feliratos tábla. Állították 1907-ben (szobrász: Donáth Gyula). 1992-ben felújítva.

CsL

R. k. templom (Szűz Mária Szent Neve) **2284**

Felsőgalla

Beloianisz u. 54.

hrsz.: 402

késő barokk

1794

Utcavonalon, szabadon álló, egyhajós, egyenes szentélyzáródású, Ny-i homlokzati tornyos templom, a szentély felett kontyolt nyeregtetővel, a hajó É-i oldalához épült sekrestyével. Csehsüveg boltozatú hajó és szentély, a hajó bejárati oldalán falazott karzat. Berendezés: jellemzően késő barokk. Orgona: 1899 (Rieger-orgonagyár). Épült 1794-ben (építész: Grossmann József, Gött Antal).

CsL

2284

KÜLTERÜLET

Lapatári malom **2286**

Alkotmány u.

hrsz.: 0118/5

barokk

1753

Patakparton, szabadon álló, téglalap alaprajzú, csonkakontyolt nyeregtetővel épület. É-i oldalához alacsonyabb gerincű, téglalap alaprajzú, toldalék kapcsolódik, romos kerékházzal. Épült 1753-ban (építész: Fellner Jakab?). Belső jelentősen átalakítva. A telken: további, különböző időben épült, melléképületek.

CsL

2286

TOKOD

Mutató

Várberek-dűlő > Külterület

R. k. templom (Szent Márton) **2525**

Kossuth u. 3.

hrsz.: 3033

késő barokk

1785

Utcasorban, szabadon álló, keletelt, egyhajós, egyenes szentélyzáródású, Ny-i homlokzati tornyos templom, szentély felett kontyolt nyeregtetővel, annak két oldalához épült, téglalap alaprajzú sekrestyével, illetve kápolnával. Csehsüveg boltozatú hajó és szentély, a hajó bejárati oldalán karzat. Berendezés: barokk és eklektikus; főoltár, Szent Erzsébet-mellékoltár, szószék: feltételezhetően felső-magyarországi pálás templomból, 18. század közepe. Az Esztergom Vízivárosi ferences templom berendezéséből a felosztatás után, 1788-ban, berendezési tárgyakat engedtek át a templomnak. Korábbi templom felhasználásával épült 1785-ben. Restaurálva 1934-ben (építész: Lenkovszky József).

BK

2525

2526

R. k. kápolna (Szentháromság)

2526

Kossuth u. 104.

hrsz.: 228

késő barokk

19. század eleje

A temető mellett, szabadon álló, kör alaprajzú, kúptetős épület, vízszintes záradéku, kökeretes bejárattal, keret nélküli körablakkal. Épült a 19. század elején.

BK

KÜLTERÜLET

2527

Római castrum maradványai

2527

Várterek-dűlő

hrsz.: 0206

római kori

4–5. század

Téglalap alakú 130 x 100 m-es, tábor, védőfalát patkó alakú tornyok erősítették. Egyetlen kapuját két kaputorony övezi, a félköríves, illetve legyező alakú oldal- és saroktornyok közeit szakaszonként épített falak kötik össze. A római katonai tábor belső területén, elsősorban a falak mentén, csak néhány épület állt: két pillérsoros magtár és két, bazilika típusú épület. Az egyetlen, teljesen feltárt és műemlékileg bemutatott római erődítmény. Feltárás, konzerválás és a kapuépítmény rekonstrukciója 1958–1965 között.

BK

ÚNY

2528

Ref. templom

2528

Bercsényi u.

hrsz.: 397

késő barokk

1794

Telekbelsőben, szabadon álló, téglalap alaprajzú templom, D-i homlokzata előtt toronnyal, a hajó záródása felé kontyolt nyeregretetővel. Síkmennyezetes belső tér, a bejárati oldalon faszerkezetű karzat. Berendezés: feliratos, szószékkorona, 1807-ből. A templom a karzattalvédőn elhelyezett korabeli felirat szerint 1794-ben épült. A templom tornya 1931-ben készült (építész: Vásárhelyi Rezső). 1945 után helyreállítva, a karzaton ekkor építették újjá.

BK

2529

Jancsó Anna és János síremléke

2529

Temető

hrsz.: 484

klasszicista

1829 után

Temetőben álló mészkbő szoborcsoport. Koporsó formájú, feliratos talapzatra helyezett obeliszk, annak tetején gömbre tekeredő kígyó, két oldalán egy nő és férfialak szobra

áll. Az 1825-ben meghalt Jancsó Anna, és a négy év múlva elhunyt Jancsó János sírmeleke. Készült 1829-ben.

BK

VÁRGESZTES

Vár **2641**

Várhegy

hrsz.: 096/2

–

14. század második fele

Várgesztes községtől D-re, lapos hegytetőn, szabadon álló, szabályos alaprajzú vár. Téglalap alaprajzú belső várat két emeletes palotaszárny és a közöttük húzódó udvar alkotja. A földszinten kétosztatú palotaszárnyak dongaboltozatosak. Az emeleti helyiségeket konzolok által tartott folyosóról lehet megközelíteni. A belső vár bejárata az udvar É-i falában nyílik. Előtte, az É-i fal mellett korábbi építmények felhasználásával a török korban kialakított bejárati építmény húzódik. A vár D-i falához, D felől kisebb négyzetes építmény kapcsolódik. A belső várat egykor a nyújtott sokszög alaprajzú külső vár vette körül. Erősen lepusztult falainak valamint ÉK-i kaputornyának romjai néhol a hegytető peremén látszanak. Valószínűleg a Csák nemzetség trencsényi ága építtette. Első említése szerint, 1326-ban csere útján királyi kézbe került. 1410–1417 között zálogként Hohenzollern Frigyesé lett. 1438-tól váltakozva a Rozgonyiak és az Újlakiak birtokolták. A törökök 1543-ban foglalták el. Többször gazdát cserél. A török kiűzése után a romot 1945-ig az Esterházy család birtokolta. Helyreállítva 1960–1963 között.

BB

A vár műemléki környezete (MK) **6806**

A Várgesztes községtől D-re elterülő vár műemléki környezetét az alábbi ingatlanok, illetve nyomvonalak határolják az óramutató járásával egyező irányban haladva: a község külterületén a 0108. hrsz.-nak a várépület DNy-i oldalával párhuzamosan futó, a 0106. hrsz.-ú út kanyarulata belső íve által határolt szakaszának középső harmada, majd ennek ÉNy-i végén ÉK felé törve halad, majd ennek É-i végpontján K felé törve halad, majd e vonal K-i végpontjától hosszú félkörhöz közelítő ívben haladva találkozik a 0108. hrsz. kijelölt szakaszának DK-i végpontjával.

VÉRTESKETHELY

R. k. templom (Szent Mária Magdolna) **2586**

Kossuth u.

hrsz.: 445

barokk

1766

A falu főutcáján, szabadon álló, keletelt, egyhajós, egyenes szentélyzáródású, Ny-i homlokzati tornyos templom, a szentély felett kontyolt nyeregtetővel, a szentély D-i oldalához csatlakozó, négyzet alaprajzú sekrestyével. Csehsüveg boltozatú hajó és szentély, a hajó bejárati oldalán két pillérré támaszkodó falazott karzat. Berendezés: jellemzően barokk; a mellékoltárok és szőszék állítólag Majkról származnak; főoltár: historizáló.

2641

2586

Orgona: 1790 (budai mester), átépítve, 1857. Épült 1766-ban (építész: Fellner Jakab).
Tornya 1817-ben készült.
BK

VÉRTESSOMLÓ

KÜLTERÜLET

Vitány vár

hrs.: 017/5

–

14. század második fele

Vértessomló községtől K-re, a Vértes-hegység erdeiben, hegytetőn álló, szabálytalan alaprajzú vár. A szabálytalan ötszög alaprajzú belső várat két torony és a közöttük húzódó udvar alkotja. A több emeletes tornyok falai néhol még pártázatig állnak, rajtuk boltozatindítások és síkfödémek gerendafészkei látszanak. A nyílásokra már csak a fészkeik utalnak. A belsővárat falszoros veszi körbe, amelynek kapuja É felé nyílt. A várfalak tövében és tőlük kissé távolabb egy-egy árok húzódik körbe. Valószínűleg a Csák nemzetség trencsényi ága építtette. Első említése idején, 1324-ben már királyi vár. 1440-ben a Rozgonyiak, 1448-ban az Újlakiak, majd 1453-ban ismét a Rozgonyiak birtokába kerül. 1493-ban Egervári Lászlóhoz végül 1532-ben Héderváry Istvánhoz kerül. A törökök először 1529-ben foglalták el. Később többször is gazdát cserélt. 1598-ban felrobbantották, azóta rom. A 18. századtól az Esterházy család birtokában volt.

BB

A várrom műemléki környezete (MK)

6805

A Vértessomló községtől K-re elterülő vár műemléki környezetét az alábbi ingatlanok, illetve nyomvonalak határolják az óramutató járásával egyező irányban haladva: Vértessomló és Tatabánya közös határt jelző közigazgatási határvonal 23-as és 24-es töréspont közé eső vonala, ennek DK-i végén DNy felé törve haladva a 186,6 jelű pontig, innen Ny felé, majd É felé törve, a számmal jelzetlen út vonalán halad, majd e vonal É-i végpontján K felé törve halad a Vértessomló és Tatabánya közös határát jelző közigazgatási határvonal 24-es töréspontjáig.

R. k. kápolna

2644

Fő u.

hrs.: 264/1

klasszicista

1836

Szabadon álló, egyhajós, egyenes szentélyzáródású, nyeregtetős kápolna, nyeregtetős, alacsonyabb gerincmagasságú előtérrel. Csehsüveg boltozatú belső tér. Épült 1836-ban.

RM

2643

2644

R. k. templom (Sarlós Boldogasszony)**2642**

Petőfi u.

hrsz.: 0123/4

barokk

1770

Dombon, szabadon álló, keletelt, egyhajós, egyenes szentélyzáródású templom, a szentélyzáródáshoz K-ről csatlakozó félköríves, alacsonyabb tetőgerincű apszissal, Ny-i homlokzatán huszártoronyral, a szentély felett kontyolt nyeregtetővel, a szentélyhez É-i és D-i irányba kapcsolódó mellékterekkel, a hajó D-i oldalán félnyeregtetővel lezárt gyóntatófolyosóval. Kőkeretes kapujához kétoldalt mellvédes lépcsősor vezet, kapu szemöldökköve közepén feliratos kartus. Síkmennyezetes hajó, a szentély kupolával fedett, az apszis dongaboltozatú. A hajó bejárati oldalán falazott karzat. Falképek: a szentély kupolájában, 1752 (Johann Bender?). Berendezés: jellemzően, 18. század második fele (Schweiger Antal). 1735-ben a régi kápolnát Esterházy József helyreállíttatta, 1752-ben és 1770-ben építkeztek rajta, a 19. század elején és 1851–1852-ben nagyobbították. 1875-ben új tetőszerkezet készült. 1880-ban és 2001-ben felújították. CsL

2642

VÉRTESSZENTKERESZT > **OROSZLÁNY****VÉRTESSZŐLÓS****R. k. templom** (Kisboldogasszony)**2645**

Tanács u.

hrsz.: 217/3

késő barokk

1792

A falu főutcáján, szabadon álló, keletelt, egyhajós, keresztházzal bővített, egyenes szentélyzáródású templom, Ny-i homlokzat előtt álló toronnyal, a szentély felett kontyolt nyeregtetővel, a szentély É-i és D-i oldalához csatlakozó sekrestyével és mellékterrel. Fiókos dongával fedett hajó és keresztház, csehsüveg boltozatú szentély és toronyalj. A hajó bejárati oldalán, két pillérre támaszkodó falazott karzat. Díszítőfestés: szentélyben, 20. század második fele. Berendezés: késő barokk és historizáló. Orgona: 1844 (Schack János). Az 1671-ben épült és 1745–1746-ban, majd 1775-ben javított templom helyén épült 1789–1792-ben. 1878-ban tűzvész pusztította. Tornya 1879-ben épült. 1942-ben készült a keresztház és az egyenes záródású szentély.

CsL

2645

VÉRTESTOLNA**R. k. templom** (Padovai Szent Antal)**2646**

Petőfi u. 54.

hrsz.: 25

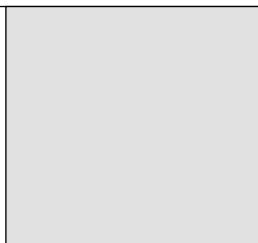
késő barokk

1788

Utcasorban, szabadon álló, egyhajós, poligonális szentélyzáródású, DNy-i homlokzati tornyos templom, a szentély felett kontyolt nyeregtetővel, a szentély É-i oldalához épült sekrestyével. Főhomlokzata két oldalához kerítésfal csatlakozik. Fiókos dongával fedett

2646

10989

10988

2647

hajó, cikkelyes negyedgömbbel fedett szentély. A hajó bejárati oldalán falazott karzat. Berendezés: jellemzően késő barokk; főoltár: 1752; szószék, barokk, 1760. 1746–1748 között épült. Orgona: 1858 (Josef Loyp). Tornya és főhomlokzata 1788-ban épült (Grossmann József terve alapján Gött Antal).

KCs

Lakóház és gazdasági épületek

10989

Petőfi u. 73.

hrsz.: 141

–

19. század vége

Szabadon álló, téglalap alaprajzú, földszintes, csonkakontyolt nyeregtetős épület. Szoba – konyha – szoba – kamra elrendezésű. Részben 19. század végi nyílászárók. Épült a 19. század végén. Az udvarban: keresztcsűr és disznóól. Népi műemlék.

KCs

Lakóház és gazdasági épületek

10988

Petőfi u. 88.

hrsz.: 7.

–

1900 körül

Fésűs beépítésben álló, előkertes, téglalap alaprajzú, földszintes, kontyolt nyeregtetős épület, végfalához csatlakozó, alacsonyabb, félnyeregtetős gazdasági épülettel. Szoba – konyha – szoba – kamra elrendezésű, pórfödémű belső terek, részben 19. század végi nyílászárók. Konyhában elfalazott szabadkémény. Épült 1900 körül. Az udvarban: nyeregtetős melléképület és kút. Népi műemlék.

KCs

Mária-kápolna

2647

Tardosi út

hrsz.: 1107/7

késő barokk

1812

A Tardosi út mentén, szabadon álló, téglalap alaprajzú, nyeregtetős épület, tetején fémkereszttel, homlokzatán ajtóval. Csehsüveg boltozatú belső tér. Berendezés: oltárkép, 20. század. Épült 1812-ben.

KCs

HELYRAJZI SZÁMOK MUTATÓJA

04	Dömös 26	0171	Szomód 101
07	Oroszlány 92	0178/1–2	Gyermely 69
016/b	Komárom 79	0206	Tokod 134
017/5	Vértessomló 136	0218/1–3	Naszály 88
026	Oroszlány 93	0246/2	Naszály 88
029	Oroszlány 92	0292/11	Dorog 25
029/33	Oroszlány 93	0336	Dunaalmás 27
031/4	Bajót 16	0337	Dunaalmás 27
031/5	Bajót 17	0558/10	Ács 9
032/1	Bajót 17	0583	Környe 83
	Oroszlány 92	0856/16, 17	Esztergom40
032/2	Oroszlány 92	1	Ácsteszér 9
044	Oroszlány 92		Bábolna 12
047	Oroszlány 92		Bakonyszombathely 19
048	Dömös 26		Csolnok 22
049	Dömös 26		Dad 23
053	Oroszlány 92		Dömös 25
060	Oroszlány 92		Kesztlőc 72
061	Esztergom 67		Kocs 76
061/9	Oroszlány 92		Kömlőd 81
062	Oroszlány 92		Környe 82
069	Oroszlány 92		Piliscsév 93
072	Oroszlány 92		Sárisáp 96
073	Oroszlány 92		Süttő 97
074/1–20	Oroszlány 92		Szomor 101
075	Oroszlány 92		Tata 123
076	Oroszlány 92	2	Bokod 20
078	Oroszlány 92		Tát 104
083	Oroszlány 92	2/1	Pilismarót 95
084	Oroszlány 92, 93	2/2	Pilismarót 94
096/2	Várgesztes 135	3	Bábolna 12
0106	Várgesztes 135		Kömlőd 81
0106/b	Bábolna 13	4	Bársonyos 19
0108	Várgesztes 135	5	Bábolna 12
0113	Neszmély 90	7	Vértestolna 138
0118/5	Tatabánya 133	7/1–2	Környe 82
0120/26	Kesztlőc 72	8	Bábolna 12
0123/4	Vértessomló 137		Dömös 25
0139/3	Klastrompuszta 73	12	Oroszlány 93
0139/7	Szomód 101	16	Tata 124
0139/8	Szomód 101	18	Kecskéd 70, 71
0140	Szomód 101	22/1	Máriaalom 85
0141	Bajna 15	23	Bakonyszombathely 18
	Szomód 101	24	Tata 121
0144/5	Süttő 98	25	Dad 24
0146	Süttő 98		Vértestolna 137
0154/4	Nagyigmánd 87	36/1–3	Pilismarót 95
0164/15	Tatabánya 132	44	Bakonybánk 17

52	Kisbér 75	254/37	Tata 119
53	Tarján 103	263	Súr 97
55/a	Tata 124	264/1	Vértessomló 136
56	Tata 122	271	Pilismarót 94
65	Ászár 11	275	Pilismarót 94
68/1–2	Kerekteleki 71	275/9–10	Kömlőd 82
72	Tata 123	290/1	Ácsteszer 10
77	Naszály 88	296	Esztergom 40
78	Dömös 26	301	Dad 23
79	Tata 123	302/1	Tata 122
82	Nyergesújfalu 90	316	Gyermely 68
84	Nyergesújfalu 90	318/1	Máriaalom 84
90	Szomor 101	337	Dömös 26
92	Esztergom 68	340	Dömös 26
102	Tárkány 103	342	Dömös 26
105	Kisbér 74	353/2	Máriaalom 85
107	Bakonysárkány 18	355	Neszmély 89
	Kisbér 75	355/7	Tarján 103
117	Csatka 22	397	Úny
116/6	Bajna 15	398	Tárkány 104
122	Szakszend 99	402	Dömös 26
124	Héreg 69		Tatabánya 133
126	Héreg 70	403	Dömös 26
141	Vértetolna 138	408	Tardos 102
148	Császár 21	412	Dömös 26
168	Neszmély 89	418	Dömös 26
177/1	Héreg 70	419	Tárkány 104
180-81	Tata 107	424	Dömös 26
181	Tata 107	425	Dömös 26
189/1	Tata 122	427	Dömös 26
189/2	Tata 115, 122	428/2	Dömös 26
192/1	Császár 21	432	Dömös 26
206	Csép 22	435/2	Dömös 26
	Tata 115	437	Dömös 26
208/1	Ászár 11	438	Dömös 26
209	Naszály 87	438/3	Dömös 26
210	Naszály 88	439	Bajna 15
211	Kisigmánd 75	440	Kömlőd 81
212	Naszály 87	445	Vérteskéthely 135
213	Szakszend 99	459	Ászár 10
216	Mocsa 86		Nagyigmánd 86
217/3	Vértesszőlős	478/1	Leányvár 84
218	Gyermely 68	484	Úny 134
228	Tokod 134	508	Epöl 28
228/1	Dad 23	524	Kocs 76
232	Máriaalom 84	533	Bajna 12
246	Dad 23	556	Pilismarót 95
247	Dad 23		Szomód 100
248	Dad 23	563	Bajna 13, 14
251	Tata 120	564	Bajna 13, 14

565/2	Bajna 13	1443	Tata 117
566	Bajna 13	1465	Tata 117
567/1	Bajna 13, 14	1493/4	Tata 121
568/1	Bajna 13	1502	Sárisáp 96
568/2	Bajna 13	1598	Kisbér 74
570	Bajna 15	1625/1–3	Tata 122
586/1	Bajna 14	1599/1	Kisbér 74
591/1	Kocs 77	1627	Tata 123
638	Dág 24	1636	Tata 114
639/1	Mocsa 86	1638	Tata 115
670	Bakonyszombathely 18, 19	1647	Tata 116
685	Kesztlőc 72	1653	Tata 116
735	Nagyigmánd 87	1660	Tata 116
736	Nagyigmánd 86	1664	Tata 116
737	Nagyigmánd 86	1679/1	Tata 124
756	Réde 95	1679/2	Tata 107
760	Réde 96	1691/3–5	Tata 124
763	Ászár 11	1705/1	Tata 127
786	Bajna 14	1707	Tata 107
788	Bajna 14	1721	Tata 107
795	Bokod 20	1758	Mocsa 85
803	Komárom 79	1816	Neszemély 89
807/1	Kocs 76	1824	Esztergom 36
807/8	Bajna 14	1838	Tata 106
808	Kisbér 75	1839	Tata 106
809	Kesztlőc 72	1841	Tata 128
816	Süttö 97	1842	Tata 128
817	Süttö 97	1850/8–9	Tata 118
823/1	Ászár 10	1851	Tata 118
859	Bokod 20	1852	Tata 118
908/1	Bábolna 14	1853	Tata 118
917	Bajót 16	1854	Tata 118
945	Tarján 102	1855	Tata 118
1068	Kisbér 73, 74	1861	Tata 117
1071	Kisbér 73, 74	1862/a	Tata 121
1107/7	Vértestolna 138	1863	Tata 121
1108–1139	Gyermely 69	1864	Tata 120
1155	Gyermely 69	1871	Tata 120
1157	Dorog 24	1872	Tata 120
1171	Komárom 80	1873	Tata 130
1205	Száksszend 99	1874/1–2	Tata 130
1260	Száksszend 99	1875	Tata 130
1273/9	Kocs 77	1906	Tata 131
1282	Száksszend 98	1948	Komárom 80
1328/1	Oroszlány 91	1987/55	Tata 125
1438/11	Tata 117	1988/1	Tata 125
1439/5	Nyergesújfalu 91	2210	Tata 125
1440/2	Tata 130	2257/1	Tata 106
1441/4	Tata 131	2264/1	Ács 9
1442	Tata 118	2285	Lábatlan 83

2421	Bábolna 13	3129/3	Tata 129
2543	Tát 104, 113	3132/1	Tata 108
2554	Komárom 77	3150	Tata 110
2648	Tata 106	3165	Tata 125
2649	Tata 106	3168/12	Tata 128
2751	Tata 115	3237	Tata 108
2854	Tata 106	3239	Tata 111
2655	Tata 111	3147	Tata 129
2859	Tata 106	3243/1–3	Tata 127
2921	Tata 106	3248	Tata 111
2956	Tata 111	3249/1–2	Tata 111
2957	Tata 111	3250	Tata 111
2958/1–3	Tata 111	3252	Tata 111
2960/1–2	Tata 111	3253	Tata 111
2961/1–3	Tata 111	3254	Tata 111
2973/3	Tata 111	3255	Tata 111
2974/1–2	Tata 111	3255-68	Tata 106
2975/1	Tata 111	3256	Tata 111
2976/1–2	Tata 111	3257	Tata 111
2984/4	Tata 126	3258	Tata 111
3018/1–2	Tata 111	3259	Tata 111
3019	Tata 111	3260	Tata 111
3023	Tata 111	3261/2	Tata 111, 127
3024	Tata 111	3262/1–2	Tata 111
3025	Tata 111	3263	Tata 111
3028	Tata 111	3264	Tata 111
3029/1–2	Tata 111	3265	Tata 111
3030/1–2	Tata 111	3266	Tata 111
3031	Tata 111	3267	Tata 111, 127
3032	Tata 111	3268	Tata 111
3033	Tokod 133	3281	Tata 127
3038/2	Tata 106	3285/6	Tata 109
3040	Tata 106	3294-97	Tata 106
3057/2	Tata 106, 108	3304/4	Tata 106, 111
3063/1	Tata 107	3304/5–6	Tata 111
3064/2	Tata 106	3304/8	Tata 111
3088/1	Tata 106	3304/12–13	Tata 111, 112
3073/1	Tata 126	3305/2–9	Tata 111
3074	Tata 126	3305/10	Tata 112
3098/1	Tata 106	3306/2	Tata 111
3098/2	Tata 114	3306/3	Tata 106, 111
3098/4	Tata 114	3306/4–8	Tata 111, 112
3103	Tata 130	3307/3	Tata 111
3105/2	Tata 131	3307/4	Tata 106, 111
3112	Tata 110	3307/5–6	Tata 111
3115	Tata 110	3308/1	Tata 106, 111
3119/2	Tata 109	3308/2	Tata 111, 112
3127/1–2	Tata 109	3309/1	Tata 106, 111
3127/3	Tata 109	3309/2–4	Tata 111, 113
3128/1	Tata 107	3309/5	Tata 106, 111, 113

3309/6–7	Tata 111, 113	16262	Esztergom 50
3309/8	Tata 106, 111, 113	16264	Esztergom 50
3310/9	Tata 106, 111	16265	Esztergom 50
3310/10	Tata 106	16267	Esztergom 36
3333/1	Tata	16285	Esztergom 66
3616	Tatabánya 132	16287	Esztergom 66
3663/1	Környe 83	16289	Esztergom 37, 66
4001	Dunaalmás 27	16290	Esztergom 37, 66
4002	Dunaalmás 27	16291/1–2	Esztergom 37, 66
	Tata 106	16292	Esztergom 36, 66
4004	Komárom 78	16293	Esztergom 66
4005	Komárom 79	16294	Esztergom 66
4576	Komárom 78	16295	Esztergom 66
4610	Dunaalmás 27	16296	Esztergom 66
5337	Tatabánya 132	16297	Esztergom 36, 66
7023/3	Esztergom 35	16298	Esztergom 36, 66
7627	Tarján 103	16299	Esztergom 66
15228	Esztergom 64	16300	Esztergom 36, 66
15229	Esztergom 64	16301	Esztergom 36
15230	Esztergom 64	16302	Esztergom 49, 66
15231	Esztergom 64	16303	Esztergom 66
15487	Esztergom 32	16304	Esztergom 48, 66
15629/2	Esztergom 66	16306/1	Esztergom 54
15539/2	Esztergom 43	16306/2	Esztergom 53
15672	Esztergom 52	16307	Esztergom 66
15673	Esztergom 51	16308	Esztergom 66
15771	Esztergom 51	16309	Esztergom 45, 66
15923	Esztergom 65	16310	Esztergom 45
15924	Esztergom 32, 65	16314	Esztergom 66
15954	Esztergom 32	16315	Esztergom 66
15964	Esztergom 32	16315/1	Esztergom 66
15976	Esztergom 43	16318	Esztergom 52
16102	Esztergom 37	16321	Esztergom 52
16236	Esztergom 64	16323/1	Esztergom 66
16238/1	Esztergom 48	16443	Esztergom 32
16238/1/a–c	Esztergom 48	17045	Esztergom 32
16238/3–6	Esztergom 48	17072	Esztergom 46
16239	Esztergom 62, 63	17086	Esztergom 42
16240	Esztergom 63, 64	17096	Esztergom 42
16241	Esztergom 64, 66	17131	Esztergom 45
16242	Esztergom 64	17132	Esztergom 45
16243	Esztergom 66	17133	Esztergom 45
16243/3	Esztergom 32	17134	Esztergom 45
16247	Esztergom 52	17141	Esztergom 45
16248	Esztergom 52	17149	Esztergom 44
16249	Esztergom 52	17155	Esztergom 44
16251	Esztergom 66	17296	Esztergom 47
16252	Esztergom 66	17298	Esztergom 47
16253	Esztergom 53, 66	17320/1, 2	Esztergom 39, 40
16255	Esztergom 53	17322	Esztergom 43

17324	Esztergom 38	17611	Esztergom 56
17325	Esztergom 38	18146/2–11	Esztergom 66
17336	Esztergom 58	18159	Esztergom 66
17339	Esztergom 58	18809/2	Esztergom 42
17342	Esztergom 46	18838	Esztergom 54
17344	Esztergom 59	18839	Esztergom 55
17345	Esztergom 60	19005	Esztergom 54
17348	Esztergom 60	19271	Esztergom 57
17350	Esztergom 60	19385	Esztergom 56
17351	Esztergom 46	19408	Esztergom 32
17352	Esztergom 62	19410	Esztergom 32
17355	Esztergom 57	19425	Esztergom 32
17356	Esztergom 41	19520	Esztergom 32
17357	Esztergom 37	19717/2	Esztergom 48
17358	Esztergom 38	19726	Esztergom 32
17360	Esztergom 41	19727	Esztergom 32
17364	Esztergom 39	19738	Esztergom 67
17366	Esztergom 55	19740	Esztergom 32
17369	Esztergom 50	19743	Esztergom 33
17370	Esztergom 55	19757	Esztergom 33
17372	Esztergom 56	19744	Esztergom 33
17382	Esztergom 42	19764/2	Esztergom 33
17383	Esztergom 41	19781	Esztergom 34
17386	Esztergom 40	19782	Esztergom 34
17394	Esztergom 58	19784	Esztergom 34
17395	Esztergom 58	19786/1–3	Esztergom 66
17396	Esztergom 58	19794	Esztergom 34
17404	Esztergom 59	19802	Esztergom 32
17405	Esztergom 59	19804	Esztergom 35
17410	Esztergom 60	19810	Esztergom 35
17411	Esztergom 60	19811	Esztergom 32
17414	Esztergom 61	19812	Esztergom 32
17417	Esztergom 61	19813	Esztergom 32
17420	Esztergom 48	19814	Esztergom 35
17421	Esztergom 48	19814	Esztergom 32
17422	Esztergom 48	19815	Esztergom 32
17449	Esztergom 32	19816	Esztergom 32
17512	Esztergom 47	19819	Esztergom 32
17513	Esztergom 47	19820	Esztergom 32
17525	Esztergom 47	19821	Esztergom 32
17527	Esztergom 47	19833	Esztergom 32
17528	Esztergom 47	19839	Esztergom 44
17529	Esztergom 47	19931	Esztergom 43
17530	Esztergom 47	20064	Esztergom 65
17586	Esztergom 32	20099	Esztergom 65

MŰEMLÉKI TÖRZSSZÁMOK MUTATÓJA

2284	Tatabánya 133	2333	Esztergom 65
2285	Tatabánya 132	2334	Esztergom 65
2286	Tatabánya 133	2335	Esztergom 51
2287	Tatabánya 132	2336	Esztergom 46
2288	Esztergom 33	2337	Esztergom 46
2289	Esztergom 33	2338	Esztergom 47
2290	Esztergom 34	2339	Esztergom 47
2291	Esztergom 34	2340	Esztergom 47
2293	Esztergom 52	2341	Esztergom 48
2294	Esztergom 52	2342	Esztergom 48
2295	Esztergom 48	2343	Esztergom 51
2296	Esztergom 53	2344	Esztergom 45
2297	Esztergom 54	2345	Esztergom 42
2298	Esztergom 53	2346	Esztergom 55
2299	Esztergom 53	2349	Esztergom 66
2300	Esztergom 50	2350	Esztergom 63
2301	Esztergom 35	2351	Esztergom 63
2302	Esztergom 49	2352	Esztergom 57
2303	Esztergom 50	2353	Esztergom 58
2304	Esztergom 49	2354	Esztergom 58
2305	Esztergom 62	2355	Esztergom 58
2306	Esztergom 62	2356	Esztergom 58
2307	Esztergom 62	2357	Esztergom 59
2308	Esztergom 63	2358	Esztergom 59
2309	Esztergom 65	2359	Esztergom 60
2310	Esztergom 64	2360	Esztergom 60
2311	Esztergom 39	2361	Esztergom 60
2312	Esztergom 37	2362	Esztergom 61
2313	Esztergom 38	2363	Esztergom 46
2314	Esztergom 38	2364	Esztergom 61
2315	Esztergom 39	2365	Esztergom 62
2316	Esztergom 40	2366	Esztergom 60
2317	Esztergom 40	2367	Esztergom 56
2318	Esztergom 41	2368	Esztergom 55
2319	Esztergom 40	2369	Esztergom 50
2320	Esztergom 41	2370	Esztergom 46
2321	Esztergom 41	2371	Esztergom 66
2322	Esztergom 42	2372	Esztergom 56
2323	Esztergom 42	2373	Esztergom 57
2324	Esztergom 32	2374	Esztergom 66
2325	Esztergom 40	2375	Komárom 77
2326	Esztergom 43	2376	Bokod 20
2327	Esztergom 56	2377	Bokod 20
2328	Esztergom 43	2378	Bokod 20
2329	Esztergom 44	2379	Esztergom 64
2330	Esztergom 44	2380	Oroszlány 92
2331	Esztergom 45	2381	Oroszlány 93
2332	Esztergom 45	2469	Bajna 14

2470	Bajna 15	2429	Tata 119
2472	Bajna 13	2430	Tata 121
2473	Bajna 15	2431	Tata 122
2475	Bajót 16	2432	Tata 122
2478	Bajót 16	2433	Tata 122
2479	Bajót 17	2434	Tata 122
2480	Bajót 17	2436	Tata 123
2481	Csolnok 22	2437	Tata 123
2383	Tata 107	2438	Tata 123
2384	Tata 107	2439	Tata 123
2385	Tata 108	2440	Tata 124
2386	Tata 108	2441	Tata 124
2387	Tata 109	2442	Tata 124
2388	Tata 109	2443	Tata 124
2389	Tata 126	2444	Tata 125
2390	Tata 109	2446	Tata 111
2391	Tata 109	2447	Tata 112
2392	Tata 110	2448	Tata 112
2393	Tata 110	2449	Tata 113
2394	Tata 110	2450	Tata 118
2396	Tata 128	2451	Tata 118
2397	Tata 113	2452	Tata 118
2398	Tata 125	2453	Tata 126
2399	Tata 131	2454	Tata 127
2400	Tata 131	2455	Tata 127
2401	Tata 130	2456	Tata 127
2405	Tata 114	2457	Tata 127
2406	Tata 115	2458	Tata 127
2407	Tata 121	2459	Tata 112
2408	Tata 121	2460	Tata 125
2409	Tata 120	2462	Tata 128
2410	Tata 120	2463	Tata 129
2411	Tata 121	2464	Tata 129
2413	Tata 115	2465	Tata 129
2414	Tata 115	2467	Tata 130
2415	Tata 116	2468	Tata 130
2416	Tata 117	2485	Dág 24
2417	Tata 116	2486	Dorog 25
2418	Tata 117	2488	Dorog 24
2418	Tata 117	2490	Dömös 26
2419	Tata 117	2491	Dömös 25
2420	Tata 117	2492	Dömös 25
2421	Tata 118	2493	Epöl 28
2422	Tata 115	2494	Klastrompuszta 73
2423	Tata 116	2495	Lábatlan 83
2424	Tata 116	2496	Leányvár 84
2425	Tata 111	2497	Máriaalom 84
2426	Tata 114	2498	Máriaalom 85
2427	Tata 119	2499	Máriaalom 85
2428	Tata 114	2505	Tát 104

2508	Nyergesújfalu 90	2573	Súr 97
2509	Nyergesújfalu 91	2575	Szákszend 99
2510	Nyergesújfalu 90	2576	Szákszend 98
2511	Nyergesújfalu 91	2577	Szákszend 99
2512	Oroszlány 93	2578	Szákszend 99
2515	Pilismarót 95	2579	Szákszend 99
2516	Pilismarót 94	2580	Komárom 78
2517	Pilismarót 94	2581	Komárom 79
2518	Piliamarót 94	2582	Komárom 78
2519	Pilismarót 95	2583	Tárkány 103
2520	Esztergom 67	2584	Tárkány 104
2521	Sárisáp 96	2586	Vérteskéthely 135
2522	Süttö 98	2587	Baj 12
2523	Süttö 97	2588	Baj 13
2524	Tát 104	2589	Dad 23
2525	Tokod 133	2590	Dad 23
2526	Tokod 134	2591	Dad 23
2526	Tokod 134	2592	Dad 24
2528	Úny 134	2595	Dunaalmás 27
2529	Úny 134	2596	Dunaalmás 27
2535	Ács 9	2597	Gyermely 69
2536	Ácsteszer 9	2599	Héreg 69
2537	Ácsteszer 10	2600	Héreg 70
2538	Ászár 11	2601	Héreg 70
2539	Ászár 11	2602	Héreg 71
2540	Ászár 11	2603	Kecskéd 70
2541	Ászár 11	2605	Kocs 76
2542	Bakonybánk 17	2609	Kocs 76
2543	Bakonysárkány 18	2610	Kocs 76
2544	Bakonyszombathely 18	2611	Kocs 77
2545	Bakonyszombathely 19	2612	Kömlőd 81
2546	Bakonyszombathely 18	2613	Kömlőd 82
2547	Bana 19	2614	Kömlőd 81
2548	Bársonyos 19	2615	Kömlőd 81
2549	Csatka 22	2616	Környe 82
2551	Császár 21	2617	Környe 82
2552	Császár 21	2619	Környe 83
2553	Császár 21	2620	Naszály 88
2554	Csép 22	2622	Naszály 88
2555	Hánta 75	2623	Naszály 88
2561	Kisbér 74	2624	Naszály 88
2562	Kisbér 75	2625	Naszály 87
2563	Kisbér 73	2626	Neszmély 89
2564	Kisigmánd 75	2627	Neszmély 89
2565	Mocsa 85	2628	Neszmély 90
2566	Mocsa 86	2629	Szomód 100
2569	Nagyigmánd 86	2630	Szomód 100
2570	Nagyigmánd 87	2632	Szomor 101
2571	Réde 96	2633	Szomor 101
2572	Réde 95	2634	Szomor 101

2635	Tardos 102	10278	Tata 121
2637	Tarján 102	10279	Esztergom 36
2638	Tarján 103	10280	Esztergom 36
2639	Tarján 103	10654	Dömös 26
2640	Tarján 103	10669	Dunaalmás 27
2641	Várgesztes 135	10702	Bábolna 12
2642	Vértessomló 137	10703	Esztergom 36
2643	Vértessomló 136	10705	Dömös 26
2644	Vértessomló 136	10706	Esztergom 42
2645	Vértesszőlős 137	10704	Esztergom 44
2646	Vértestolna 137	10707	Gyermely 68
2647	Vértestolna 138	10708	Gyermely 68
4318	Esztergom 32	10709	Tata 108
6805	Vértessomló 136	10710	Tata 126
6806	Várgesztes 135	10711	Tata 128
6822	Tata 116	10712	Esztergom 52
6825	Süttő 97	10713	Esztergom 35
6668	Oroszlány 92	10714	Esztergom 54
6830	Környe 83	10715	Esztergom 50
6853	Bajna 14	10722	Esztergom 34
8464	Ászár 10	10723	Komárom 80
8795	Esztergom 33	10724	Tata 112
8796	Esztergom 36	10727	Esztergom 59
8831	Komárom 80	10730	Komárom 79
9106	Kisbér 74	10731	Kesztölc 72
9174	Gyermely 69	10732	Sárisáp 96
9175	Baj 13	10733	Tata 113
9176	Szomód 101	10734	Esztergom 35
9267	Bábolna 12	10735	Tárkány
9479	Esztergom 67	10736	Kesztölc 72
9480	Esztergom 45	10737	Kesztölc 72
9550	Oroszlány 93	10738	Kesztölc 72
9604	Kecskéd 71	10739	Kisbér 75
9671	Tatabánya 132	10740	Nagyigmánd 86
9672	Oroszlány 91	10741	Szomód 100
9736	Komárom 79	10743	Esztergom 52
9885	Kisbér 73	10744	Esztergom 43
9886	Kisbér 74	10745	Esztergom 54
9887	Kisbér 74	10746	Esztergom 37
10192	Esztergom 34	10747	Esztergom 56
10193	Esztergom 37	10824	Máriaalom 84
10194	Esztergom 43	10846	Esztergom 68
10195	Ászár 10	10948	Dad 23
10196	Tata 131	10949	Komárom 77
10197	Dunaalmás 27	10950	Leányvár 84
10273	Bajna 15	10987	Neszmély 89
10274	Esztergom 35	10988	Vértestolna 138
10275	Esztergom 48	10989	Vértestolna 138
10276	Tata 106	11011	Tata 120
10277	Nagyigmánd 87	11042	Bajna 15

11087 Tata 111
11156 Ács 9

11162 Komárom 78

KIEGÉSZÍTÉSEK – JEGYZETEK

Jobbító megjegyzéseiket, kiegészítéseiket kérjük erre a címre eljuttatni: **istvan.bardoly@koh.hu**

LISTED BUILDINGS IN HUNGARY

KOMÁROM–ESZTERGOM COUNTY

The present volume is an official publication of the listed buildings in Hungary, edited and published by the National Office of Cultural Heritage. Each entry contains the basic topographical data of the buildings, date and period most characteristic in their present appearance, and a short description of the structure and its building history, with reference to valuable fixtures, fittings, and furnishing, if any. Further information on all the indicated items is available at the listed buildings records section of the office to be contacted by mail: Kulturális Örökségvédelmi Hivatal, Nyilvántartási Osztály, H-1014 Budapest, Táncsics Mihály u. 1., or e-mail through our web site at www.koh.hu.